

Vsem članom našega kolektiva in njihovim
svojcem želimo v novem letu mnogo sreče, zdrav-
ja in delovnih uspehov!

Družbeno-politične organizacije, samo-
upravni organi, uprava podjetja in
uredništvo!

ŽELEZAR

JESENICE, 1. januarja 1965
LETO VII

Poštšina plačana v gotovini
ŠTEVILKA 1

7. seja DS železarne

V torek, 22. 12. je imel delavski svet Železarne že 7. redno sejo v svoji mandatni dobi. Sejo je delavski svet namenil predvsem listi za razdelitev stanovanj v stolpih na Koroški Beli in odrejanju sredstev za investicijsko vzdrževanje v prihodnjem letu.

Listo za razdelitev stanovanj v vseljivih stolpih na Koroški Beli, ki je bila že objavljena v delovnih enotah, je delavski svet potrdil brez pripomb. Pritožbe na to listo, ki so jih vložili sindikalni odbor energetskega gospodarstva in nekateri posamezniki, delavski svet ni upošteval, ker jih pri sedanjih vselitvi tudi ni mogoče upoštevati. Vse pritožbe sta pred sejo delavskega sveta obravnavala stanovanjska komisija za prošnje in pritožbe.

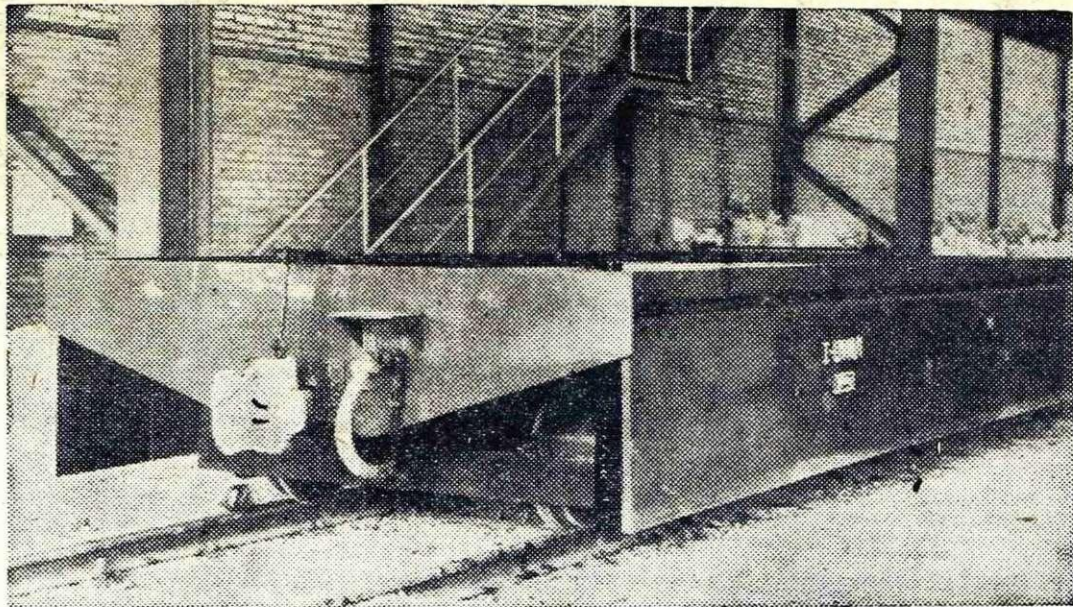
Za investicijsko vzdrževanje v 1965 letu je delavski svet določil stopnjo 3,7% na nabavno vrednost celokupnih osnovnih sredstev naše železarne. To znaša približno 1.700.000 dinarjev. Za redno investicijsko vzdrževanje v prihodnjem letu je delavski svet odobril še 691 milijonov din dodatnih sredstev. Strokovni komisiji so naročili, da podoben program koriščenja odobrenih sredstev za investicijsko vzdrževanje pripravi že do 20. januarja 1966. leta.

Delavski svet je na tej seji sprejel popravljen in dopolnjen pravilnik o potnih in selitvenih stroških, terenskih dodatkih in dodatkih za ločeno življenje. Važna sprememba tega pravilnika je, da so črtali omejitve kori-

ščenja I. razreda na vlakih in ladjah ter dnevnice na vodilnih delovnih mestih, oziroma delovnih mestih, ki zahtevajo visoko in višjo strokovno izobrazbo, nimajo pa 12 let delovne dobe. Delavski svet je s tem zavestno odstopil od zakonitih določil, kar ima pravico, seveda potlej razlika bremenja osebnih dohodkov.

Na tej seji so na delavskem svetu poleg omenjenih vprašanj razpravljali še o poročilu upravnega odbora ter o poročilih nekaterih komisij in so sklenili naslednje:

— Sklep delavskega sveta, da se odpove delovno razmerje tistemu članu kolektiva, ki se nasilno vseli z družino v sobo samskega doma, se bo tudi v bodoče striktno izvajal. Delavski svet je sklenil

Livni voz, na kakršne bodo v martinarni vlivali 5 do 8-tonske jeklene bloke, ki jih bodo s kokilami vred prepeljali na Belško polje v valjarne Bela

in naročil odgovornim službam, da to upoštevajo in da se ta sklep razširi tudi za nasilne vselitve v družinska stanovanja.

— Na predlog komisije za organizacijo dela je delavski svet odobril otvoritev dveh novih delovnih mest in sicer I. analitik za preiskavo vod in odplak in analitik za pline v jeklih ter povečanje normativa čuvajev na naspisu.

— Ob koncu seje pa je delavski svet razpravljal še o nekaterih pritožbah članov kolektiva, ki jih je predložila komisija za prošnje in pritožbe.

Dobili smo prvi normalnotirni livni vagon

Prejšnji teden je prispel iz Kraljeva prvi livni vagon, na katerem bodo v martinarni vlivali 8 ton težke jeklene bloke. Voz je brez pokončnih stranic, ima pa ob strani po vsej dolžini dve pločevinasti plošči, ki bosta ob vlivanju ščitili ležaje in ostale dele pred tekočim jeklom. Na vrhu je raven, da bodo lahko nanj položili livno ploščo in namestili kokile.

Novi livni vagon nima več klasičnih spenjalnih naprav in odbijačev, pač pa polavtomatsko spenjačo, ki se ob priključitvi sama spne, odpne pa le z lahkim dvigom ročice, ki je nameščena ob zunanjem robu voza. Zato bo odpadlo nevarno leženje premikačev med vagone in tudi njihovo število bo lahko manjše.

B.

TALILNICE PLAVŽ

Adolf Može, I. topilec, je odprl vratica mašilnega stroja, ko so bila pod pritiskom, zato so mu poškodovala prsni koš.

Anton Ajster, I. topilec, se je opeknel na peto desne noge, ko mu je tekoče železo brizgnilo za gamašo.

Vehbija Bešić, vodja čistilcev streh, je dvigal železni drog. Pri tem mu je spodrsnilo in si je z drogom poškodoval kazalec desne roke.

MARTINARNA

Đuro Mlinarič, razbijalec — nakladalec pod Sava žerjavom, je zapenjal utež za razbijanje kokil. Pri tem je kos zlomnine zdrsnil in mu poškodoval desno nogo.

Imer Ibiš, jamski pomočnik, je ravnal staro železo in se pri tem udaril na kazalec desne roke.

Hase Borić, pomočnik čistilca preboda, je zapenjal žilindrino skrinjo in si pri tem z verigo poškodoval dlan leve roke.

Elfata Dizdarević, pomočnika čistilca preboda, je opekla brizgajoča žilindra.

ELEKTROPEČ

Janez Pihler, jamski pomočnik, se je opeknel, ker zamašni drog ni držal in je jeklo nevarno brizgalo.

STROJNO-ENERGETSKI OBRATI MEHANIČNE DELAVNICE

Ivanu Rozmanu, strugarju, posojenemu v ključavničarsko delavnico, je med čiščenjem zobatega kolesa le-to padlo na nogo, obuto v lahek čevlji brez zaščitne kapice in mu zlomilo prst.

KONSTRUKCIJSKE DELAVNICE

Vladimir Baukovec, ključavničar na žerjavnem oddelku, se je med izvijanjem vijakov iz desk udaril na kazalec leve roke.

Franca Ratajca, vodovodnega instalaterja v instalacijskem oddelku, je razdelilec za mazutno postajo, ko ga je razkladal, pritisnil na kazalec leve roke ter mu odščipnil en členek.

ELEKTRO DELAVNICE

Edvard Kavčič, I. obratni elektrifikator v predelovalnih obratih, se je na poti po orodje pri Wohn strojih zapletel v razmetano žico. Ko

je žica popustila, je z nogo zadell v oster rob podstavka in si poškodoval meča.

VZDRŽEVANJE JAVORNIK

Ludvik Leben, zidar v gradbenem oddelku, si je pri sestopanju z odra izvinil desno nogo v gležnju.

Marjanu Dorniču, ključavničarju v mehanični delavnici, je med popraviлом rafama brusilnega stroja padel slabo pritrjen električni motor na nogo.

PREDELOVALNI OBRATI

Ciril Primožič, prvi žarilec konti peči, je v hladni valjarni pripravljaj material za žarjenje. Ko je hotel poravnati kolobar tračnega železa dimenzije 150 0.40 mm ter premera 1000 mm in teškega 740 kg, mu je kolobar zaradi neravnega terena in lastne teže padel na levo nogo in mu jo nad kolenom zlomil.

Anton Petrovič, grbalec tračnega železa, si je pri delu na grbalnem stroju s tračnim železom poškodoval koleno desne noge.

Dušan Sorojevič, razkladalca materiala v skladišču surovin, si je pri razkladanju kolobarjev tračnega železa poškodoval koleno leve noge.

Obiskali so nas

V zvezi s popraviлом naprave za merjenje vatnih izgub, ki nam jo je za valjarno 1300 dobavila firma ANOD iz Budimpešte, sta prispela strokovnjaka te firme in sicer inž. Istvan FELDE in inž. Gyula VANCSE, ki sta takoj skupaj z našimi instrumentalci pričela z reparaturnimi deli.

Zaradi reklamacije valjev za fino in grobo pločevino, ki nam jih dobavlja podjetje CENTROZAP - Katovice s Poljske, so prišli k nam na dvodnevni razgovor zastopniki te firme in to inž. Stanislav BABISZ, inž. Leonard ZIELINSKI in inž. Romuald BARSZYK. Na kraju samem so si ogledali reklamirane valje, kakor tudi metalografske slike struktur valjev in nam na osnovi teh dokazov priznali dobropis za 6 valjev, medtem ko so reklamacije za 2 valja odklonili. Da bi se v bodoče izognili različnim mnenjem v pogledu pravice na reklamacije, so bili skupaj z našimi predstavniki točno določeni tehnični pogoji, katerih se bomo pri bodočih dobavah oz. naročilih pridrževali.

Z zastopnikom fe. Cesanna iz Milana g. Nohilom je bila dogovorjena dobava acutherm praška, ki se uporablja pri elektropeči in sicer zaenkrat samo 40 kg, ker nam bo ta najprej služil kot vzorec in če nam bo odgovarjal, se bo-

mo povrnili na redno naročilo.

Z g. Georgom Mollom, zastopnikom firme SIGRI iz Meltingena iz Zap. Nemčije, je bila sklenjena pogodba za dobavo 300 ton elektrod za potrebe naše nove ASEA peči. Po podatkih inozemskih železarn so elektrode te firme zelo kvalitetne in je njihova specifična poraba na tono jekla nizka, cena pa v primerjavi s cenami drugih proizvajalcev za nas dokaj ugodna.

Obisk g. Wolfganga LAERMANNHA od firme Nisterhammer iz Zürich je bil vezan na razgovore glede nabave strojev za proizvodnjo elektrod pri fi. Oerlikon in sušilne peči za elektrode, ki jo bomo nabavili pri firmi Nisterhammer. Po njegovi izjavi sta obe firmi naše naročilo že vzeli v izdelavo in v kolikor bodo razgovori glede kupnih pogojev in plačila ugodno rešeni, obstoji celo možnost, da bo to naročilo namesto v 18 mesecih realizirano že do avgusta prihodnjega leta.

Zastopnika firme Fellind g. Giovanni RIBARICH in inž. SORČIĆ Corrado sta na svojem informativnem obisku glede stanja bodočih naročil ponudila stroj za brušenje nožev za kalibriranje. Ponudba je bila odstopljena stružarni valjev, da poda svoje mišljenje.

Zelo uspešna letošnja prostovoljna krvodajalska akcija

Republiški zavod za transfuzijo krvi Slovenije je pred dnevi s pomočjo občinskega odbora RK Jesenice, intenzivnim sodelovanjem krajevnih organizacij RK in ob pomoči vseh drugih družbeno-političnih forumov izvedel letošnjo krvodajalsko akcijo v počastitev 20-letnice ustanovitve RK Jugoslavije in Slovenije. Kakor vedno je tudi letos ta dobro pripravljena humana akcija v vsakem pogledu nadvse uspešna in daleč prekosila vse dosedanje. Prebivalci naše občine so pri tej akciji pokazali in dokazali, da se v polni meri zavedajo, kako velikega pomena je krvodajalska akcija za našo sodobno moderno zdravstveno službo.

Po delovnih kolektivih, krajevnih skupnostih, ustanovah in zavodih je bila letos krvodajalska akcija še bolj pripravljena in tudi izvedena kot v dosedanjih letih. Pri tej humani akciji je nadvse razveseljiva ugotovitev, da se med prostovoljne krvodajalce vključuje tudi vedno več novih.

Letos se je vpisalo med pro-

stovoljne krvodajalce 961 ljudi, od tega 593 članov našega kolektiva. Kri so odvzeli 903 prijavitelcem. Torej je bil naš kolektiv dobro zastopan. Toda tudi ostali delovni kolektivi in gospodarske organizacije niso zaostajale za našimi železarji. Izkazali so se: kolektiv SGP »Sava«, Zdravstveni dom Jesenice, kolektiv splošne bolnišnice na

Jesenicah, med trgovskimi podjetji pa v vsakem pogledu prednjači trgovsko podjetje Rožca. Krajevna skupnost Kočna pa je letos najbolje izvedla prostovoljno krvodajalsko akcijo na terenu, za njo pa nista mnogo zaostali tudi krajevni skupnosti iz Kranjske gore in Žirovnice.

Vsem prostovoljnim krvodajalcem se tem potom občinski odbor RK Jesenice pristočno zahvaljuje, hvaležni pa jim bodo tudi vsi bolniki in ponesrečenci, ki bodo njihovo kri potrebovali. Vsi krvodajalci so pokazali in dokazali, da se dobro zavedajo, da je kri edino in dragoceno zdravilo, ki ga ni mogoče nadomestiti.

Elza Cegnarjeva je prejela za svoje več kot štiridesetkratno darovanje krvi posebno priznanje, ki ji ga je izročil predsednik občinskega odbora RK Pavle Dolar

Novice iz delovnih enot

MARTINARNA — Pretekli teden so v martinarni preizkusili gorilec za mazut, ki ga je dobavilo avstrijsko podjetje »Unitherm«. Uporabili so ga na SM peči A ter so bili prvi rezultati teh poskusov dobri, vendar bo dokončno sodbo možno izreči šele po daljši preizkusni dobi, ki bo pokazala, če bo storitev in proizvodnja te peči boljša kot je bila pred uporabo tega gorilca.

SAMOTARNA

V šamotarni so že pričeli proizvajati silika opeko za obok nove ASEA električne peči po načrtu, ki sta ga pripravila obratovodja in asistent elektropeči Jože Ulčar in Marjan Mrak. Do zdaj imajo pripravljeno opeko za tri oboke.

PLAVŽ

Zaradi nastopa zime in zmrzovanja drobnega apnenca so na plavžu začasno prekinili s proizvodnjo bazičnega aglomerata. Ponovno ga bodo spet pričeli proizvajati spomladi.

ELEKTROPEČ

Na elektropeči delajo skupaj s predstavniki raziskovalnega oddelka že nekaj časa poizkuse z vpihavanjem različnega materiala s pomočjo stisnjenega zraka v talino. Namen teh poizkusov je ugotoviti možnost razžvepljanja, naogljichenja in nažvepljanja taline z vpihovanjem pri proizvodnji različnih kvalitet jekla.

LIVARNE

V livarni sive litine bo v kratkem delo na peskometu dosti manj nevarno kot do sedaj. Trenutno je v gradnji izkop in izdelava temeljev za magnetni ločilec — napravo, ki iz rabljenega peska izloči vse železne delce. Magnetni ločilec je dobavilo pred kratkim poljsko izvozno podjetje CENTROZAP iz Varšave. S tem bo delo pri pesko-

metu, kjer poseben pospeševalnik z veliko hitrostjo nabija kalupaški pesek v kalup, precej bolj varno.

Zaradi pomanjkanja vložka za valjarne izdeluje tudi železarna Nikšič za nas jeklene bloke. Naša livarna pa jim dobavlja za to potrebne kokile. V soboto, 19. decembra, smo spet naložili tovarnjak s kokilami za Nikšič. Do sedaj smo poslali 118 kokil s pripadajočimi glavami.

Ker jim je v železarni Zenica počila kovaška kokila,

ki tehta 31.400 kg, so se Zeničani obrnili na nas, da jim to kokilo zavarimo. V kolikor bo to izvedljivo, bi s tem rešili kokilo, ki je vredna preko 5 milijonov dinarjev, z nekaj sto tisoč dinarji, kolikor bi stalo varjenje, kokila pa bo enakovredna novi. Težava je, ker je razpoka zelo velika in dolga en meter na okrog 300 mm debeli steni kokile in na drugi strani 500 milimetrov dolga na 150 mm debeli steni kokile.

T. R.

Naš strokovnjak na tujem

Mednarodna konferenca metalurgov v ČSSR

Železarna Trinec »Velike oktobrske socialistične revolucije« je ob 125-letnici obstoja priredila konferenco čeških metalurških strokovnjakov z udeležbo inozemskih gostov in predavateljev.

ČSR proizvaja letno 6 milijonov ton grodlja in 8 milijonov ton jekla. Od vsega jekla odpade na Trinec 30 %.

Konferenci je prisostvoval minister za metalurgijo in rudarstvo ČSR inž. J. Krejčí, ki je imel pozdravni govor. Opisal je razvoj železarstva v državi. Zanimiva so bila predavanja domačih strokovnjakov (dr. inž. Jičínský, inž. Libříčský, inž. Smetana), ki so govorili o ekonomiki in razvoju železarskih obratov, o železarni v Trincu in njenem razvoju in o proizvodnji jekla.

Jeklarne v Trincu, ki so štiri, imajo SM peči velikosti od 20 do 200 ton. Zanimivo je, da imajo pet peči tipa Maerz — Boelens in so z njimi zelo zadovoljni. V prihodnje nameravajo stare SM peči nadomestiti s 70-tonskimi Maerz — Boelens pečmi. Železarna zaposluje 22.500 delavcev. Proizvaja tračnice, ploščate in okrogle profile, žico in letno 10.000 ton križišč za železnice. Poleg jeklarne in valjarn imajo svojo koksarno, plavže s po 1083 m³ prostornine, ki

delajo z visokim pritiskom in šamotarno.

V naslednjih letih nameravajo v tej železarni uvesti za proizvodnjo tračnic z visoko trdnostjo vlihanje tega jekla po Ruhrstahl — Heräus vakuum postopku, manjše plavže s 300 m³ prostornine zamenjati z enakimi, že obstoječimi s po 1083 m³ prostornine in pihati kisik skozi obok SM peči.

V tej železarni delajo z grodljem, ki ima nizek odstotek Mn (do 1,2). Zanimivo je, da jim dna SM peči zelo dobro držijo, ker uporabljajo magnezitne mase z zrnom od 0 do 6 mm.

Direktor firme Maerz inž. Bartu je obravnaval važne pogoje v povečanju proizvodnje SM peči. Med temi je bistveno: pospešeno zalaganje peči, popravilo dna z magnetnimi masami, velike površine kopeli, ki so boljše za hitro taljenje, uporaba bazičnih opek v prvih slojih komor, kisik za pospeševanje taljenja in oksidacije ter gorilec kisik — mazut.

Ozko grlo

Potrebe po najrazličnejših izdelkih našega podjetja so vedno večje. To je popolnoma razumljivo, saj je naš čas, v katerem živimo, res razgiban.

Isto dinamiko občutimo tudi v livarni. Potrebe po jeklenih odlitkih so vedno večje in kolikor imamo prostih zmogljivosti, jih izkoriščamo v celoti tudi za zunanje naročnike, kar je menda prav, saj prinaša to železarni neplaniran dohodek.

Vendar pa se je nekje zataknilo. Naročniki zahtevajo za odlitke, ki morajo biti prevzeti po predpisih Biro Veritasa ali pa Lloyd registra, da so grobo obdelani.

T. R.

Pri tem se je zataknilo, odlitki in z njimi naš vloženi denar pa brezobrestno ležijo. In kar je najhuje, mi kot proizvajalci smo ob dohodek, naročnik pa dostikrat čaka samo še na naš odlitek, da bi lahko kompletiral svoj izdelek. Da jim s tem otežujemo uresničevanje predvidenih načrtov in večkrat onemogočimo celo izvoz, ki je za družbo še kako važen, je jasno. Kaj torej storiti?

Naša prizadevanja, da bi zainteresirali strojne obdelovalce, imajo čedalje manj uspeha, čeprav ugotavljamo, da stroji stojijo neizkoriščeni. Kje je torej ozko grlo? Najbrž le v tem, da nismo znali ali pa mogli neposredno zainteresirati proizvajalca, v tem primeru strojnega obdelovalca, da bi bil za to delo pravilno stimuliran.

Menimo, da bi bilo potrebno nekaj ukreniti. Ali ni škoda, da nam stojijo stroji neizkoriščeni, zanje plačujemo amortizacijo, odlitki ležijo neprodani, vanje smo vložili denar, ki ga ne moremo dobiti nazaj. Treba bo torej stimulirati neposrednega strojnega obdelovalca, da bo imel od tega korist in seveda veselje do dela, podjetju pa s tem lahko zelo pomagamo, saj je treba gospodariti pri dinarjih in ne samo milijonih.

Rešitev je torej jasna.

T. R.

V decembru so izpolnili letni plan v elektrodnem oddelku in žebeljarni

K doseženi zmagi iskreno čestitamo!

Jeklarna ima 10 SM peči zmogljivosti od 200 do 400 ton. Zopet je važno poudariti, da so z delom Maerz — Boelens peči zelo zadovoljni, saj s temi pečmi izdelajo letno 2.500.000 ton jekla.

Ta železarna je popolnoma nova in izrednih dimenzij. Jeklo vliვაო od vrha ter imajo sistem vliwanja in slačenja tak, kot ga predvidevamo pri nas.

V Košicah pa gradijo LD jeklarno s predvideno letno zmogljivostjo 6 milijonov ton jekla. S tem bodo proizvodnjo jekla skoraj podvojili.

S č.

inž. Matevž Hafner

Ludvik Slamnik

inž. Jaka Šranc

V današnji številki objavljamo prispevke vodilnih družbeno-političnih ljudi in strokovnjakov iz železarne in občine z mnenjem o »Železarju«. Posredovali so nam jih na našo prošnjo in se jim za sodelovanje iskreno zahvaljujemo. Njihovi napotki in njihova priznanja za naše delo so nam nova vzpodbuda za naše delo v prihodnje in naša prizadevanja, da bi »Železar« čim bolj izpolnjeval naloge, ki jih ima v našem družbenem sistemu.

inž. Jaka Šranc

Več drobnih vesti iz delovnih enot

Casopis »Železar« je prav gotovo med najbolj brani časniki na Jesenicah. Večina naših ljudi vidi v njem glasilo kolektiva, ki prinaša vesti iz njihovega vsakdanjega okolja, z delovnega mesta, torej od tam, kjer ustvarjajo in živijo iz dneva v dan, iz leta v leto. Zato je njegova vloga informatorja in mobilizatorja zelo odgovorna in tudi uspešna.

Pogrešam razprave o napakah v kolektivu in odgovorov odgovornih služb ali obratovodij na take članke. Če že govorimo o napakah, naj se

le-te javno iznesejo. Ker bomo le na ta način lahko prišli do preprečevanja podobnih napak in do tega, da se na skrivaj ne bo šepetalo, da obstojajo tendence prikrivanja napak, če so zanje odgovorne osebe na vodilnih delovnih mestih ali položajih.

Morda bi bilo dobro, če bi »Železar« prinašal več drobnih vesti, novic iz posameznih delovnih enot o naših vsakdanjih dogodkih.

To je moje osebno mnenje in želja, o čem naj bi poleg ostalega »Železar« v bodoče poročal.

inž. Matevž Hafner

»Železar« svojo vlogo dobro izpolnjuje

Naloge takega tovarniškega lista kot je naš »Železar« so lahko zelo različne in je jasno, da vseh teh malog pri takem obsegu kot ga ima naš list, ni mogoče v polni meri izpolniti. Poleg naloge obveščanja kolektiva o dogajanjih v kolektivu, o delu organov upravljanja in o organizacijskih ukrepih, ima tudi nalogo objavljati članke o problematiki in napredovanju proizvodnje, tehnologije in o perspektivnem razvoju. Zaželeno bi bilo, da bralcu nudi članke, ki služijo njegovemu nadaljnjemu tehničnemu izobraževanju in zabavi v prostih urah.

Zvone Labura

»Železar« je na pravi poti!

Kot razmišljam o našem glasilu »Železar«, se mi nehoti vsiljuje vprašanje, kakšna naj bo njegova vloga in poslanstvo, kaj od njega pričakujemo oziroma zahtevamo in kaj nam pravzaprav daje. Na tako zastavljeno vprašanje odgovor oziroma sodba ni lahka in niti enostavna. Menim, da bi »Železar« v tem dinamičnem obdobju moral predstavljati zelo aktivno, jasno, kritično moralno tribuno in obrnavati vso važnejšo problematiko in dogajanja v kolektivu in občini, ki direktno v eni ali drugi obliki vpliva na uspešen razvoj kolektiva in zadovoljstvo ljudi. Glasilo, ki tako živi, odkrito in pogumno ter kritično načjenja spremlja omenjeno problematiko, ima vedno dovolj bralcev in sodelavcev. Le-ti tedaj pozorno spremljajo in podpirajo njegovo smer ter aktivno sodelujejo pri dvigu njegove kvalitete.

Menim, da je naš »Železar« na pravi poti. Bralec najde na njegovih straneh članke o poslovanju železarne, o delu organov samoupravljanja, o delu DE, o HTV, kulturi in športu, o dogodkih v komuni in podobno. S kratkimi članki, funkcionalnimi naslovi in iznajdljivostjo pri obdelavi tvarine že sedaj uspešno spremlja važnejše dogodke. Prepričan sem, da je prav zaradi tega tudi najbolj brano glasilo na območju občine. S tem pa je dano uredništvu tudi visoko priznanje za trud in prizadevanje. Prepričan sem, da bi z nekaterimi dopolnitvami bil še bolj uspešen. V ta namen predlagam:

»Železar« bi moral kolektiv obveščati in sicer odkrito o vseh dogajanjih, ki prizadevajo kolektiv. Ni dovolj, če je kolektiv zgolj seznanjen s sklepi UO in CDS in drugih samoupravnih organov, kajti nikjer ni zapisano, da so organi upravljanja nezmotljivi

Kaj menite o

Ce pogledam »Železarja«, menim, da svojo dolžnost obveščevalca dobro izpolnjuje, čeprav so včasih nekatere stvari nekoliko enostranske. Tudi gradivo za splošno tehnično izobrazbo našega človeka je na odgovarjajoči višini in zanimivo.

Smatram, da bi morali v »Železarju« bolj obravnavati proizvodno, tehnološko in razvojno problematiko našega podjetja. Ker pa predstavlja naše podjetje zelo veliko tudi v življenju vse naše komune, ne bi bilo slabo razširiti rubriko »problemi komune«.

pagandist, kritik in aktivni mobilizator. Vzpodbuja naj na akcije, na dajanje predlogov, na konstruktivno kritiko, na pozitiven odnos do dela, na pravično delitev dohodka, na posnemanje dobrih zgledov in na boj za odpravo pomanjkljivosti oziroma napak. Pri tem menim, da ni razloga, če neka stvar ni jasna, da se o njej ne piše. Objavlja naj vse monše poglede na vsak problem, kajti le tako bo kolektiv lahko zavzel določeno stališče za rešitev problemov.

Prav tako menim, da oportunitizmu v »Železarju« ni mesta. Ne sme se zadovoljevati s pisanjem zgolj popularnih stvari. Odkrito bi moral obravnavati delo organov upravljanja, družbenih organizacij in upravnega vodstva. Ne bi se smel bati zamere, če bi odkrival in grajal napake. Kajti vsako ustvarjalno delo je običajno izpostavljeno javni ali tihi kritiki. Preizkus v praksi in kritična ocena pa lahko pokažeta njegovo pravo vrednost, istočasno pa dajeta nadaljnji aktivnosti na tem področju boljše orientacijo in nove moči. Seveda, kritika mora biti resnično ustvarjalna, to je stvarna, vsestranska in vzpodbudna.

Zato se ob zaključku pridružujem čestitkam ostalih z željo, da bi uredništvo v prihodnjem letu imelo še večje uspehe.

Anton Grošelj

»Premalo je kritičnih in mobilizacijskih člankov!«

Vsak časopis je ogledalo dnevnih dogajanj doma in po svetu, z določeno osnovno orientacijo, ki jo prvenstveno obravnava in mu daje tudi značaj bodisi strokovnega, zabavnega, mladinskega ali druge vrste tiska.

V formiranju mišljenja in obveščenosti kolektiva, s posredovanjem zaključkov, obravnav in polemik iz vsakdanjega življenja železarne ter z objavljanjem zanimivosti z drugih zanimivih področij, ima tudi naše glasilo pomembno vlogo.

Da se te naloge uredništvo povsem zaveda, je najboljša ilustracija »Železar« sam, ki po pestrosti obravnavane tematike skoraj že prerašča lokalni značaj.

Vsebinska člankov in način obravnavanja železarne je pretežno informativnega značaja, kar je v bistvu tudi del naloge »Železarja«, imam pa vtis, da je premalo kritičnih, mobilizacijskih člankov, ki naj bi odkrito pokazali na katerokoli našo »bolezen« in jo skušali z injekcijami tiska pozdraviti, če nismo postali že imuni za kakršnokoli objektivno kritiko. Uporaba satirične osti v ta namen je nedvomno

uspešna in interesantna noviteta v našem časopisu, ker skozi smeh zadira v naše Objavljanju osebnih napadov avtorjev, čeprav se tiče slabosti.

jo nekega problema v železarji, bi se morali izogibati, kljub temu, da s poslastica za bralce, dokler je za reševanje takih primerov nekdo v železarji odgovoren in o stvareh odloča.

Sklepi samoupravnih organov so objavljeni redno. Umestno bi bilo važnejše odločitve, ki se tičejo celote, osvetliti s komentarji, kakšni argumenti so privedli upravne organe, da so o neki dejavnosti železarne tako ukreпали in kako bo ta sklep vplival na življenje kolektiva.

Proizvodnjo in prodajo zasledimo v vsaki številki »Železarja«, ne objavljamo pa mišljenja, težave in morebitne sugestije kupcev, ki naše izdelke uporabljajo ali naprej predelujejo. Predlagam, da bi periodično anketirali in objavljali razgovore s predstavniki najvažnejših odjemalcev z namenom, da bi bili vsi naši proizvajalci seznanjeni s to tematiko in organsko povezanostjo žele-

»Železarju«?

zarne s podjetji, ki živijo od naše proizvodnje.

Na splošno lahko trdimo, da je »Železar« v tem letu, ki ga bomo kmalu zaključili, svoje poslanstvo opravljal uspešno. V naslednjem letu

mu želimo povečanje kroga dopisnikov in nadaljnje izboljšanje kvalitete vsebine člankov, tako da bo res vsak član kolektiva rad posegel po našem železarskem glasilu.

Ludvik Kejžar

Več polemičnih člankov

Glasilo »Železar« je prav gotovo mobilizator in informator ne samo delovnega človeka iz železarne, ampak tudi ostalih občanov. Priljubljenost »Železarja« pri občanah nam je že nekaj časa znana. Če je temu tako, je prav gotovo dobra vsebina in pestrost glasila tista, ki vzbuja vedno večje zanimanje občanov. Osebnost mi je všeč razširitev prispevkov s področja komune, s katerimi je dan poudarek tudi proizvajalcu v vlogi potrošnika. Kar pa se nanaša na posamezne rubrike, pa smatram, da prav ši-

rina tako izbrane tematike daje glasilu pomembno celovitost.

Osebnost pogrešam v glasilu več bolj konkretne problematike iz delovnih enot, da bi tako izboljšali in rešili pereče probleme, ki jih proizvajalci dobro poznajo in sicer v obliki polemičnih prispevkov. Nedvomno bi taki in podobni članki prispevali k še večji priljubljenosti že itak zelo branega »Železarja«. Naj omenim še to, da glava časopisa ni najboljše oziroma dovolj vidna.

Franc Kobentar

Več pozornosti naši notranji politiki

»Železar« je postal zelo bran in tudi zanimiv časopis. Osebnost menim, da posveča »Železar« pomembnim obletnicam ali dogodkom, naj bodo to prazniki, kongresi, ali kaj važnega pri nas doma, premalo pozornosti. Vem, da je to časopis, ki je namenjen predvsem novicam in tekočim obvestilom iz kolektiva, vendar je v zadnjem času zelo veliko napisanega tudi o drugih manj pomembnih stvareh, pri tem pa ne dajemo poudarka naši notranji politiki, katero bi morali le včasih obravnavati, saj je prav gotovo tako pomembna za našega delavca, kakor nekateri

uspehi nemških in drugih železarn. Prav tako smatram, da manjka več razgovorov s proizvajalci o njihovem delu in življenju. Pogrešam tudi rubriko »Bralci vprašujejo«. Odgovorni vodilni uslužbenci v podjetju, organi samoupravljanja in družbeno-politične organizacije pa naj bi odgovarjali na postavljena vprašanja.

Ob vseh dosedanjih ugotovitvah in zanimanju za časopis »Železar« lahko sklepamo, da je to najbolj bran časopis v naši komuni in če je to res, potem bomo morali posvečati več pozornosti tudi tem vprašanjem. Če bo-

France Žvan

Franc Kobentar

Anton G.

Ludvik Slamnik

Bolj smotrno objavljane občinskega gradiva

»Železar« ni samo časopis za 7000 tovarniških delavcev, ampak časopis 7000 družin v naši občini. Zato lahko rečemo, da je najbolj razširjen in najbolj bran list v komuni. Všeč mi je njegova vsebina in ga redno prebiram. Redno obvešča, seveda pred-

vsem železarje, saj je njihovo glasilo, o delu samoupravnih organov, vendar smatram, da bi bilo treba včasih določene sklepe bolje osvetliti. Bolj javno bi moral tudi obravnavati nekatere probleme in odkrito spregovoriti o subjektivnih napakah v kolektivu. Tako bi s pravilnim tolmačenjem določenih težav preprečili govorice in vplivali na boljše in učinkovitejše delo. Nekateri članki so včasih predolgi, posebno pa me moti, da je včasih aktualna problematika razvlečena na nekaj števil, saj s tem brez dvoma izgubi na vrednosti. Zato bi morali takim in podobnim prispevkom posvetiti v eni številki čim več prostora, da bi bilo nadaljevanje čim manj, ali pa sploh ne. Prav tako naj »Železar« ne bil strokovni list. Razni članki o tehnoloških postopkih pri nas in drugje bi bolj spadali v posebno prilogo, ki naj bi bila »Železarju« priložena morda enkrat mesečno.

Kot sem na začetku omenil, »Železar« ni samo za železarje, zato je dolžan obravnavati tudi občinske probleme. V njem naj bi bili obravnavani le-ti problemi res kompleksno po posameznih področjih in temelji. Zavedam se, da smo za zadolženi tudi mi in smatram, da bi morali v »Železarju« sodelovati po upravni liniji vsi načelniki, po družbeni liniji pa vsi, začeni od mene do predsednikov svetov.

NADALJEVANJE
REPORTAŽE NA 6. STRANI

Pavel Lotrič

Več o vlogi proizvajalca - občana v družbenem upravljanju

Prav gotovo je, da ima v našem družbenem sistemu in naši družbeni stvarnosti tisk zelo važno nalogo. Ta naloga je precej široka in kompleksna, vendar bi se dotaknil le osnovne, to je obveščenosti občana — delavca. Gotovo je, da z uvedbo

družbenega ne delavskega samoupravljanja delavec — občan mora biti seznanjen z vsemi problemi, ki se porajajo pri graditvi našega gospodarskega in družbenega sistema. Prav tu pa je po mojem mišljenju osnovna naloga obveščanja potom lokalnega tiska, v tem primeru glasila »Železar«.

Vsem je znano, da je »Železar« zelo priljubljeno glasilo na Jesenicah. Vzrokov za to je več, v prvi vrsti pa mislim, da je to, ker na zelo preprost in samokritičen način prinaša novice in probleme iz podjetja samega ali pa v zadnjem času nekaj več tudi s celotnega področja občine.

Mislim pa, da naj bi list prinašal še več problematike o sodelovanju in vlogi neposrednega proizvajalca pri delitvi dohodka v celoti, ne pa samo osebnega ter o kadrovski politiki podjetja in delovne enote.

V rubriki »novice iz komune« pa bi morali objavljati še več novic o vlogi proizvajalca — občana v družbenem upravljanju ter o delovanju samoupravnih organov v drugih delovnih skupnostih v komuni.

Ludvik Kejžar

Pavel Lotrič

Marjan Žitnik

**Dopisujte
v Železarja!**

NAGRADILI SMO SODELAVCE, KI SO SODELOVALI V ANKETI

Posebna komisija, ki so jo sestavljali Žiga Prestor, Primož Peterman, Slavko Humerca in člani uredništva, je v torek izrebal nagrajence, ki so sodelovali v nagradni anketi »Železarja«. Prejeli smo 342 pravilno izpolnjenih anketnih lističev, ki nam bodo pri našem nadaljnjem delu dobra osnova, odgovori in predlogi namreč, za izboljšanje vsebine našega lista. Sicer pa vas bomo o rezultatih ankete posebej obvestili v eni od prihodnjih števil »Železarja«.

Izrebrani so bili:

2.000 din prejme **FRANC BERGANT — GEŽ,**

po 1.000 din pa bodo dobili **BERNARDA GRILC,** knjigovodstvo topilnic, **MIRKO ČIGOJA,** lužilnica — predelovalni obrati in **DANIJEL PESJAK,** Javornik I. Vsem se za sodelovanje najlepše zahvaljujemo in prosimo, da nam tudi v prihodnje posredujete svoja mnenja in predloge za izboljšanje našega lista, predvsem pa, da v čim večjem številu sodelujete v njem s prispevki o življenju in delu v tovarni in izven nje.

Kaj menite o »Železarju«

Marjan Zitnik

(Nadaljevanje s 5. strani)

Prva ngloga — iskanje napak v obratih

»Železar« je glasilo, namenjeno problemom in delu v železarni in bi vsekakor bila njegova prva naloga iskanje napak v obratih in ustrezni odgovori nanje. Danes je vsem jasno, da je v našem kolektivu nešteto problemov in težav, za katere pa lahko rečemo, da zanje ne ve večina naših sodelavcev. Dolgo že govorimo o samoupravljanju v naši železarni, toda ti pojavi nam lepo prikažejo, da smo še daleč od tistega, ko bomo lahko rekli, da vsak naš član aktivno dela v samoupravljanju. Zato mislim, da je treba smer

vašega objavljjanja obrniti k širši množici. Seveda pri tem ne smemo čakati, da bo posameznik sam spoznal svojo dolžnost, da mora tudi on dati prispevek k boljšemu upravljanju in boljši proizvodnji v obratu, ampak bi bila dolžnost vas, da iščete take stvari ter na ta način sprožite socialistično demokracijo med proizvajalci.

Pripombo imam tudi glede vaših tako imenovanih »profesionalnih dopisnikov«, ki s svojimi znanstvenimi posegi v svetu izvajane tehnologije ne doprinešajo našim preprostim martinarjem nobenih koristi.

France Zvan

»Vse bolj naj bi bil last občanov«

Kako izpolnjuje list svojo vlogo informatorja delovnega kolektiva, bi najbolje videli, če bi prenehal izhajati. Potem bi se izkazalo, ali so ga delavci prepoznali za svojega ali jim je potreben in ali jim je kaj do tega, da izhaja. Glede mobilizacijske vloge so stvari bolj zapletene. Zelo srečen sem, da smo pri nas že tako kritični, da nas lahko mobilizira samo še resnica in čisto nič drugega. Resnica pa bi ne bila to, kar je, če bi samo božala. Zna tudi udariti. In take resnice, najboljšega mobilizatorja za plemenito in dobro, je najbrž še povsod premalo. Tudi v Železarju. Če bi je bilo dovolj in če bi jo spremljal dovolj kritičen duh, bi se nikoli ne moglo zgoditi, da prispevki, ki skušajo kritično osvetliti kakšen pojav v Železarni, ne najdejo

poti na strani časopisa, pač pa romajo v uredniški koš.

List je urejevan čisto in z dobrim okusom. V njem se lahko vsakdo seznani z mnogočim, kar se v železarni dogaja. Zadnje čase se v njem lahko seznanimo tudi z znanim delom tistega, kar se dogaja v občini. Jezik, ki nam ga posreduje, je na primerni stopnji, le korektore bi bile lahko skrbnejše. Tako bi se lahko izognili marsikateremu tiskarskemu škratu.

Za prihodnost želim, da bi bil list vse bolj last jeseniških občanov, da bi se v njem pogosto oglašali vsi, začeni pri ročnih delavcih in da bi bilo teh največ. Želim tudi, da bi list prispeval kar največ k odstranjevanju tistega, kar pri nas ni prav in nas ovira pri oblikovanju lepih, plemenitih socialističnih odnosov med ljudmi.

Kako uveljavljamo

Razgovor s predsedniki delavskih svetov delovnih enot

Kot osnovo za razgovor z nekaterimi predsedniki delavskih svetov delovnih enot smo vzeli članek, ki je bil objavljen v praznični številki ob dnevu republike v »Železarju«. Obiskali smo predsednike DS DE plavž Rada Golba, Ferda Lukeka iz DE valjarna 1300, Ivana Sušnika iz HVŽ in Toneta Tepina iz konstrukcijske delavnice.

Najprej smo želeli zvedeti mnenje o objavljenem članku, nato morebitne predloge za dosledno uveljavljanje statuta, zanimali pa so nas tudi problemi in težave, ki se pojavljajo v omenjenih delovnih enotah ob prizadevanjih za dosledno uveljavljanje in izpolnjevanje določil, ki jih vsebuje statut železarne.

V drugem delu razgovora pa smo se s predsedniki delavskih svetov delovnih enot pogovarjali o tem, kakšne so možnosti za uveljavljanje tistih določb v statutu, ki govorijo o delu ter oblikah samoupravnih organov v delovnih enotah. V mislih smo imeli predvsem zbor, ki naj bi jih v večjih delovnih enotah organizirali na posameznih dnevih ali celo po posameznih manjših skupinah delovnih mest.

Najprej mnenje predsednika delavskega sveta DE plavž RADA GOLBA:

»V delovni enoti plavž imamo največ problemov z obiskom na sestankih zbora delovne enote. Sklepnost sestanka je zelo problematična, kadar skličemo sestanek zbora delovne enote po opravljeni dnini, to je v prostem času. Vsi hite na vlak, da bi bili čimprej doma, nekateri sodelavci pa imajo seveda tudi druge obveznosti. Sestanek zbora delovne enote bi uspel le med rednim delovnim časom, to pa je v nekaterih oddelkih delovne enote težko izvedljivo. Z udeležbo na sejah delavskega sveta delovne enote, ki je 80 %, smo bolj zadovoljni kot pa z udeležbo na zbora DE. Kot sem že omenil, je precej delavcev iz drugih krajev in se premalo zanimajo za probleme delovne enote. Največ mož-

nosti za ustanovitev obračunske enote je v kamnolomu. V kolikor bi obračunsko enoto organizirali, potem bi imeli ljudje, ki so zaposleni na posameznih delovnih mestih, več zanimanja za dosežene uspehe, pa tudi za reševanje problemov. Imeli bi tudi večji pregled nad proizvodnjo in prodajo. Podobno obračunsko enoto bi lahko organizirali tudi na apnenici. Notranjo delitev dohodka bi po mojem mnenju morali organizirati po obračunskih enotah, le-te pa izločiti iz skupnih norm. Morda bi kazalo ustanoviti obračunsko enoto tudi za oddelke: aglomeracijo, rudarno, pržne peči in skladišče koksa. Sodelavci iz teh oddelkov naše delovne enote bi se sestajali na kratkih sestankih po dnevih in seveda med delovnim časom. Proizvodnja ne bi trpela, dnevni redi zbora obračunskih enot pa bi lahko imeli največ dve točki.

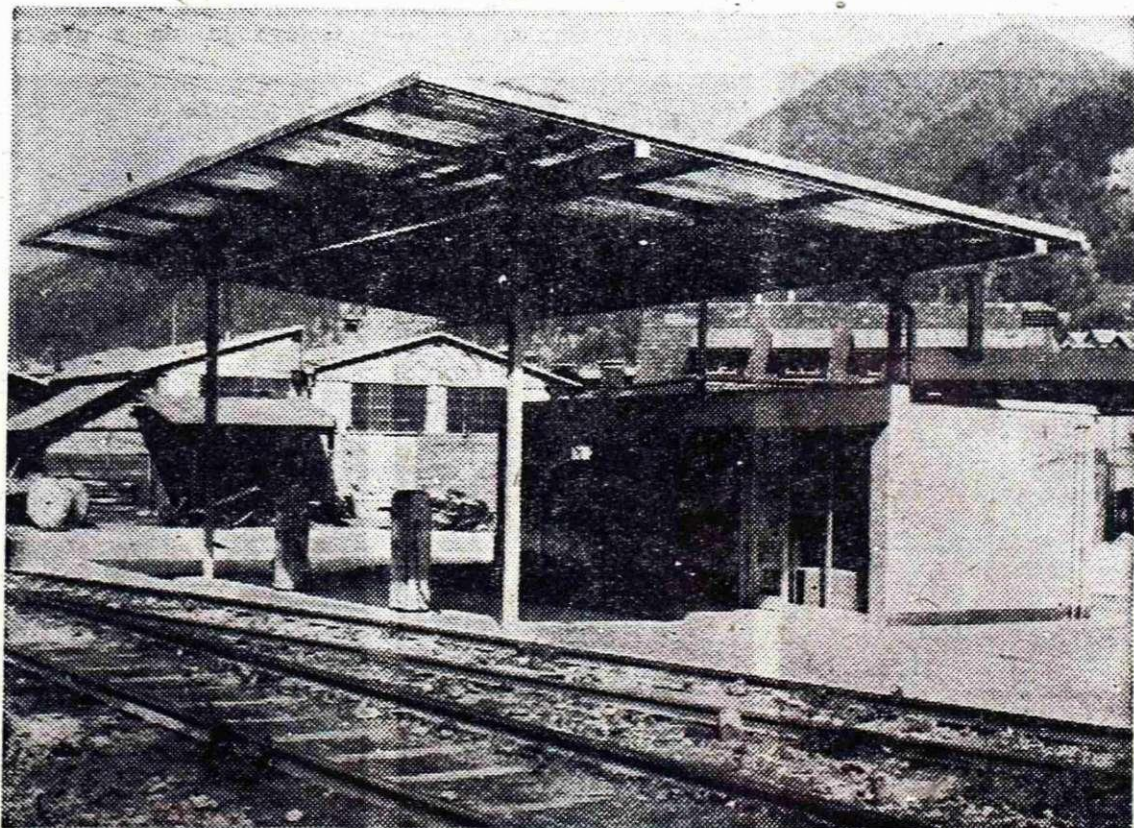
V statutu železarne so tudi predvidene komisije, ki naj jih ima vsak delavski svet delovne enote. Zaenkrat lahko ugotovimo, da čela uspešno komisija za varnost dela ter občasno tudi komisija za nagajevanje. Dovolj dela čaka tudi komisija za delovna razmerja in seveda disciplinsko-poravnalno komisijo ter komisije, ki naj bi jih delavski svet lahko imel

poleg tistih komisij, ki so predvidene v statutu železarne.

FERDO LUKEK, valjarna 1300

Na prvo vprašanje je tov. Lukek takole odgovoril: »Z izpolnjevanjem statuta ni najbolje. Delavski svet DE pripravlja gradivo za zbor, sicer pa bi morali posvečati večjo pozornost zborom delovnih enot predvsem zato, da bi lahko sklepali o določenih problemih, ki so najbolj aktualni za delovno enoto. Tudi v valjarni 1300 imamo probleme glede obiska na zbora delovne enote. Zgodi se, da zbor delovne enote ni sklepčen, čeprav ga sklicujemo po posameznih dnevih. Pravilno in zelo napredno bi bilo, če bi uspeli zbor delovne enote organizirati redno vsak mesec ali pa vsaj na dva meseca, da bi bili člani kolektiva vedno na tekočem s problemi, ki se nanašajo na delovno enoto. Omenim naj še, da bi moral zbor delovne enote pooblastiti delavski svet delovne enote, da lahko samostojno spremeni obračunsko osnovo do 10 %, ali pa normo za posamezno delovno mesto ali delovno grupo.

Pred kratkim sem bral v »Železarju«, da so imeli v OTK zelo uspešen zbor delovne enote. Pri nas nimamo dobrih izkušenj s sklicevanjem zbora delovnih enot po rednem delovnem času. V kolikor bi sklicovali zbor delovnih enot med rednim delovnim časom, bi lahko zagotovili sklepčnost in uspešno izvajanje določil, ki jih vsebuje statut, pa tudi reševanje tekočih problemov, toda v tem primeru bi izgubili tudi nekaj proizvodnje. Morda bi se vseeno odločili, da mesečno enkrat ali vsaj na vsake dva meseca žrtvu-

Nova črpalka na haldi že nekaj časa uspešno posluje

statut v delovnih enotah

jemo nekaj proizvodnje za to, da bi zagotovili uspešno delo zbora delovne enote.

Na VIII. kongresu ZKJ v Beogradu je bilo dosti povedanega o tem, da je treba razširjeno reprodukcijo prepuščati neposrednemu proizvajalcu. To je vse lepo in prav, toda vprašanje je, če so naši proizvajalci toliko zreli, da bodo lahko videli preko plotu svoje delovne enote. V naši delovni enoti smo že razpravljali in sklepali o tem, da bi zbor delovne enote sklicevali po obračunskih enotah. Najprej je treba rešiti odnose med delovnimi enotami in zborom delovne enote. V naših delovnih enotah je precej prekrškov, ker delavski sveti delovnih enot ukrepajo brez pooblastil seje zbora delovne enote. Vsekakor bi morali imeti za sestajanje zborov delovne enote na razpolago več časa. Glede organiziranja obračunskih enot bi imeli največ težav na progi, najmanj pa v adjustaži in lužilnici.

IVAN SUŠNIK, hladna valjarna — žičarna

V zvezi s prvim vprašanjem je tov. Sušnik povedal naslednje. Tudi pri nas v hladni valjarni — žičarni zbori delovne enote uspevajo slabše, če jih sklicujemo po opravljeni dnini. Odkar imamo zbor delovne enote, sta bili le dve seji zadovoljivo obiskani, sicer pa so seje obiskane 35 odstotno. Kakor v drugih enotah, tako smo tudi mi v hladni valjarni — žičarni bolj zadovoljni z obiskom sej delavskega sveta delovne enote. V zadnji mandatni dobi je imel naš DS šest sej, ki so bile lepo obiskane. O načinu dela oziroma obravnavanju problematike naj povem naslednje: DS EE pripravi potrebno gradivo za zbor delovne enote. Če je ta slabo obiskana in ni zagotovljena sklepčnost, po tem ne preostane drugega, kot da delavski svet DE na svoji drugi seji obravnava in reši manjša vprašanja, medtem ko večje probleme zbor DE obravnava na svoji seji med delovnim časom. Tov. Sušnik se strinja s predlogom, da bi žrtvovali včasih nekaj delovnega časa za to, da bi seje zbora DE bile uspešne ter zagotovljeno izvajanje določil statuta železarne. Kaže, da sklicovanje sej zbora DE ob koncu dneva ni najbolj po srečen čas. Nekateri delavci takrat, ko bi se morala začeti seja zbora DE še delajo, drugi pa se že pripravljajo na odhod z dela. Pogosto so primeri, da delavci menijo takole: »Boste že brez mene opravili in sprejeli ustrezne zaključke na seji zbora DE, ki naj bodo napotilo za akcijo delavskemu svetu DE.« Vsi takšni izgovori bi odpadli, če bi seje zbora DE enkrat mesečno oziroma na določena obdobja organizirali med delovnim časom. Res je, da bi izgubili nekaj proizvodnje, toda omogočili bi kvalitetnej-

še delo zboru delovne enote.

V statutu Železarne Jesenice je zapisano, da naj ima vsak delavski svet DE tudi tri komisije in sicer: komisijo za delovna razmerja, disciplinsko-poravnalno komisijo in HTV komisijo. V delovni enoti HVŽ imamo dve komisiji in sicer za delovna razmerja ter disciplinsko-poravnalno komisijo. Prav bi bilo, da v železarni organiziramo kratke seminarje ali razgovor s člani oziroma predsedniki teh komisij, zato da bi le-ti dobili potrebna navodila za uspešno delovanje.

Kar se tiče ustanavljanja obračunskih enot, pa imamo v naši delovni enoti precej težav. Sam delovni proces se razlikuje oziroma je drugačen od proizvodnih nalog, ki jih imajo npr. v valjarnah ali v talilnicah. Lažje ustanovijo obračunsko enoto tam, kjer je delovni proces zaključen oziroma niso odvisni še od izpolnjevanja nalog v sosednem ali nekem drugem obratu. V hladni valjarni — žičarni pa so vsi oddelki med seboj tako povezani in tudi odvisni drug od drugega, da je zelo težko razdeliti obrate na obračunske enote. Na vsak način bo treba vso stvar dobro premisliti ter se odločiti za tako razdelitev obračunskih enot, da bodo imeli delavci čim boljši pregled nad delom, ki ga opravljajo v svoji obračunski enoti, po drugi strani pa nad uspehi oziroma da bodo seznanjeni s problematiko celotne delovne enote.

V montažnem oddelku konstrukcijske delavnice smo obiskali sodelavca Antona Tepina, ki je predsednik delavskega sveta DE konstrukcijske delavnice. Članek, ki smo ga objavili v praznični številki, je prebral, o delu zborov delovnih enot pa nam je povedal naslednje:

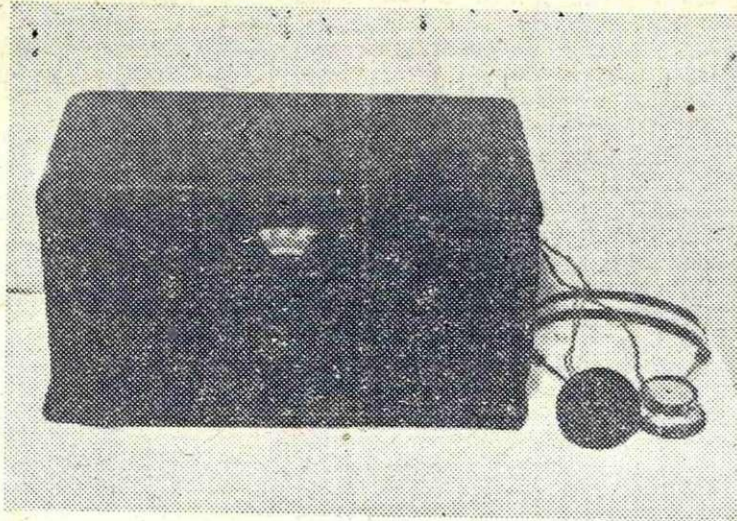
»V številnih delovnih enotah, posebno v večjih, imajo težave z delom zborov delovnih enot. Večkrat se zgodi, da seje zborov delovnih enot niso sklepne. Pri nas v konstrukcijski delavnici pa je z organizacijo sej zbora manj težav. Sklicujemo jih med delovnim časom ob malicah. V minuli mandatni dobi so bile seje delovne enote sklepne in ni bilo primerov, da bi moral delavski svet DE sam sklepati o vprašanjih, ki zadevajo zbor delovne enote. Pri sklicevanju zbora delovne enote v prostem času pa lahko nastanejo težave zaradi sodelavcev, ki se vozijo z avtobusi in vlaki iz oddaljenih krajev. V takih primerih je težko doseči na seji zbora delovne enote zadovoljivo udeležbo.

Zaenkrat delujejo komisije pri delavskem svetu delovne enote, ki so bile ustanovljene še pred sprejetjem statuta. V načrtu imajo ustanovitve dveh komisij pri delavskem svetu delovne enote. Poleg tega pa razmišlja-

jo, ali naj bi ustanovili komisijo za HTV. Vedeti je treba, da je vzdrževalni obrat, kakršen je konstrukcijska delavnica, specifičen in se razlikuje od ostalih proizvodnih obratov. Na delov-

nem mestu vsak delavec odgovarja za svojo delovno varnost. Kar zadeva delo komisij pri DS DE, le-te potrebujejo navodil. Pridružujem se mnenju tistih predsednikov delavskih svetov, ki

menijo, da bi bilo treba organizirati posvet ali seminar za predsednike komisij, na vsak način pa bi morali izdelati poslovniške za delo komisij, ki bi jih lahko smatrali tudi kot dopolnilo k statutu

Radijski sprejemnik, ki ga je pokojni Karel Ažman skril v prvih dneh okupacije v avtomobil in je bil pozneje dragocen vir informacij ilegalnim delavcem med NOB

Obogatimo našo muzejsko zbirko

Tehniški muzej Železarne Jesenice, oddelek za delavsko gibanje in NOB, je tudi v letu 1964 obogatil svojo muzejsko zbirko s pisanimi dokumenti, fotografijami in eksponati, ki so jih muzeju odstopili naslednji tovariši in tovaršice:

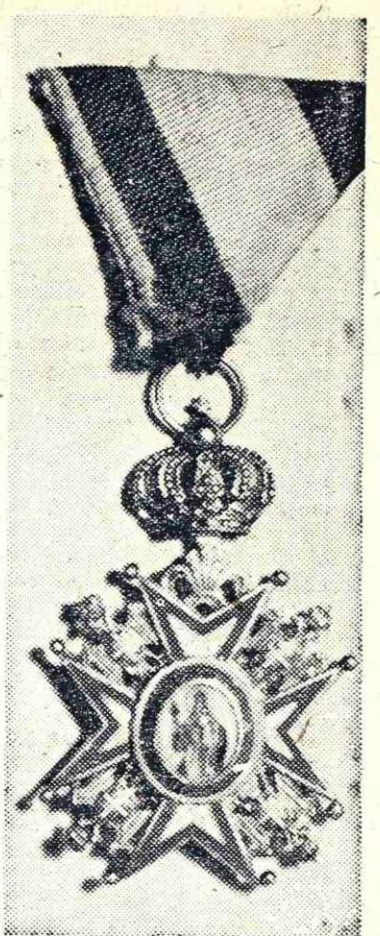
Cene Ambrožič, Zvone Ažman, Stefan Barbarino, Ludvik Bem, Neža Benet, Ferdo Bokal, Edi Brelih, Janko Burnik, Ivan Capuder, Cirila Curk, Ivan Čelesnik, Srečko Čelesnik, Tomaž Ertl, Matko Fon, Jože Hameršek, Jože Hauptman, Rozi Hlebanja, Kristina Homan, Martin Jeram, Franc — Vasja Jerovšek, Miha Klinar, Franc Kobobelj — Slovenko, Emil Koren, Ivana Koren, Anton Korenc, Janez Kos, Marija Kralj, Avgust Kranjc, Marija Kušar, Janez Makovec, dr. Viktor Marčič, Janez Mlakar, Alojz Močivnikar, Marija Modrič, Jože Moretti, Anton Može, Karol Neuman, Milena Oven, Malči Oder, Krišpin Ogris, Nande Pogačnik, Ivan Pohar, Milan Polak, dr. Matevž Potočnik, Rezka Prešeren, Vinko Rabič, Lojze Rakoše, Marija Rebernik, Simon Režek, Marija Ropret, Jože Rozman, Peter Sitar, Jože Sivec, Lojze Smrekar, Roman Stana, Marija Stegnar, Matija Sušnik, Karel Šefman, Miran Špicar, Zdravko Tavčar — Beno, Franc Toman, Jože Tomažič, France Torkar, Jože Ulčar, Jože Varl, Pavla Vilman, Tine Vister, Ivan Vovk — Živan, dr. Vinko Zalokar, Črtomir Zorec in Uroš Župančič.

Poleg teh so muzeju odstopila razno dokumentarno gradivo tudi naslednja podjetja in ustanove: Arhiv CK KPS Ljubljana, Gledališče »Tone Čufar« Jesenice, Gradbeno podjetje »Sava«, Kra-

jevni odbor SZDL Podmežaklja, Krajevni urad Kranjska gora, Krajevni urad Rateče — Planica, Ljudska knjižnica Ljubljana, Občinski odbor SZDL Jesenice, Odbor ljudske tehnike Jesenice, Sindikalna podružnica Železarne Jesenice, Združenje ZB NOV občine Jesenice, Železarna Jesenice in uprava Psihiatrične bolnišnice Begunje.

Vsem tovarišicam in tovarišem, pa tudi podjetjem in ustanovam, ki so na ta način pripomogli k povečevanju muzejske zbirke, tako iz pestre predvojne politične, kulturne in gospodarske dejavnosti, slavne preteklosti naše borbe za svobodo v letih okupacije leta 1941 — 1945, kakor tudi naše povojne graditve, s tem potom za trud, delo in razumevanje najtopleje zahvaljujemo.

Ker je še mnogo takih pisanih dokumentov, fotografij, pa tudi raznih eksponatov, ki leže po omarah in predalih ter je nevarnost, da se izgubijo in uničijo, prosimo vse, ki podobno gradivo imajo, da ga odstopijo našemu oddelku za delavsko gibanje in NOB. Na noben način ne smemo dopustiti, da nam gre kar koli v pozabo. Zato prosimo za vaše sodelovanje, ker le na ta način bo muzeju uspešno obvarovati in ohraniti našim znanjem vsaj približno podoba dela in borbe našega delovnega človeka. Pri vsem tem je posebna važnost, da je tovaršev iz predvojnega gibanja vsak dan manj. Zato moramo z zbiranjem gradiva

Red sv. Save, s katerim je bil pred drugo svetovno vojno odlikovan Karel Neuman, zaslužni javni delavec in dolgoletni načelnik jesenjskih gasilcev.

iz te dobe čim bolj pohiteti. Vsak predmet, slika ali dokument nam mora biti dragocen spomin in spomenik naše preteklosti.

Tehniški muzej
Železarna
Jesenice

Pismo našega sodelavca iz JLA

Dragi sodelavci!

Najprej vsem skupaj najlepši pozdrav iz Komiže na otoku Visu, kjer služim svoj kadrovski rok. Z delovnimi uspehi, kakor tudi s problemi v železarni sem prav dobro seznanjen, ker redno prejemam »Železarja«. »Železar« pa mi prav tako posreduje druge važne dogodke na Jesenicah in je kot nekakšen most med menoj in domačim krajem. Zato si želim, da bi ga tudi v prihodnje prejemal tako redno kot do sedaj.

Vsem sodelavcem in sploh vsem članom kolektiva Železarne Jesenice želim veselo in srečno, predvsem pa uspehov polno novo leto 1965.

inž. Pavel Noč
V. P. 6608/4, Komiža
otok Vis

Z gradbišča valjarne Bela

Tik ob zaključku poslovnega leta 1964 smo imeli kratek razgovor z operativnim vodjem gradbišča valjarne Bela, tov. Hrastarjem. Ugotovili smo, da dela na gradbišču potekajo tako, da bi kazalo v bodoče sproti v vsaki številki »Železarja« bralce obveščati o nadaljevanju gradbenih in montažnih del in s tem v zvezi tudi o problemih in težavah, ki nastajajo pri izpolnjevanju montažnega plana. To je tudi v skladu z željo številnih bralcev »Železarja«, ki so v anketnih lističih napisali željo, da se zanimajo za potek gradbenih in montažnih del na Belškem polju.

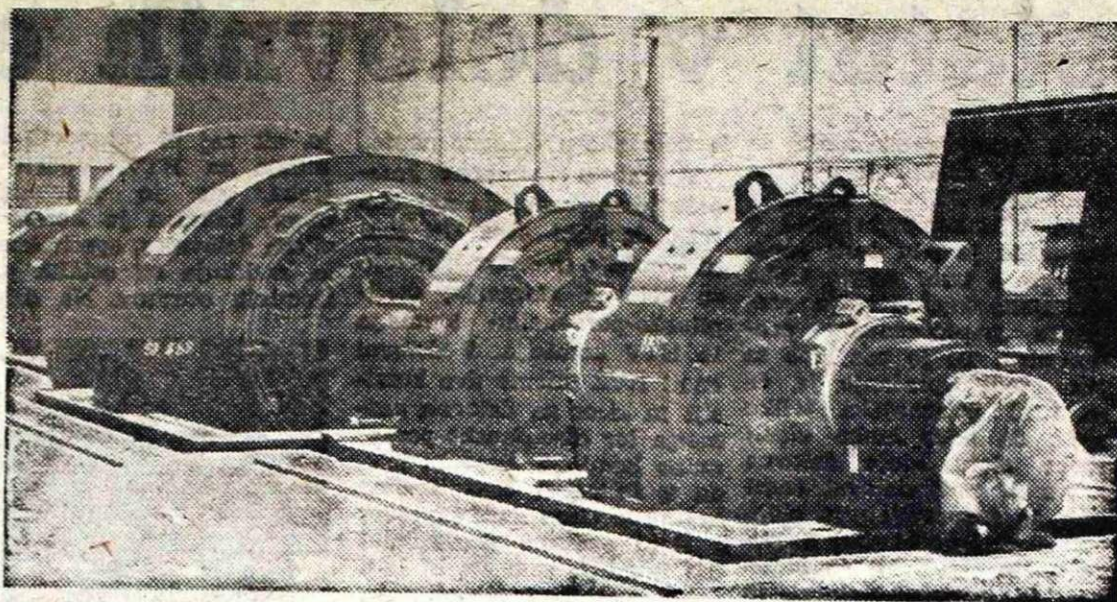
Razgovor smo nadaljevali tako, da smo ločeno obravnavali potek dela po posameznih objektih. Najprej smo se ustavili pri stripper hali, kjer gradijo globinske peči. Montažna dela so zaupana tovarni »Metalna« iz Maribora, ki je zelo uspešno izgotovila velike hale za novo valjarno Bela. Žal pa dela pri montaži globinskih peči zelo počasi posredujejo, tako da z napredovanjem del nismo zadovoljni. Težave pri montaži globinskih in potisne peči nastajajo tudi zaradi opeke za obzidavo, ki je reklamirana in po našem mnenju izredno problematične kvalitete.

Bluming hala

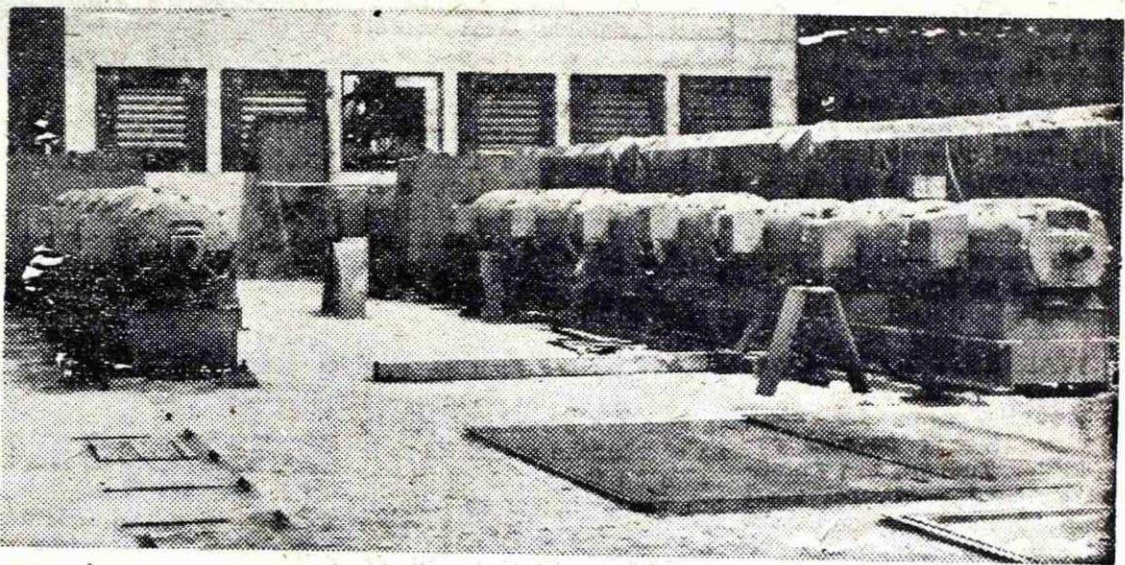
Najprej naj omenimo, da so začeli v bluming hali z glavno montažo. Izvaja jo podjetje »Hidromontaža« iz

Maribora. Omenjeno podjetje ima težave, ker je precej delavcev n adopustih in si je treba stalno prizadevati za realizacijo montažnega plana. Prav tako primanjkuje ljudi za pripravo opreme, ki je namenjena za montažo ter ljudi, ki bi skrbeli za nadzor, da dela kvalitetno in po predvidenem planu potekajo in da se dela tudi v finančnem pogledu odvijajo tako kot je bilo predvideno.

Domača podjetja kasnišo z izdobo opreme. Začeli so s pripravami za montažo drugega valjavskega ogrodka — Steckel. Gradbena dela v bluming hali ne predstavljajo večjih problemov, razen v kolikor zaradi morebitne ostre zime ali zaradi drugih vzrokov ne bi prišlo do težav. Gradbeno podjetje ima največ težav pri izgradnji dela temeljev za škarje in

V strojnici so delno zaključili strojno montažo električnih naprav

Nekateri jugoslovanski dobavitelji elektro opreme so pokazali precej neresnosti

Ob zaključku poslovnega leta 1964 se vodstvo gradbišča valjarne Bela zahvaljuje vsem sodelujočim podjetjem in posameznikom, kakor tudi obratom in službam v železarni, za vsestransko sodelovanje ob izvajanju tako pomembne naloge kot je izgradnja valjarne Bela.

Ob vstopu v novo leto še nadalje pričakujemo sodelovanje in polno razumevanje pri izvajanju del. Zavedamo se, da nas moralna in materialna dolžnost veže, tako investitorja kot tudi izvajalce del, da bosta valjarna bluming in steckel z vsemi pomožnimi pogoni pričela še v tem letu s poizkusnim obratovanjem in s tem prispevala k izpolnjevanju družbenega plana. S to željo iskreno čestitamo in želimo uspehov v novem letu 1965!

Vodstvo gradbišča valjarne Bela

priključnih temeljev, zato ker je v ameriški podlogi za gradbene načrte ugotovljena napaka v kotah. Kljub vsem pozivom, da v ZDA napako odstranijo, še nismo dobili odgovora. Napako bomo odstranili na svojo odgovornost. Prav zaradi te napake so dela pri izgradnji temeljev že mesec dni v zastoju. To tudi negativno vpliva na vsklajenost pri izpolnjevanju montažnega plana, poleg tega pa gradbeno podjetje ne mo-

re izvajati del po predvidenem načrtu. Podobne težave smo imeli tudi pri gradbeni dokumentaciji, ki jo je neko jugoslovansko projektantsko podjetje izdelalo zelo površno.

Strojnica

V strojnici bluminga so montažna dela v polnem teku in delno zaključujejo strojno montažo elektro naprav. Začeli bodo tudi z elektro montažo. Omenimo naj, da nekateri jugoslovanski dobavitelji naprav za transformacijo elektro energije kažejo neresnost. Drugi del strojnice, to so pogonski agregati proge Steckel, je v zaključni fazi gradbenih del.

Težka proga

Hala težke proge je izgotovljena in jo uporabljajo kot skladišče za razne materiale (kable, cevi, razna oprema, gradbeni material itd.). Strela hale težke proge je le delno izgotovljena, ker morajo izolacijo strehe opraviti v letnem času, to je v suhem vremenu.

V gradnji je tudi stavba, v kateri bodo umivalnice, sanitarije, sanitetni prostor ter prostori za pisarne, obratovodstva.

Jeklovlek

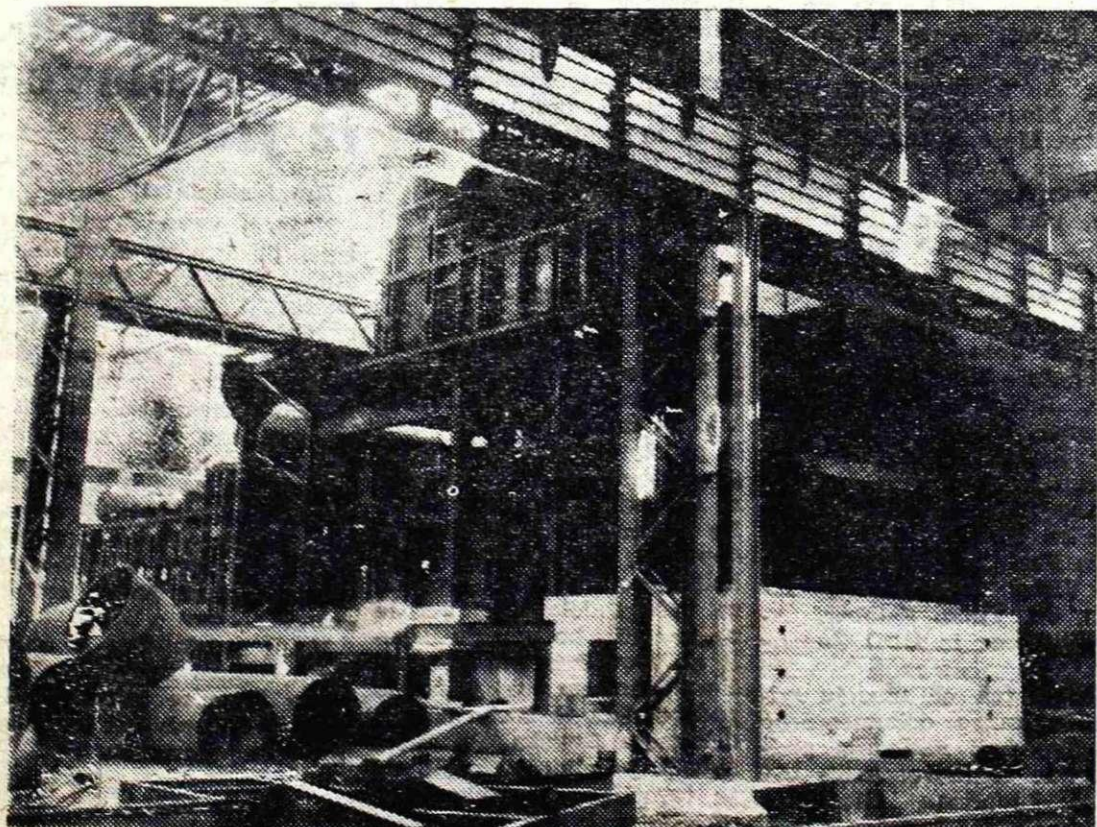
Tudi hala, kjer bo imel svoje prostore jeklovlek, je izgotovljena. Delno so pripravljene tudi temelji za naprave. Razen tega pripravljajo dokumentacijo za montažo, ker je oprema delno prispela iz ZDA, treba pa je uskladiti še vrsto vprašanj. Stavba za

zaščitni plin, transformatorsko postajo, skladišče, garderoba, ki je prislonjena na halo jeklovleka, je dograjena v toliko, da bodo lahko začeli že z obrtniški deli.

Energetski objekti, kjer bo glavna črpalnica, kompresorske naprave, mazutna, butanska in naftna postaja ter razvodi, so v zaključni fazi gradnje.

Splošna problematika

Najprej je treba omeniti problem dobave domače strojne in elektro opreme, ker podjetja, ki to opremo izdelujejo, zelo kasnišo. Problemi nastajajo tudi zaradi težav v zvezi z državno devizno situacijo in zaradi pomanjkanja montažnih skupin. Izredno veliko dela je z izdelavo obračunov, ker so predpisi v zvezi z finančnim poslovanjem bank zelo strogi. Vodstvo gradbišča ima precej težav, kar se tiče sodelovanja in ekspektivnosti nekaterih obratov in služb v železarni, po drugi strani pa je treba pohvaliti nekatere druge obrate in službe zaradi njihovega dobrega sodelovanja in razumevanja, saj so v določenih primerih sami reševali situacijo kljub pomanjkljivi dokumentaciji itd. Na sploh bi bilo zaželeno, da se nekateri forumi v železarni posvetijo učinkovitemu študiju in reševanju problemov, ki nastajajo pri izgradnji novih valjarn Bela, kar se bo prav gotovo pozitivno odražalo ob poizkusnem obratovanju novih valjarn.

Pri montaži potisne, pa tudi globinskih peči imajo težave s kvaliteto opeke za obzidavo

Vpihovanje ogljikovodikov v plavž

Po drugi svetovni vojni lahko opazimo velik padec porabe koksa pri proizvodnji grodlja. Poleg priprave vsipa, kateremu posvečamo veliko večjo pazljivost kot včasih, je zelo važen faktor visoka cena premoga za koksanje. To drugo je vodilo plavžarje v svetu, da so začeli razmišljati o možnosti uporabe plinastih ali tekočih goriv v plavžih, ki so občutno cenejša kot koks. V nasprotju s koksom doseženo s tekočimi gorivi tudi to, da uvajamo v talilnik večje količine vodika in s tem povečamo indirektno redukcijo v plavžu.

Poudariti moram, da s temi gorivi ne dovajamo plavžu toplote.

Zaradi posebnih reakcijskih pogojev v talilniku plavža se tvorijo redukcijski plini CO in vodik. Pri tem pa sproščena reakcijska toplota ne zadošča po pravilu za kritje toplotnega primanjkljaja na območju vbrizgavanja. Zaradi tega moramo z dodatnimi ukrepi to izgubo nadomestiti. To je možno z zvišanjem temperature vročega vetra ali dodatkom kisika.

Tekoče gorivo vpihavamo navadno v talilno območje skozi pihalice. Pred pihalicami imamo temperaturno območje med 1500° C do 2000° C. Zaradi tako visoke temperature in ostalih pogojev ne moremo govoriti o zgorevanju — torej o popolni oksidaciji — vpihanega goriva. Prav tako pa tudi ne o sprostitvi toplote, ki je definirana s kalorično vrednostjo goriva.

Raziskave so pokazale, da pri višjih temperaturah poteka termični razkroj veliko hitreje od procesa zgorevanja. Torej vpihano gorivo se razcepi v elementarne komponente. Sicer nastopa delna oksidacija, ker vpihavamo gorivo skupaj z vročim zrakom, vendar nastajajoči ogljikov dioksid takoj reagira z ogljikom iz koksa po reakciji $\text{CO}_2 + \text{C} = 2\text{CO}$. Če prosti vodik uvajamo v močno redukcijsko območje, preide to območje, ne da bi oksidiral. Torej vodik ne doprinese h kritju toplotne potrebe, temveč še odvzema toploto občutno toplejšim plinom v talilnem območju.

Toplotna bilanca in toplotni režim v talilnem območju sta odvisna od:

- količine in sestave vpihanega goriva,
- količine in temperature vpihanega zraka in dodatka pare,
- od okolnosti, če uporabimo za proizvodnjo vetra normalni zrak iz okolice ali z dodatki kisika.

Pri procentualnem višanju dodajanja redukcijskega sredstva skozi pihalice lahko opazujemo padec temperature pred pihalicami.

Iz tega je razvidno, da moramo na določen način kriti oziroma izenačiti toplotne izgube pri vpihovanju ogljikovodikov.

To lahko dosežemo z naslednjimi ukrepi:

1. Z dvigom temperature vetra

Pri tem moramo nujno upoštevati zmogljivost kavperjev. Znano je, da so kavperji vedno obremenjeni do zgornje meje. Vse je pa močno odvisno od obremenitve satovja v kavperjih in temperature kupole ter od zgorevne temperature v zgornjem jašku. Obremenitev kupole izboljšamo na ta način, da vzamemo opeko najboljše vrste s čim višjim odstotkom Al_2O_3 .

Zgorevno temperaturo v jašku pa povečamo tako, da primešamo kalorično revnemu plavžnemu plinu (900 kcal/Nm³) plin višje kalorične vrednosti. To je lahko koksarniški plin (4200 kcal/Nm³) ali pa tudi lahek bencin. Sicer se malenkostno dvigne kalorična vrednost plavžnega plina pri vpihovanju ogljikovodikov, vendar to bistveno ne vpliva na kalorično vrednost plavžnega plina. Pri dodatku 30 kg mazuta na tono grodlja se dvigne kalorična vrednost za približno 10 kcal/Nm³.

Danes prevladuje mnenje, da visoke temperature pred pihalicami povzročajo motnje v hodu plavža in neenakomerno razdelitev toplotnih območij po prerezu jaška. To se spremeni s kombinacijo: zvišanjem temperature vetra in dodajanjem ogljikovodikov skozi pihalice ali dodajanjem pare v vroč veter.

Na ta način zmanjšamo visokotemperaturno območje in vplivamo na hod plavža.

2. Dodatek kisika vetru

Če ne moremo dvigniti temperature vetra zaradi nedovoljenih visokih temperatur kupole ali kalorično slabega plina, lahko reguliramo toplotni režim pred pihalicami z dodajanjem zraka.

Z dodajanjem kisika vetru pada delež dušika v vetru in nastopa pospeševanje reakcij na območju vpihavanja. Dodajanje kisika je opravičljivo samo v primeru, če ga imamo na razpolago po zmerni ceni.

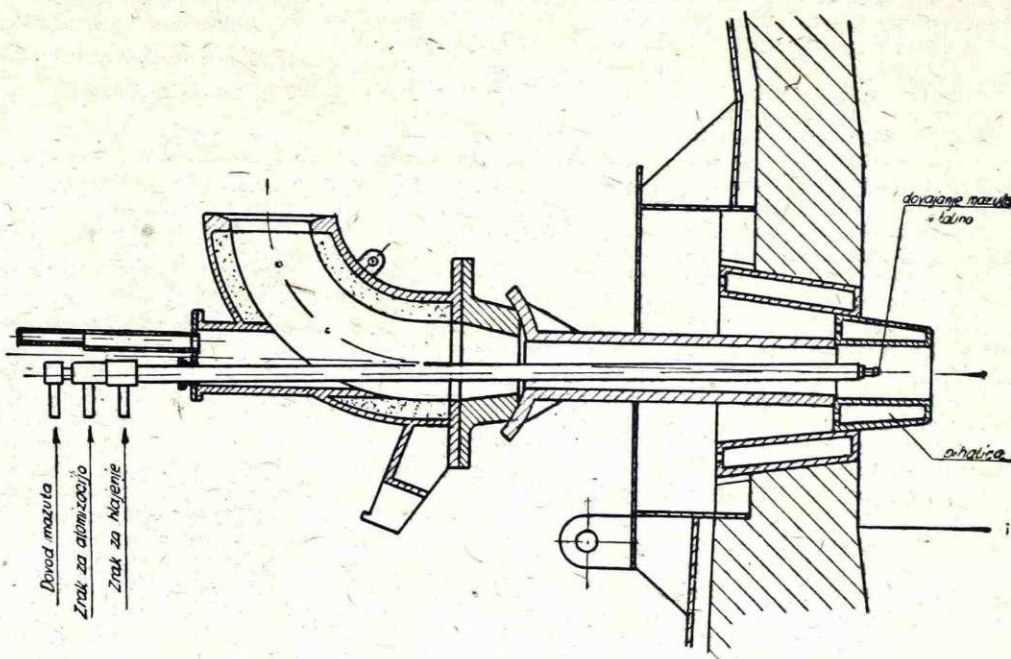
Pri uporabi kisika se zniža celotna količina vetra, ki ga vpihavamo v peč.

Vsip predgrevalo dimni plini. Ti oddajajo toploto nasproti potujočemu vsipu. Ker pa se količina plinov z dodatkom kisika občutno zmanjša, se zmanjša tudi njihova hitrost. Tako pride do spremembe temperaturnih območij tako horizontal-

no kot vertikalno po prerezu jaška. Predpostavljamo, da so temperature vsipa v zgornjem delu precej nizke in da vsak dodatni vsip ni dovolj predgret. Zaradi tega lahko

Za uspešen prenos toplote iz plinov na vsip pa niso odločilne samo hitrost, temperatura in viskoznost ter toplotna prevodnost plina, ampak predvsem zrnovitost in poroznost vsipa. Po dosedanjih spoznanjih odgovarja zvišanje 1 vol. % kisika v vetru dvigu temperature za približno 100° C.

bo z vpihovanjem mazuta dvignil procent žvepla v grodlju. Žveplo v grodlju se bistveno procentualno ne spremeni, medtem ko je občuten dvig žvepla v žlindri. Zaradi tega ni nujno, da iščemo mazute, ki vsebujejo malo žvepla in ki so zaradi tega dražji. Lahko uporabi-

pride do motenj v plavžu. Tudi na to lahko vplivamo z dodajanjem ogljikovodikov.

Prosti molekularni vodik prispeva zaradi nižje viskoznosti k večji difuzijski sposobnosti ostalih plinov pri prehodu skozi vsip. Omogoči istočasno boljši prenos toplote od plinov na vsip zaradi večje prevodnosti kot jo imajo drugi plini, na primer: CO, CO₂ in dušik.

Praktična gledišča pri vpihavanju mazuta v plavž

Poleg nizke cene, ki jo ima tekoče gorivo, je važno to, da nimamo pri uvedbi mazuta nobenih sprememb na konstrukciji plavža. Na ta način niso veliki investicijski stroški pri uvedbi mazuta v plavž.

Izbira primerne goriva že rezultati prvih poizkusov so odpravili strah, da se

mo tudi olja, ki vsebujejo od 2,5 do 3% žvepla.

Segrevanje olja v rezervoarjih in cevovodih nam ne povzroča nobenih težav. V obratih imamo na razpolago nizkotlačno paro, ki jo lahko uporabimo. V mnogih primerih pa si lahko pomagamo tudi s toplo vodo in le v redkih primerih uporabimo električno energijo za predgrevanje tekočega goriva. Lado Šketa

Nov način toplotnega izkoriščanja dimnih plinov LD konvertorjev

Znano je, da predstavlja slabo toplotno izkoriščanje ogljikovega monoksida (CO), ki je v dimnih plinih LD konvertorja, precejšnjo pomanjkljivost tega sicer zelo cenelega postopka za proizvodnjo jekla v kisikovem konvertorju. Zato je zelo pomembno, da so bili pred kratkim uspešni japonski strokovnjaki za LD proces, ki so poizkušali razviti postopek za uspešno izkoriščanje toplote teh dimnih plinov. Ta postopek so krstili s kratko »OG« (Oxygen Converter Recovery Process — Postopek za izkoriščanje plinov kisikovega konvertorja).

»OG« postopek omogoča, da neizgorele dimne pline LD konvertorjev, ki vsebujejo 70 do 90% CO in imajo kalorično vrednost 2000 do 2500 kcal/Nm³, popolnoma toplotno izkoristijo. Poleg tega je mogoče po tem postopku izkoristiti te pline tudi kot

surovino za kemično industrijo.

Investicijski stroški za napravo »OG« postopka predstavljajo samo 60% investicijskih stroškov za parni kotel za izkoriščanje toplote dimnih plinov, medtem ko so obratovalni stroški celo za polovico nižji.

Za preprečevanje eksplozije, ki predstavlja pri toplotnem izkoriščanju teh plinov s tem, da jih pokurimo, določeno nevarnost, je potrebno dovajati dušik. Količino dušika, ki je bila pri prvih poskusih precej visoka in sicer 70 Nm³ na tono jekla, so z izpopolnjevanjem naprave zmanjšali skoraj na polovico, tako da je sedaj potrebno dovajati 38,5 Nm³ na tono jekla. Predvidevajo, da bodo v prihodnje to količino dušika znižali na okoli 22 Nm³ na tono jekla.

Sedaj obratujejo štiri »OG« naprave v japonskih LD je-

klarnah, medtem ko jih šest gradijo. Računajo, da bodo tudi v LD jeklarnah drugih dežel kmalu pričeli uvajati te naprave, posebno še ker so licenco za njeno gradnjo že kupila podjetja Demag iz Zahodne Nemčije, VÖEST iz Avstrije in Loftus iz ZDA.

K.

ZAHVALA

Kolektivu jeklovarne se iskreno zahvaljujem za poslani denar in želim, da bi se po odsluženju roka zopet vrnil v njihovo sredo. Vsem sodelavcem in kolektivu železarne, kakor tudi uredništvu, pa želim srečno, zadovoljno in uspešno polno novo leto!

Karlo Girandon
V. P.5055/12
Beograd

LD konvertorji v svetu

Svetovna proizvodnja v kisikovih LD konvertorjih iz leta v leto skokoma narašča. Zadnji podatki kažejo, da je zmogljivost LD konvertorjev narasla od 46 milijonov ton v letu 1963 na današnjih 70 milijonov ton. Z ozirom na LD konvertorje, ki jih sedaj gradijo in tiste, katerih gradnja je v bližnji prihodnosti erpdividena, lahko računamo, da se bo zmogljivost vseh LD konvertorjev v svetu povečala v prihodnjih treh letih na okoli 120 milijonov ton letno.

V ZDA je narasla zmogljivost LD konvertorjev od 10 milijonov ton v letu 1963 na 17 milijonov ton v letošnjem letu. Računajo, da bodo do konca leta 1966 dosegli instalirano zmogljivost LD konvertorjev v tej državi v višini okoli 37 milijonov ton letno. Za letošnje leto kaže da bo proizvodnja jekla v LD konvertorjih v ZDA pressegla proizvodnjo jekla v električnih pečeh za okoli 1 milijon ton. Prav tako predvidevajo, da bo do leta 1970 proizvodnja jekla v LD konvertorjih dosegla v ZDA proizvodnjo jekla v SM pečeh, ki so dolgo dominirale kot daleč najvažnejši agregat za proizvodnjo jekla v severnoameriških jeklnah.

Poleg nenehne gradnje no-

vih LD konvertorjev v različnih državah na svetu, je opaziti tudi zelo močno tendenco za povečanje njihovih proizvodnih zmogljivosti. Povprečna sedanja svetovna proizvodna zmogljivost posameznih LD konvertorjev je 90 ton, vendar računajo, da bo v treh letih narasla na 100 ton. V jeklnah ZDA je sedanja povprečna zmogljivost LD konvertorjev 140 ton in ob koncu leta 1966 je predvideno njeno povečanje na okoli 160 ton.

Spodnja tabela prikazuje proizvodne zmogljivosti LD konvertorjev, obstoječe in v gradnji za različne države, ki imajo letno proizvodno zmogljivost teh konvertorjev preko 1 milijon ton:

K.

država	največja zmogljivost konvertorja	letna proizvodnja v milijon ton			leto končane gradnje
		obstoječa	v gradnji	skupaj	
Avstralija	225	1,280	0,560	1,840	1964
Avstrija	55	1,980	—	1,980	1965
Belgija	200	1,770	3,810	5,580	1966
Brazilijska	85	1,050	0,680	1,730	1966
Francija	155	3,370	—	3,370	1964
Indija	65	0,830	0,960	1,790	1965
Italija	330	—	6,070	6,070	1965
Japonska	185	18,890	5,490	24,380	1966
Kanada	110	3,100	—	3,100	1964
Luksemburg	120	0,440	0,580	1,020	1966
Nizozemska	110	2,500	—	2,500	1961
Sovjetska zveza	110	4,070	6,630	10,700	1965
Velika Britanija	135	4,420	1,860	6,100	1964
Zahodna Nemčija	220	7,710	2,310	10,020	1965
ZDA	300	16,640	19,900	36,540	1966

Največja elektro jeklarna v Evropi popolnoma avtomatizirana

Britanska železarska družba Steel, Peck & Tozer v Sheffieldu je gradila v svoji železarni Templeborough največjo elektro jeklarno v Evropi. V tej jeklni, ki je pričela pred kratkim obratovati, bodo lahko proizvajali s šestimi 120-tonskimi električnimi pečmi letno 1,35 milijona ton surovega jekla.

Vse peči obratujejo s pomočjo elektronskega računskega stroja popolnoma avtomatizirano. Velika količina potrebne električne energije, ki jo dobavljajo elektrarne izven železarne, je avtomatično razdeljena na posamezne peči z ozirom na obratovne faze. Po določenem matematičnem modelu regulira računski stroj potek taljenja v posamezni peči, nakaže, kdaj je potrebno meriti temperaturo taline ali izvesti kemično analizo in odloči, ali

je potrebno dodati apno in vpihivati kisik. Pri vseh dodatkih, močnjah in izklopitvah električnega toka računski stroj avtomatično izravnava vse pri tem nastale toplotne izgube. Prav tako avtomatično kontrolirajo tudi vzdržnost obzidave in oboka.

Z ozirom na to, da električni stroj nadzoruje ves potek procesa v peči, ima posada peči samo nalogo, da opravlja različne ročne posege, ki jih nakaže računski stroj na posebni tabli. Med

Japonski plavži imajo najnižjo porabo koksa na svetu

Japonski plavžarji so napravili v zadnjih letih izreden korak naprej v tehnologiji proizvodnje grodlja. Vse kaže, da ni več daleč čas, ko bodo dosegli japonski plavži povprečno porabo koksa pod 500 kg na tono grodlja. Dejstvo je, da dosegajo v plavžih v tej azijski državi najnižjo porabo koksa na svetu in sicer so v letošnjem mesecu marcu znižali povprečno porabo koksa na doslej najnižjo številko 502 kg na tono grodlja.

V japonskih plavžih uporabljajo izredno dobro pripravljen in kvaliteten rudni vsip. Ker morajo veliko večino potrebne železne rude uvažati iz različnih prekomorskih dežel, izbirajo pri tem zelo bogate in kvalitetne čim boljše rude. Poleg tega jih pred uporabo tako fizikalno kakor tudi termično dobro pripravijo. Preko 70 % rudnega vsipa je v obliki sintra ali peletov, ostalo železno rudo, ki jo uporabljajo v surovem stanju, pa predhodno dobro klasirajo, tako da njena zrnatost v vsakem oziru odgovarja zahtevam.

Temperatura vpihanega zraka, ki se je še nekaj let nazaj gibala v mejah med 500 in 900°C, so danes na mnogih plavžih povišali na več kot 950°C. To nima za posledico samo znižano porabo koksa, temveč tudi ugodnejše pogoje za zvišanje železne rude v vsipu.

Važno vlogo pri izboljšanju obratovalnih pogojev plavžev ima tudi kontrola vlažnosti vpihanega zraka, ki jo v večini japonskih plavžev tudi izvajajo. Ugotovili so, da lahko dosežejo s povečanjem vlažnosti v zraku za 10 g/Nm³ zvišanje proizvodnje grodlja za 3 % in znižanje porabe koksa za 10 kg na tono grodlja.

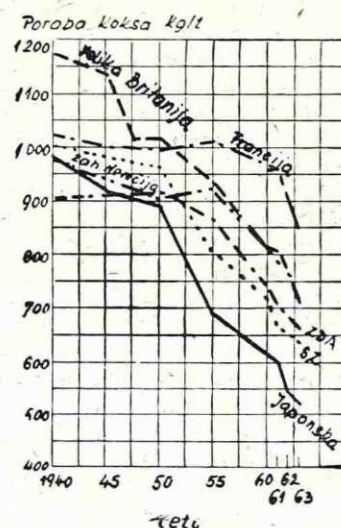
Zelo močan vpliv na porabo koksa v plavžu ima tudi vpihavanje mazuta skozi pihalice v talilnik. Prvič so pričeli uporabljati ta način v japonskih plavžih leta 1961 in so s praktičnimi poskusi ugotovili, da lahko nadomesti

1 kg mazuta 1,2 do 1,7 kg koksa. Čeprav vpihavaajo danes nekateri plavži v japonskih železarnah tudi 100 in več kg mazuta na tono grodlja, vendar je povprečje okoli 50 kg na tono grodlja.

K znižanju porabe koksa je pripomogla tudi uporaba zraka, obogatene s kisikom in sicer so pokazali praktični rezultati, da omogoča uporaba zraka, obogatene s kisikom za 1 %, povečanje proizvodnje za okoli 6 %.

Ugodno je vplivala na znižanje porabe koksa tudi uporaba zvišanega pritiska na žrelu, ki so ga na Japonskem prvič uporabili leta 1962. Ugotovili so, da omogoča višji pritisk na žrelu vpihavanje večje količine zraka v peč in s tem povečanje proizvodnje. Praksa je pokazala, da omogoča dvig pritiska na žrelu za 0,7 at., povečanje proizvodnje za 10 %.

Povprečna dnevna storitev japonskih plavžev na m³ koristnega volumna je narasla od 0,8 t/m³/dan v letu 1952 na 1,0 t/m³/dan v letu 1960 in na 1,35 t/m³/dan v letu 1963. Na nekaterih plavžih so v zadnjem času dosegli celo rekordne storitve v mejah med 1,5 in 1,7 t/m³/dan.

Poraba koksa v plavžih

Na priloženem diagramu je razvidno postopno zniževanje porabe koksa od leta 1940 do leta 1963 na plavžih v Franciji, Japonski, Sovjetski zvezi, Veliki Britaniji, Zahodni Nemčiji in ZDA.

K.

Kupolka in kisikov konvertor

Velike proizvodne in ekonomske prednosti kisikovega konvertorja, bodisi tipa LD ali tudi drugih tipov kot agregata za proizvodnjo jekla, so povzročile, da je postal ta postopek zanimiv tudi takrat, kadar ni na voljo razstreljen grodelj iz plavža. Ker je za proces v kisikovem konvertorju potrebno vsaj 55 % raztaljenega grodlja, odvisno od vrste procesa in kvalitete grodlja, so pričeli iskati možnosti, ki bi omogočale uporabo tega procesa brez plavžev. Našli so rešitev v uporabi kupolke, ki jo sicer uporabljamo za pretaljevanje grodlja v livarnah, v kateri so pričeli taliti vložek, namenjen za kisikov konvertor. Pri livarski kupolki vpihavamo običajno za izogrevanje hladnega zraka in ima tudi manjšo zmogljivost, medtem ko so pri teh kupolkah pričeli vpihivati vroč zrak, da bi prihranili na porabi koksa in istočasno tudi zelo povečali njihovo zmogljivost.

Kot primer takšne uporabe kupolke za pretaljevanje vložka za LD konvertor navajam kupolko, ki jo gradijo v severnoameriški železarni »Allegheny Ludlum Steel Corp.« za potrebe nji-

nove LD jeklarne. Kupolka bo imela dnevno zmogljivost 1.200 ton grodlja s 4,0 do 4,2 % ogljika, nizkim silicijem in nizkim žveplom. Zrak, ki je potreben za izogrevanje koksa, bodo ogrevali v rekuperatorjih na okoli 730°C s pomočjo vročih dimnih plinov, ki bodo izhajali na žrelu kupolke. Kot vložek bodo uporabljali v glavnem staro železo in zakladanje bo popolnoma avtomatizirano. Grodelj bo imel pri preobodu temperaturo okoli 1500°C in ga bodo zbirali v dveh 200-tonskih mešalcih in nato vlivali v LD konvertor.

Gornji del plašča kupolke je vodno hlajen in omogoča obratovanje brez opečne obzidave. Samo tisti del peči, ki je pod pihalnicami za dovajanje zraka, je obzidan z ogljikovo opeko.

Ekonomski izračuni kažejo, da se takšna kombinacija kupolke in kisikovega konvertorja pod določenimi pogoji v vsakem oziru izplača, posebno še za jeklarne manjših zmogljivosti. Na svetu obratuje danes še nekaj konvertorjev na takšem način zelo uspešno in brez težav.

K.

LUKSEMBURG — V železarni Esch-Schiffingen luksemburške železarske družbe ARBED je pred kratkim pričel obratovati 70-tonski popolnoma avtomatizirani »LD-AC« kisikov konverter. Tako obratujejo v sklopu te družbe sedaj trije »LD-AC« kisikovi konvertorji, dva pa sta še v gradnji.

MEHIKA — Mehiška železarska družba »Compania Fundidora de Fierro y Acero de Monterrey S.A.« namerava povečati svojo letno proizvodnjo surovega jekla od sedanjih 500.000 na 750.000 t. Potrebna finančna sredstva bodo zagotovile mehiške banke.

NEMŠKA DEMOKRATIČNA REPUBLIKA — V železarni »8. Mai«, ki proizvaja plemenita in specialna jekla, so pričeli graditi prvo vakuumsko napravo v Nemški demokratični republiki. Ta naprava bo pričela predvidoma obratovati prihodnje leto.

SOVJETSKA ZVEZA — V uralski iževski železarni gradijo največjo vakuumsko napravo v Sovjetski zvezi. V njej bodo lahko izpostavili vakuumskemu postopku kovške ingote, težke tudi do 150 ton.

ŠVEDSKA — Na švedskem so pred kratkim odprli novo morskno lukso za nakladanje železne rude Svarte. Ta luka je ena izmed največjih na svetu in je predvidena za izvažanje železne rude iz laponskih rudnikov. Lahko sprejme ladje z nosilnostjo do 40.000 ton, ima skladiščne zmogljivosti za 5 milijonov ton železne rude in v 150 dneh, kolikor bo letno obratovala, ker je v ostalih dneh morje zamrznjeno, bo imela nakladalno zmogljivost do 12 milijonov ton.

SVICA — Švicarsko podjetje iz Züricha »Concast«, ki je specializirano za gradnjo naprav za kontinuirano vlivanje, gradi v ZDA za železarsko družbo »National Steel Corp.« do zdaj največjo tovrstno napravo na svetu za vlivanje težkih bram. Nova naprava, ki bo imela letno zmogljivost 1 milijon ton odličnega jekla, bo vlivala s štirimi žilami brame široke 760 do 1020 mm in debele 150 do 230 mm. Pričela bo obratovati v letu 1965.

VENEZUELA — V železarni Orinoco bodo zgradili novo napravo za delno redukcijo železne rude, ki bo imela začetno zmogljivost 1 milijon ton in jo bodo pozneje lahko povečali na 10 milijonov ton letno. S tem postopkom bodo povečali količino železa v železni rudi od 60 na 85% in povečali njeno vrednost.

ZAHODNA NEMCIJA — Zahodnonemška družba »Linde's Eismaschinen AG« gradi za nako kisikovo jeklaro v ZDA veliko kisikarno, ki bo

imela zmogljivost 10.600 Nm³ kisika na uro pri čistosti 99,5%. V tej napravi bodo lahko proizvajali tudi argon.

ZDA — Severnoameriška železarska družba »Republic Steel« gradi v svojih železarnah Gadsden, Waren in v Clevelandu tri nove kisikove jeklarne. Vsaka izmed njih bo imela po dva 220-tonska LD konvertorja, medtem ko bodo potek procesa kontrolirali s pomočjo elektronskih računskih strojev.

ZAHODNA NEMCIJA — V železarni Salzgitter so pričeli graditi novo jeklaro, ki bo dokončana v petih letih. S tem bodo zagotovili lastnim valjarnam dovolj surovega jekla, ki ga morajo sedaj kupovati drugje.

VELIKA BRITANIJA — Britansko podjetje »Air Products Ltd.« iz Londona je dobavilo za kisikovo jeklaro italijanske železarne v Bagnoliu dve napravi za proizvodnjo kisika, od katerih bo imela vsaka zmogljivost 200 ton 99,6 odstotnega kisika dnevno. Za vskladiščenje tekočega kisika je dobavilo to podjetje tudi dva rezervoarja v obliki krogle s premerom 9,15 m in zmogljivostjo 400 ton kisika vsak. Izdelana sta iz aluminija in podprta z nosilci iz nerjavečega jekla.

ALŽIRIJA — V Alžiriji so pred kratkim ustanovili Narodno železarsko družbo (Société Nationale de Sidérurgie), katere naloga je projektiranje, gradnja in začetek obratovanja nove železarne v bližini Bona. Dela na tej železarni so bila ob začetku alžirske neodvisnosti začasno ustavljena in jih bodo sedaj nadaljevali.

BELGIJA — V belgijski železarni Sidmar bodo zgradili novo LD jeklaro z letno zmogljivostjo 2 milijona ton surovega jekla. Obratovati bo začela predvidoma na začetku leta 1967.

FRANCIJA — V letošnjem letu otvorjen nov plovni kanal na reki Moselle je takoj v začetku pokazal velik promet, saj so samo v juliju prevozili po tem kanalu 92.000 ton različnega tovora. Glavni delež prevoženega blaga predstavlja premog za koksanje, ki ga prevažajo iz premogovnikov v Porurju v francoske železarne v Lorraini. Zaradi konkurence tega kanala v transportu so francoske in zahodnonemške železnice znižale svoje prevozne tarife za premog in koks od 30 do 39%.

GRČIJA — Z belgijsko pomočjo bodo v bližini Soluna zgradili v letu 1965 manjšo jeklaro z letno zmogljivostjo 60.000 ton surovega jekla. Istočasno z jeklaro bodo postavili tudi napravo za kontinuirano vlivanje manjših profilov.

Statistika zadnjih let izkazuje v vročih metalurških obratih vedno večji porast opeklin, od najlažjih do najtežjih poškodb. Zato danes vprašanju opeklin posvečajo v vseh razvitih državah (pa tudi pri nas) vse večjo pozornost. Temeljito proučujejo in iščejo metode zdravljenja in pri tem skrbijo, da čimprej poškodovanca vrnejo na delovno mesto in zdravega v družinsko okolje.

Vse opekline so v bistvu enake. Naj jih povzroči odprt plamen, vroča para, razbeljena ali raztaljena kovina in podobno. Vedno kažejo enake značilnosti in zahtevajo pri zdravljenju enak postopek. Nastanejo takrat, kadar visoke temperature delujejo na živo tkivo. Tkivo brez škode prenaša zvišano temperaturo do povprečne 50 stopinj Celzija. Višja temperatura prizadene različno hude poškodbe, kar je v strogi odvisnosti od višine temperature in časa delovanja. Spremembe, ki jih zvišana temperatura povzroči v organizmu, delimo na lokalne in splošne. Lokalne spremembe, nastale zaradi delovanja toplote, zajamejo predvsem kožo in površinske sluznice (očesa, ust, grla), nato pa tudi podkožno tkivo.

Po globini delimo opekline na štiri stopnje:

I. stopnja je stopnja najlažjih sprememb, poškodovan je samo vrhnji sloj kože, medtem ko so ostali sloji samo lahno oteklji. Vidne spremembe so pordela in lahko, pekočo bolečino. Opekline kmalu premine vrhnji sloj kože pa se oluščijo.

II. stopnja je značilna po tem, da se na površini kože pokažejo različno veliki mehurji, napolnjeni s tekočino. Na območje teh sprememb je vrhnji sloj kože uničen.

III. stopnja označuje poškodbo, pri kateri je toplota uničila vse sloje kože in nemara še globlja tkiva. Ožilje je v tem primeru žamršeno in kožnega krvnega obtoka ni. Koža je tod suha, sive ali rdečkastorjave barve in neobčutljiva za dotik.

IV. stopnja pomeni opekline pri katerih tkivo zogle ni. Glede na način zdravljenja in izid poškodbe delimo opekline na površinske in globoke. Površinske so tiste, ki se same od sebe popolnoma in brez posledic zdravijo. (I. in II. stopnja). Globoke opekline pa so tiste, za katerimi ostanejo brazgotine. Te se počasi zaraščajo, pogosto puščajo komplikacije in končni izid najpogosteje so nepravilne, niso prožne, ni zadovoljiv. Take brazgotine so grdega videza in pogosto kazijo človeka, utegnejo pa tudi ovirati funkcije posameznih delov telesa. Pri takih opeklinah je potreben pravočasen kirurški poseg.

Pri vseh hujših opeklinah nastanejo v organizmu različne splošne spremembe, ki se predvsem tičejo telesnih tekočin in njihovih sestavin. Stene najbolj drobnih krvnih obtočil (kapilar) poškodujejo toplota tako, da začno prepuščati tekočino, ki jo vsebujejo. Krvna plazma se širi v območje opekline, ki zaradi tega zateče — posledica tega so mehurji. K krvno tekočino (plazmo), ki se izloča iz opečene površine, izgublja telo vodo, beljakovine in soli. Pri globokih opeklinah pride do izgube rdečih krvničk, zaradi tega se žile zamaše. Posledica tega je, da se količina krvi v obtoku zmanjša, del krvi se zgosti, krvni obtok se zmanjša, v notranjih telesnih tkivih in organih se zmanjša količina kisika. Posledice manjše količine kisika opazimo na ledvicah, ki zaradi tega izločajo manj sečnine. Spremembe v izločanju sečnine so praktično zelo pomembne, ker je po teh mogoče sklepati, koliko se je zmanjšal ledvični krvni obtok in koliko se je zmanjšala količina krvi, kar je zelo dragocen podatek za zdravljenje poškodovanca. Vse te posledice tvorijo sliko šoka. Nastane neposredno po poškodbi ali nekoliko pozneje. Če poškodovanca ne nudimo takojšnje prve pomoči, se utegne šok hitro končati s smrtjo.

Poškodbo lahko poslabša še okužba, za katero so opekline zelo občutljive. Okužba se pokaže navadno 4–5 dni po poškodbi, je zelo nezaželenja, pa tudi zavira zaraščanje opeklin in povzroča rast nepravilnih in neprijetnih brazgotin.

Teža opekline ni odvisna samo od globine poškodbe, temveč bolj od prostranosti. Obširna opekline je ena izmed najhujših in najnevarnejših poškodb, ki lahko prizadenejo človeško telo. Če ne upoštevamo lahkih opeklin I. stopnje, smatramo vsako drugo opekline, ki obseže več kot 10 odstotkov površine telesa, za hudo poškodbo, ki je potrebna zdravljenja.

Ni še dolgo tega, kar so bile opekline, ki so pokrile 50 odstotkov telesne površine, skoraj absolutno smrtne. Z razvojem biološke kemije, spričo novih dognanj o spremembah v poškodovanem organizmu in z uvedbo antibiotikov, so se zdravljenju opeklin odprla nova pota, ki so bistveno spremenila usodo teh poškodb.

Zdravljenje opeklin obsega naslednje ukrepe:

- prvo pomoč,
- zdravljenje v bolnišnici,
- funkcionalno rehabilitacijo.

Na kongresu zdravnikov za industrijsko medicino v Zagrebu leta 1962 so objavili dve statistiki z neke zagrebške klinike:

Prva zajema čas od leta 1949–1955, ko so na tej kliniki zdravili 947 opeklin z umrljivostjo 12,6 odstotkov, druga pa od leta 1956–1961, ko so na tej kliniki zdravili 1180 opeklin in je bila umrljivost samo 2,1 odstotka.

Če si bližje pogledamo faze zdravljenja, je vsaka zase zaključna celota, ki zahteva temeljito in hitro ukrepanje.

Ukrep prve pomoči je, da odstranimo vir poškodbe in ustavimo njen nadaljnji učinek. Gorečo obleko pogasimo tako, da poškodovanca zavijemo v odejo, ponjavo in podobno. Nekateri priporočajo, da poškodovanca polijemo z vodo in tako prekinemo širjenje toplote iz segretega ali z vročo tekočino napolnjenega oblačila. Ker je v tem primeru poškodovanec vse do prihoda v bolnico premočen in izpostavljen okužbi, tako ravnanje ni na mestu. Polivanje z vodo pa je dobro pri kemijskih poškodbah, ker s tem razredčimo in izperemo s telesa kemično snov ter tako preprečimo njen nadaljnji učinek. Oblačil s poškodovane površine ne snamemo, zlasti ne, če so prilepljene na kožo. Nujno pa je treba to storiti pri kemičnih opeklinah, kjer moramo čimprej uporabiti zavoj suhe sterilne obveze.

Zdravljenje globljih in obširnejših opeklin je zamotan in težaven problem. Splošne motnje v organizmu utegnemo biti pri hudih opeklinah tako izrazite, da gospodarijo nad vso bolezensko sliko. Splošno zdravljenje v takih primerih je prva naloga, lokalno pa šele na drugem mestu. Način splošnega zdravljenja je odvisen od velikosti opeklin. Poznamo različne načine za merjenje, a za praktične namene zadostuje »pravilo devetice«. Pri tem predstavljajo posamezne površine naslednje vrednosti:

— površina glave na vratu 9 odstotkov, površina zgornjega uda 9 odstotkov, površina trupa spredaj 2×9 odstotkov, površina trupa zadaj 2×9 odstotkov, površina spodnjega uda 2×9 odstotkov, površina spolovila 1 odstotek.

Opečeno telo izgublja vodo, beljakovine in soli, pogosto pa tudi rdeče krvničke. Vse te izgube moramo organizmu nadomestiti, predvsem pa vodo, ki jo je telo izgubilo.

(Nadaljevanje prihodnjič)

V letu 1965 mnogo dela pri

V eni prejšnjih številkih je bilo objavljeno, da je bila podpisana pogodba za uvoz opreme in dokumentacije, potrebne pri rekonstrukciji plavžev in gradnje nove aglomeracije s pripadajočimi objekti.

Bralce »Železarja« želim seznaniti, kako so od tedaj napredovale priprave in kje bomo pričeli z gradnjo. Če vemo, da bo plavž št. II rekonstruiran in povečan na zmogljivost okrog 400 ton grodija dnevno že pomladi leta 1967, je razumljivo, da moramo do tedaj vse ostale objekte imeti že dokončane.

Koncem novembra smo s podjetjem Zimmermann & Jansen podpisali pogodbo za dobavo dodatne opreme za tri kavperje. Gre v glavnem za nove zasune, nove ventilatorje za dovod zraka za zgorevanje in celotno avtomatiko kurjenja, ki je do sedaj nismo imeli. Obstoječe kavperje bomo povečali za 6 m. Tako bomo v maju ali juniju leta 1965 pričeli dvigati najprej kavper št. 5. Ob tej priliki bomo vgradili vso dodatno potrebno opremo in avtomatiko kurjenja na tem kavperju. Ostale kavperje bomo poviševali in modernizirali postopoma. Tako bomo do leta 1967 prenovili kavperje št. 3, 4 in 5, ostala dva in še tistega novega pa do konca leta 1968.

Za plavže bomo morali nabaviti tudi novo turbometrilo zmogljivosti 90 do 100.000 Nm³ zraka na uro. Tudi zato ima UOS že potrebne ponudbe inozemskih podjetij, ker le-teh v Jugoslaviji ne izdelujemo.

Slika 1 prikazuje prerez enega aksialnega turboventila z zmogljivostjo 100.000 Nm³ na uro, ki ga je izdelalo podjetje CKD iz Prage. V tem podjetju obratuje že več aksialnih turbovetril, ki so se pri plavžih zelo dobro obnesla.

Tudi za gredelno opeko, ki bo morala vzdržati večjo toplotno obremenitev kot se-

daj, se dogovarjamo s tovarno v Arandelovcu. Ni še točno določeno, ali bomo morali za en kavper uvoziti opeko in pripadajočo dokumentacijo, ali bo zadostovala že samo dokumentacija. Enak je problem z opeko za zgornje območje kavperjev in kupole kavperjev, ki mora vzdržati temperaturo 1300°C. Zrak, ki ga bomo uporabljali v rekonstruiranih plavžih, bo moral biti segret na okrog 900°C. To je povsem razumljivo, če hočemo doseči z vpihavanjem mazuta v talnik plavža dobre ekonomske rezultate.

Prve dispozicijske načrte za aglomeracijo in njej pripadajoče objekte dobimo še v tem mesecu. Tako računamo, da bomo v marcu ali aprilu lahko začeli z zemeljskimi deli pri zračalni napravi za vagone, skladišču koksa in zgradbi, v kateri bodo drobilci za primarno drobljenje rude.

Rudni dvor bomo po vsej verjetnosti poglobili v ja-

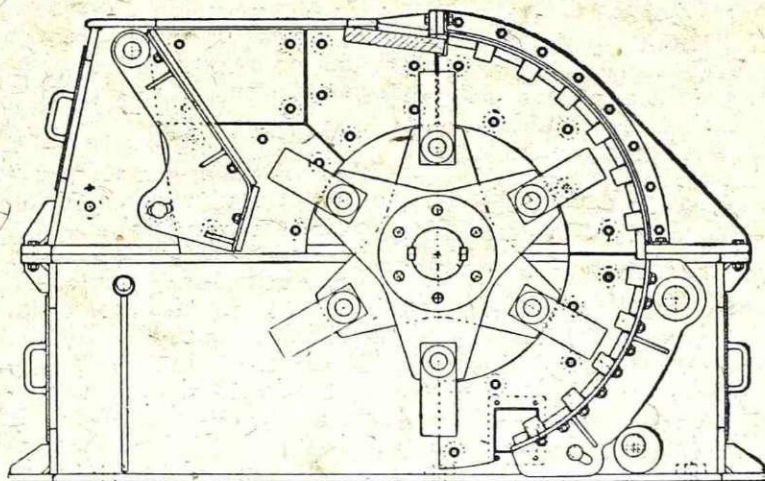
nuarju in februarju 1965 in sicer tako, da bo po vsej dolžini globok 5 metrov. S tem se bo njegova zmogljivost znatno povečala, kompenzirali pa bomo hkrati tudi izgubljen prostor zaradi skrajšanja rudnega dvora za okrog 20 m. Po rekonstrukciji bo na mestu, kjer je sedaj separacija koksa, drugi rudni depo, kjer bomo vskladiščili rude, ki jih bo treba pred drobljenjem in sejanjem sušiti.

Obstoječi »grad« v Hrenovici, ki nima več okolice kot se vidi na sliki 2, saj je drevje že podrto, bo izseljen v tem mesecu. Takoj ga bomo začeli podirati in pripravljati teren za gradnjo. Na tem kraju bo namreč postavljena hala aglomeracije.

Zvračalec vagonov, ki bo po izvedbi dvojni čelni, na enem tiru, bo dobavila Metalna Maribor; potrebni dogovori so že zaključeni. Obratovati bo pričel v juniju 1966. Od tega dne naprej bo v pogonu tudi že drobilnica rude do prve stopnje, ki bo na koncu obstoječega rudnega dvora. Prav tako bo do tega roka rekonstruirano skladišče koksa in bo odprav-

ljeno sedanje ročno razkladanje. Vse ostale objekte bomo gradili po določenem zaporedju, vendar tako, da bomo z gradnjo večjih stavb pričeli prej, kakor manjših. Vse gradbene projekte z vsemi instalacijami bo izdelalo podjetje Slovenija projekt iz Ljubljane. Kakor sem že v eni prejšnjih številkih zapisal, le nekaj tipov motorjev, ta-

vila transportnih trakov, želim poudariti, da bodo novi transportni trakovi imeli pogon preko reduktorja, kakor kaže slika 4 in ne tako kot sedaj, da je pogonski boben pri traku tudi rotor pogonskega motorja. Nova izvedba omogoča hitro menjavo motorja. Vsi trakovi bodo imeli eni prejšnjih številkih zapisal, le nekaj tipov motorjev, ta-

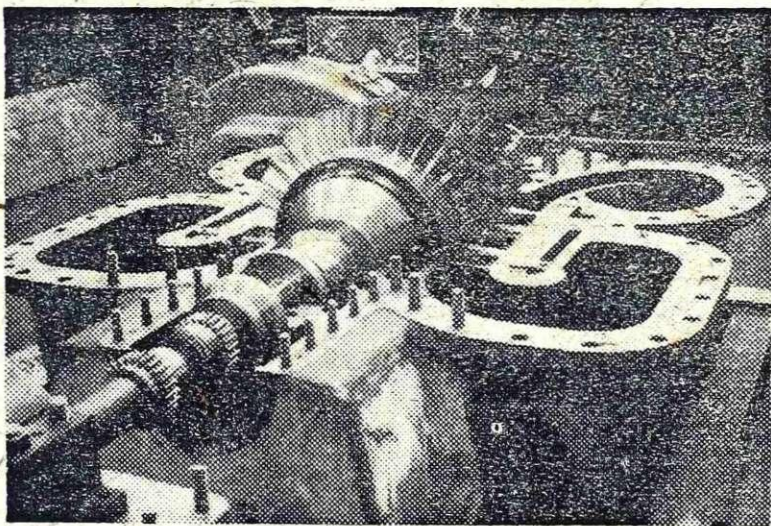
Slika 4 — mlin za drobljenje apnenca

bodo dozirne tehtnice za rudo, koks in apnenec Poljaki za nas nabavili iz zahodnih držav. V začetku januarja bomo eno takih tehtnic kot jo vidimo na sliki 3, dobili za 6 mesecev na brezplačno obratovanje. Montirali jo bomo v sedanji aglomeraciji. V kolikor bomo z novo tehtnico zadovoljni, bomo dobavo istih za novo aglomeracijo potrdili, v nasprotnem primeru pa odklonili.

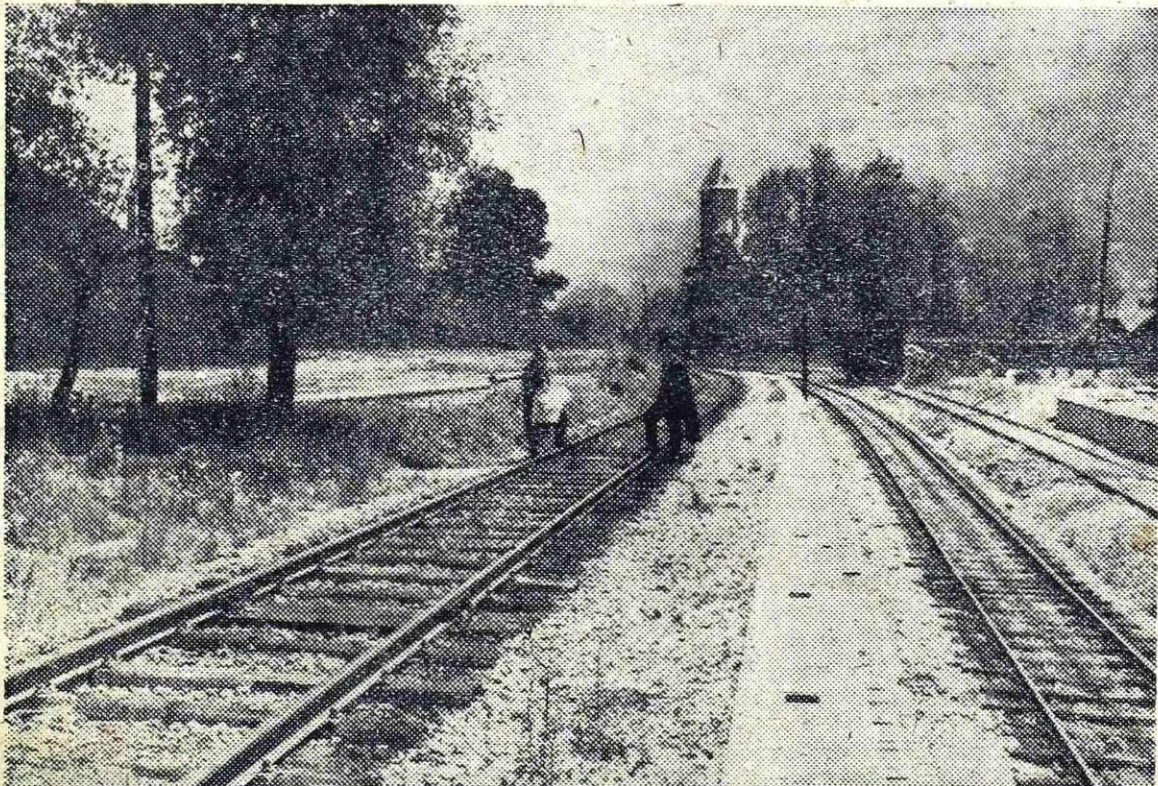
Ker so v obratu plavž večsih skeptični glede sinhronega obratovanja tolikega šte-

ko da ne bo treba imeti v rezervi prevelikega števila motorjev.

Da bi zaščitili drobilce za rudo, koks in apnenec pred okvarami, bo pred vsakim drobilcem in transportnim trakom nameščen separator, ki bo izločil vse železne dele iz surovine, ki bo šla na drobljenje. Za drobljenje apnenca bomo uporabljali mlin, kakršnega presek vidimo na sliki št. 4. To je kladivični mlin in bo drobil zrno apnenca do 80 mm premera na zrno pod 3 mm. Znano je nam-

Slika 1 — Prerez aksialnega turbovetrila

Slika 2 — Prav na kraju, kjer stoji stanovanjska hiša, t. im. »grad«, bo stala nova aglomeracija. Cim se bodo vse stranke izselile, ga bodo porušili in pričeli z zemeljskimi deli

Zbornik »Jeklo in ljudje«

V letošnjem letu bo izšel prvi jeseniški zbornik »Jeklo in ljudje«. Zbornik obravnava zgodovino Jesenic in bližnje okolice. Pobudo za izdajo so dale politične organizacije, ki so že več let nameravale izdajati zbornik v stalni obliki. Finančno so izid omogočile skupščina občine Jesenice, Železarna Jesenice in ostale gospodarske organizacije Jesenic. Zgodovinski razvoj naše ooline je bil do danes še tako malo znan, da se s tem ne moremo ponašati. Zgodovina razvoja pa je tako pestra in raznolika, da ne moremo dovoliti, da gre v pozabo. Moramo jo ohraniti poznejšim rodovom, ki nam bodo hvaležni za trud in pisani spomenik naših prednikov.

Knjiga je zanimiva, tako po zgodovini železarstva kakor tudi po socialnih, delavskih in političnih bojih preteklega in polpreteklega časa.

Zbornik bo obsegal blizu 600 strani s 156 slikami, ki ponazarjajo razvoj dogodkov v preteklosti in sedanjosti.

Kljub obsežnosti stane knjiga v prednaročilu le:

vezana v polplatno	3.000.— din
vezana v platno	3.500.— din
vezana v usnje	5.000.— din

Naklada zbornika je omejena in ne bo ponatisa. Zato opozarjamo vse, da si jo zagotovijo že s prednaročilom. Posamezniki lahko vplačajo v dveh obrokih. Pri naročilu vplača posameznik 2.000.— din, ostanek pa do 1. februarja 1965. Na ta način je omogočen nakup vsakomur, ki ga zanima zgodovina Jesenic in bližnje okolice.

Denar za prednaročila je treba poslati na računsko knjižico NB Jesenice, zbornik »Jeklo in ljudje«, Jesenic, št. 607-13-638-58.

rekonstrukciji v obratu plavž

reč, da bomo po rekonstrukciji proizvajali samohodni aglomerat, to je tak aglomerat, ki poleg koksa ne potrebuje nobenih dodatkov pri zasipanju v plavž. Apnenec bomo dodajali že mešanici za aglomerat.

Delo pri izgradnji aglomeracije bo zelo težavno zaradi tega, ker hočemo, da oba plavža obratujeta, dokler bo mogoče, prav tako pa tudi rake, ki morajo odstopiti mesto novim napravam.

Uprava osnovnih sredstev pripravlja intenzivno vsa naročila za domačo opremo, ker čas, ko jo bo treba vgraditi, ni več daleč. Posebno kratki so roki za žerjave, ker je osem takih, ki morajo biti zgrajeni skoraj istočasno s halami, da nam bodo služili pri montaži oziroma nameščanju strojev.

Tudi vse odpraševalne naprave, katerim je naša železarna posvetila posebno pozornost, morajo biti izdelane pred poizkusnim obrato-

vanjem aglomeracije. Njihova izvedba je draga, vendar menim, da bo ta denar koristno naložen, saj se bo z odstranitvijo prazilnih peči pomladi 1967. leta in s postavitvijo zgoraj omenjenih odpraševalnih naprav atmosfera v tej okolici izboljšala.

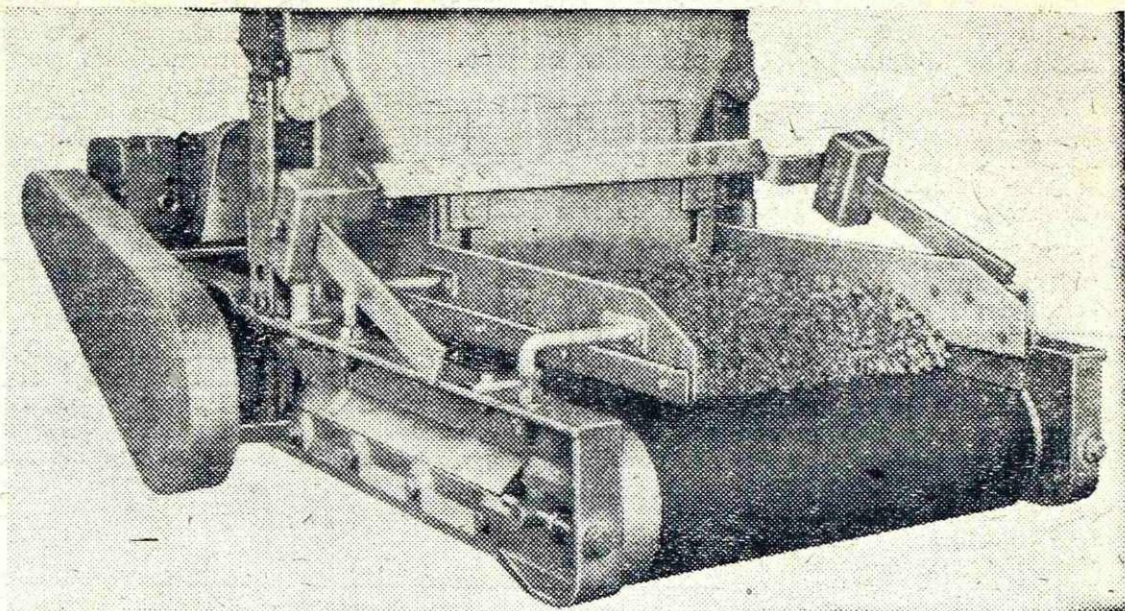
V celoti še ni rešeno vprašanje modernizacije kamnoloma. UOS, skupaj z obratovodstvom plavža dela tudi na tem problemu. Ko bomo dobili še zadnje ponudbe za potreben drobilec, ki bi lahko drobil skale s premerom 1 m na zrno pod 100 mm in za globinsko vrtalno garnituro, ki bo lahko vrtala do globine 30 m, bomo tudi za kamnolom izdelali dokončni program. Danes vemo le to, da bomo apnenec dovažali iz kamnoloma s kamioni na skladišče apnenca, ki bo tam, kjer je sedaj naprava za drobljenje koksa. Od tu naprej ga bomo lahko s portalnim žeriavom in transportnimi trakovi transportirali v aglomeracijo.

Prav gotovo bo gradnja novih objektov in rekonstrukcija starih v obratu plavž zelo težavna že zaradi tega, ker morajo obstoječe naprave obratovati tako dolgo, dokler

ne bodo nove lahko prevzele njihovih funkcij. To pa je velika razlika v primerjavi z gradnjo na novem terenu. Vendar z dobro voljo in takim skupnim delom UOS in

obratovodstva plavža, kakršno je bilo dosedanje, bomo uspešno zaključili modernizacijo tega do sedaj res zastarelega obrata.

inž. Vinko Gale

Slika 3 — dozirna tehtnica za rudo, koks in apnenec

Savske elektrarne

Združevanje z velikimi načrti

Na slovenskem delu Save sta zdaj dve pomembnejši elektrarni — Moste in Medvode. Obe sta bili zgrajeni po osvoboditvi — prva v letu 1952, druga leto pozneje. Moste je akumulacijska, Medvode pa pretočna elektrarna in druga daje za spoznanje več energije kot prva. Vse savske vode na slovenskem ozemlju pa so doslej zelo slabo izkoriščene. Pravijo, da je izkoriščenih le 8 odstotkov njihove moči in moči njihovih pritokov (pri tem sta mišljeni zlasti Kamniška Bistrica in Ljubljanska). Pravzaprav je čudno, da je reka, ki teče po sredi zahtevnega, industrijsko razvitega ozemlja in ima na obeh svojih bregovih ogromno velikih in majhnih potrošnikov elektrike, tako slabo izkoriščena. Pri tem najbrž ni nepomembno dejstvo, da so investicije za kilovat električne energije na Savi celo nižje kot na Dravi, ki je v zgornjem toku že v celoti izkoriščena, v gradnji je prva elektrarna na Srednji Dravi in že se govori o drugi takšni elektrarni. Podatki govore tudi o tem, da so dravske energije izkoriščene že skoraj do polovice.

V zadnjem času dozoreva spoznanje, da bo moralo nastati na Savi močno elektrogospodarsko podjetje, ki bo v stanju kar najbolj ekonomično izkoriščati že zgrajeni elektrarni, poleg tega pa bo zmožno prevzeti vlogo investitorja vseh zamišljenih savskih elektrarn. Zato se dogovarjata elektrarni Moste in Medvode o združitvi v enotno podjetje Savske elektrarne. Izgleda, da do združitve ni več daleč.

Upajmo, da bo novo podjetje res v stanju obrniti toliko sredstev, da bo lahko poskrbelo za razširjeno reprodukcijo in da bo znalo zajeti zanj po vsej vsaj petdeset milijard domačih sredstev tudi sredstva tujih investorjev, ki jih bo moč poplačati s poznejšim izvozom pridobljene električne energije.

Savske elektrarne, ki jih je moč zgraditi, so večinoma pretočne in jih lahko razdelimo na dve področji. Med Zalogom in Ponovičami je mogoče zgraditi sedem elektrarn (Zalog, Laze, Jevnica, Kresnice, Poganeč, Litija in Ponoviče) s skupnim padcem 43,5 m in množino vode 240 kub. mestrov na sek. Njihova moč bi znašala 85,5 MW, letna proizvodnja pa 445 milijonov kWh energije. V drugi stopnji med Trbovljami in Krškimi je mogoče zgraditi nadaljnjih sedem elektrarn (Renke, Trbovlje, Suhadol, Vrhovo, Boštanj, Blanca in Krško). Za nas je bolj zanimivo, kaj lahko daje Sava v svojem zgornjem toku, na Gorenjskem in kakšna je moč njenih kraških pritokov. Na sotočju Dolinke in Bohinjske Save obstoji že stara zamisel izpred prve svetovne vojne, ki naj bi v bodočnosti pripeljala do zgraditve močne akumulacijske elektrarne. Tej zamisli se močno upirajo interesi vse bolj razvijajočega se turizma in takrat, ko bo ideja segla po začetni realizaciji, lahko pričakujemo najmanj tako obširne ter nasprotujoče si interese kot v primeru bovske akumulacije. Vsekakor bi akumulacija, ki bi nastala za sotočjem obeh Sav, občutno pripomogla k

reševanju težkega energetskega stanja in bi dajala znatne energije zlasti v konicah. Druga velika akumulacija je predvidena pod vasjo Bohinjska Bela. Vode bi napolnile naravno korito Soteske, sem pa bi speljali po predoru tudi vode, ki bi jih zbrali v Radovni. Dolino Radovne bi prav tako zajezili, zbrali v njej znatne rezerve in na koncu predora bi nad jezom belske elektrarne lahko stali generatorji, ki bi jih poganjale te vode, takoj za tem pa bi bile ponovno izkoriščene. Slišati je bilo že misel, da bi stala elektrarna ki bi jo gnala akumulacija Radovne, lahko tudi nekje Podkočno, vendar bi dosegli tako znatno manjši padec in manjše količine pridobljene energije. Kljub temu bi bila lokacija elektrarne Podkočno ugodna, ker bi dodatno polnila že obstoječo akumulacijo za elektrarno Moste.

Bodoče podjetje Savske elektrarne bo najbrž v perspektivi tudi investitor za akumulacijo Planina in elektrarno Verd, ki bo izkoriščala dragocene kraške vode, temu podjetju pa bo morda pripadla tudi gradnja prve slovenske atomske elektrarne, ki jo nekateri predvidevajo že kmalu po sedemdesetem letu.

Vsekakor mnogo načrtov in mnogo odgovornosti. Najprej pa je seveda potrebno, da bo novo podjetje racionaliziralo svojo proizvodnjo in znalo uveljaviti takšen sistem samouprave, da bodo delavci čutili svoje pravice in dolžnosti v okviru novega podjetja najmanj tako neposredno kot zdaj. P. G.

Mladina je koncertirala

Pretekli teden smo bili v dvorani gledališča »Tone Čufar« priča zelo prisrčnemu kulturnemu dogodku. V nabito polni dvorani smo poslušali koncert, ki ga je priredila mladina osemletk »Tone Čufar« in »Prežihov Voranc« ob sodelovanju orkestra Glasbene šole in v počastitev pomembne obletnice — 150 let šolstva na Jesenicah.

Program koncerta je bil zelo posrečeno izbran. V uvodni točki smo slišali v izvedbi orkestra Glasbene šole in pod taktirko Rada Kleča znano skladbo dunajskega klasika Josepha Haydna »Otroška simfonija«, ki je namenjena mladim poslušalcem. Nato je mladinski pevski zbor osemletke »Tone Čufar« pod vodstvom Leopolda Mejača zapel tri pesmi slovenskih skladateljev, medtem, ko je zbor osemletke »Prežihov Voranc« pod vodstvom Janka Pribošiča izvedel C. M. Webra skladbo »Odmev« in ob spremljavi orkestra Dvořakovo »Humoresko«. Za zaključek programa sta

oba zbora združeno ob spremelo posrečeno izbran. V uvodni točki smo slišali v izvedbi orkestra Glasbene šole in pod taktirko Rada Kleča znano skladbo dunajskega klasika Josepha Haydna »Otroška simfonija«, ki je namenjena mladim poslušalcem. Nato je mladinski pevski zbor osemletke »Tone Čufar« pod vodstvom Leopolda Mejača zapel tri pesmi slovenskih skladateljev, medtem, ko je zbor osemletke »Prežihov Voranc« pod vodstvom Janka Pribošiča izvedel C. M. Webra skladbo »Odmev« in ob spremljavi orkestra Dvořakovo »Humoresko«. Za zaključek programa sta

Na koncertu je sodelovalo okoli 180 mladih pevcev iz obeh šol, kar je zgovoren dokaz, da imamo na naših šolah dovolj mladine, ki rada poje in je zato potrebno, da ji to tudi po organizacijski strani omogočimo. Vse kaže, da so na obeh jeseniških osemletkah sedaj dobri pogoji za kvaliteten in kvantiteten dvig mladinskega petja in upajmo, da nam bodo koncertni nastopi obeh zborov v prihodnje to tudi potrdili.

K.

Filmi kino krožka ŽIC

Člani najstarejšega kino krožka v jeseniški občini so se septembra lotili zelo težke naloge, da posnamejo svoj prvi barvni film. Snemali so ga po scenariju Zvonke Stefanciosa z naslovom »Vabim te na praznik«. Film je že skoraj v celoti posnet, manjkajo le nekateri zunanji posnetki, ki jih niso uspeli napraviti zaradi slabega vremena in bodo te scene snemali pomladi.

Sedaj pa že pripravljajo gradivo za dva nova filma. Prvi bo v črno-beli tehniki in ga bodo snemali mlajši člani. Drugega barvnega pa bo snemala skupinica starejših članov. Scenarij je za ta film napisal Janez Horvat in pripoveduje o življenju mladega fanta, njegovega dekleta ter o njegovem konjičku — sankanju.

HOJ

ELEKTRO ENERGETSKA

Električna energija je za gospodarstvo in industrijo nujno potreben energijski izvor. Njena potrošnja narašča po znanih zakonitostih. V zelo razvitih državah računajo s podvojitvijo potrošnje v desetih letih, kar odgovarja 7,2 % prirastka na leto.

V preteklosti je v Sloveniji in podobni veliki potrošniki. poraba razmeroma hitro naraščala. Zlasti so vidni skoki v tistih letih, ko je začela obratovati tovarna aluminija kWh, od leta 1952 naprej.

kategorija odjema	1952	1954	1956	1958	1960	1962	1964
mali odjem	105	164	257	370	356	480	582
veleodjem	255	324	383	493	585	748	850
posebni odjemalci	128	185	424	644	767	809	1016
Slovenija	488	673	1064	1507	1708	2037	2448

V Sloveniji je najmočnejše poraba v letu 1963 poraba energije za medkrajevno železniško vleko (56 %) zaradi elektrifikacije proge Ljubljana — Postojna in elektrolize aluminija (41 %) zaradi začetka obratovanja druge faze aluminija v Kidričevem. Prav tako je nadpovprečno porasla tudi poraba energije za gospodinjstvo (23 %).

Računamo, da potrošnja v bodoče ne bo naraščala s tako velikim odstotkom kot v preteklih desetih letih, vendar pa bo porast še vedno večji kot v razvitih državah, po pravilu podvojitve v desetih letih.

Če predvidevamo, da bo poraba v gospodinjstvu naraščala 10 %, ostali maloobjem 10 %, v industriji 9 % ter pri petih posebnih odjemalcih to so: Tovarna aluminija v Kidričevem, Tovarna dušika Ruše, železarne Jesenice, Štore in Ravne po ocenitvah njihovega razvoja, lahko z gotovostjo trdimo, da bo poraba električne energije v Sloveniji (skupno z izgubami) 3.600 milijonov kWh v letu 1965 ter 5000 milijonov kWh v letu 1970.

Preskrba Slovenije z električno energijo je v rokah Elektrogospodarske skupnosti Slovenije (ELES), ki je z enakimi podjetji ostalih republik združena v Zajednici jugoslovanske elektroprivrede (JUGEL).

vodnih podjetij, pet distributivnih podjetij in eno prenosno podjetje.

Elektrogospodarska skupnost prodaja električno energijo distribucijskim podjetjem (Elektro Celje, Gorica, Kranj, Ljubljana in Maribor) ter neposrednim odjemalcem (Železarni Jesenice, Tovarni aluminija Kidričevo, Tovarni dušika Ruše, železarnama Ravne in Štore).

Proizvodna podjetja ELES proizvajajo električno energijo v 29 hidroelektrarnah in 5 termoelektrarnah. Obseg proizvodnih kapacitet se ni povečal. Proizvodno-prenosna dejavnost ELES je v letu 1963 le znatno napredovala.

PROIZVODNI VIRI

Hidroelektrarne

a) Nad 10 MVA

naziv	generatorj. števil	kW	možna letna proizv. v GWh
Fala	7	34.720	208
Doblar	3	36.000	141
Plave	2	16.500	80
Dravograd	3	21.200	125
Mariborski otok	3	50.400	236
Moste	3	15.750	52
Medvode	2	16.800	73
Vuzenica	3	53.400	222
Vuhred	3	60.000	300
Ožbalt	3	60.000	300
skupaj	32	364.770	1.769 milj. kWh

b) Pod 10 MVA

HE skupaj	69	378.923	1.838 milj. kWh
-----------	----	---------	-----------------

Od tega:

Drava	279.723	1.423 milj. kWh
Soča	57.685	221 milj. kWh
Sava	41.518	125 milj. kWh

Termoelektrarne

a) Nad 10 MVA

Velenje	3	7.250	30
Trbovlje	3	56.800	368,5
Brestanica	2	26.000	182
Šoštanj	3	135.000	877
Skupno	11	225.050	1.457,5 milj. kWh

b) Pod 10 MVA

skupaj	14	227.850	1.470 milj. kWh
HE + TE skupno	83	606.773	3.308 milj. kWh

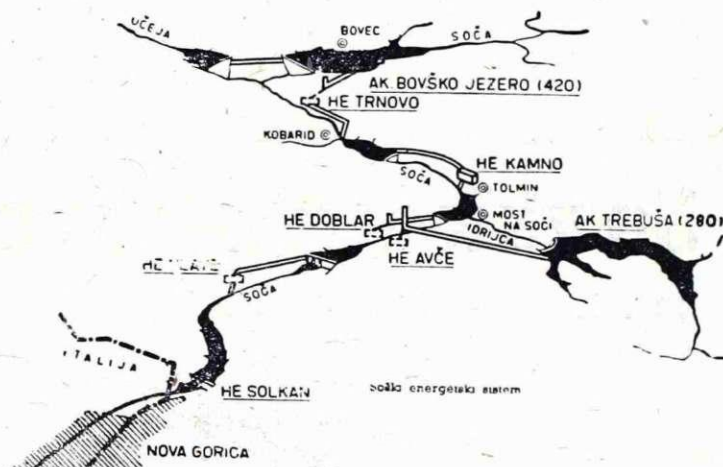
PROIZVODNJA ELEKTRIČNE ENERGIJE V LETU 1963

Javne HE	2.011.096 MWh	1.845.550 MWh
Javne TE	1.201.117 MWh	1.154.924 MWh
Industrijske elektrarne	262.426 MWh	237.918 MWh
Skupno	3.474.639 MWh	3.238.392 MWh

Od proizvodnje javnih elektrarn

HE	62,6 %	
TE	37,4 %	
HE:		
Drava	1.525.991 MWh	47,2 %
Sava	198.713 MWh	6,0 %
Soča	286.392 MWh	9,4 %
Termo	1.201.117 MWh	37,4 %
Največja dnevna proizvodnja	12,168 MWh	
Konica proizvodnje	560 MW	
Največji dnevni konzum Slovenije	10,161 MWh	
Konica obtežbe Slovenije	524 MW	

Hidrološke razmere v letu v m³/s: Drava v Dravogradu 1963 so bile zadovoljive in 273,1 (v letu 1962 — 256,3), ugodnejše kot prejšnje leto. Soča v Doblarju 58,9 (54,1), Povprečni letni pretoki do Sava v Mostah 16,3 (16,1) in poiravnosti elektrarn so bili Sava v Medvodah 70,9 (67,5).

PRIMERJAVA DISTRIBUTIRANIH MWh

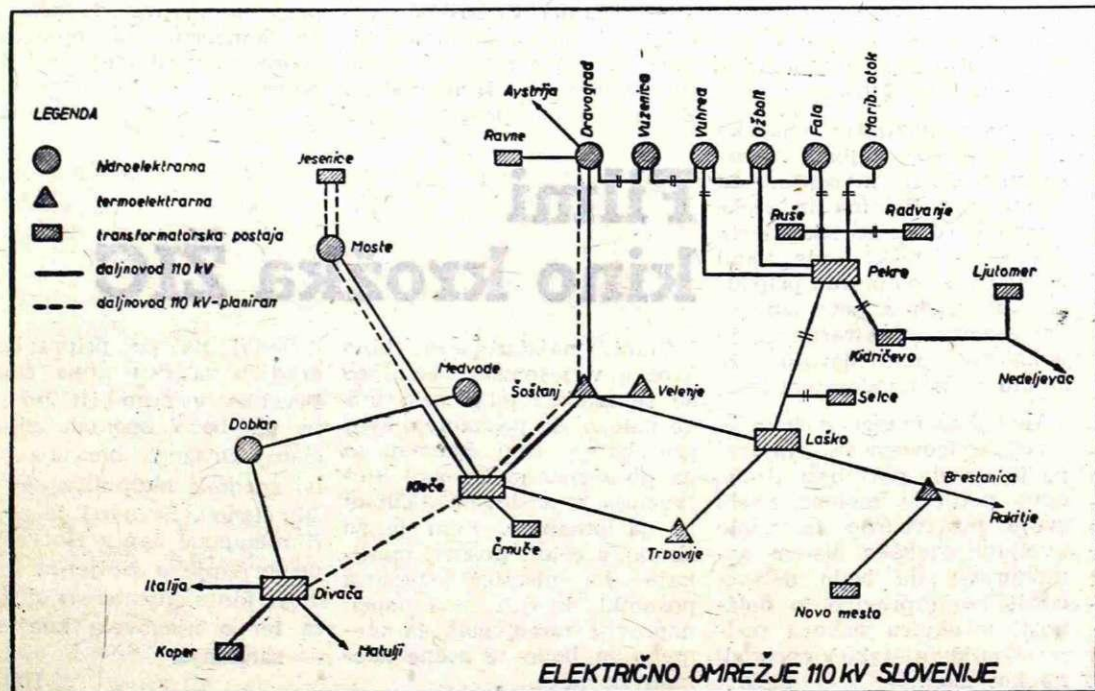
PO KATEGORIJAH ODJEMA V LETU 1962—1963

kategorija odjema	1962	1963	% porasta
karbid	127.202	137.281	8
aluminij	356.000	501.269	41
ostala elektrokemija	88.512	98.962	12
plavži	80.572	80.105	-1
železove zlitine	15.250	10.579	-31
elektrotoplota	118.956	150.887	27
medkrajevna vleka	22.881	35.715	56
ostali veleodjemi	748.058	851.487	9
veleodjem	1.557.431	1.866.276	20
gospodinjstvo	348.448	429.308	23
ostali maloobjem	131.579	153.115	17
maloodjem	480.027	582.423	21
Slovenija skupaj	2.037.458	2.448.699	20
Hrvatska	608.382	457.231	-25
Avstrija	80.116	90.183	12
Italija	38.936	63.883	64
Skupno prodano	2.765.392	3.059.996	11
Izgube	292.526	337.845	15
Razpoložljiva energija	3.057.918	3.397.841	11
Nakup iz Hrvatske	117.514	255.075	117
Nakup iz Avstrije	34.099	27.708	-29
Nakup iz Italije	7.267	7.514	3

Primerjava salda med oddajo in prejemom za leto 1962—1963 v GWh kaže naslednje rezultate:

	1962	1963	%
Hrvatska	491	202	-298
Avstrija	46	63	17
Italija	32	56	24

Zmanjšanje dobave Hrvatski se tolmači z dejstvom, 1965 bomo energetske pasivne. Glavno električno prenosno omrežje Slovenije obratujejo nove proizvodne kapacitete, ki v večji meri pokrivajo lastne potrebe po energiji, obenem pa porast vezuje z daljnovodi glavne proizvodnje pri nas zaostaja proizvodne in potrošne cen za porastom potreb. Energetsko omrežje ima induktivno aktivnost Slovenije na ozemljeno mičeno točko in glo upada. Tako smo leta 1962 bili aktivni za blizu 570 jugoslovanskim omrežjem, ki GWh, leta 1963 pa samo za je direktno ozemljeno.

ELEKTRIČNO OMREŽJE 110 KV SLOVENIJE

Celokupna dolžina 110 kV daljnovodov znaša 1.042 km, pri čemer je vračunana tudi 220 kV DV Kidričevo — Mraclin dolžine 92 km, ki obratuje začasno z napetostjo 110 kV.

Danes je razmerje hidro
 proizvodnje proti termo-
 proizvodnji okrog 60:40. Hidro

Reka Sava ima energetske zelo ugodne pogoje, ker teče po sredini Slovenije, tam kjer je potrošnja energije dokaj velika. Stopnje na Savi so:

A hand-drawn map of the Ptuj region in Slovenia. The map shows the Drava River (ORAVA) flowing from the bottom left towards the top right. The Ptuj Castle (PTUJ) is located in the center, with the Ptujsko DOVODNI KANAL (Ptuj Irrigation Canal) running alongside it. The canal is flanked by two power stations, STROJNICA I and STROJNICA II. The map also shows the Ormož (ORMOŽ) area at the bottom right, the Maribor (MARIBOR) area at the top right, and the Puncarje (PUNČARJE) area at the top. The Oravska Polje (ORAVSKO POLJE) is located to the left of the canal, and the Ptujsko Polje (PTUJSKO POLJE) is located to the right. The map is oriented with North at the top.

KOMUNALNI ZAVOD ZA SOCIALNO ZAVAROVANJE JESENICE obvešča vse zavarovance, da je zaradi prilagajanja njihovem prostemu času spremenil čas svojega poslovanja.

Vljudno prosimo vse zavarovane osebe, ki imajo opravka v zavodu, da jih opravijo:

vsak ponedeljek od 8. do 12. ure,
vsako sredo od 12.30 do 15.30 ure in
vsak petek od 8. do 12. ure.

Delovni čas je za stranke spremenjen samo v sredo, prej od 13.30 do 17. ure.

Po spremenjenem delovnem času bo zavod začel poslovati od 4. januarja 1965 dalje.

Kolektiv Komunalnega zavoda za socialno zavarovanje Jesenice želi vsem zavarovancem veliko zadovoljstva in zdravja v letu 1965!

Reka Soča je izrazito alpska reka. Akumulacija bovško jezero v gornji soči s HE Trnovo je predvidena kot prva elektrarna, ki bi jo v

The graph illustrates the rapid increase in electricity production and installed capacity in the Republic of Serbia during the 1940s and 1950s. The solid line represents electricity production in GWh, and the dashed line represents installed capacity in MVA. Both metrics show a sharp upward trend, particularly after 1945.

Year	Proizvodnja (GWh)	Instalirana moć (MVA)
1940	150	150
1945	250	200
1950	450	300
1955	650	600
1960	850	850

bodoče zgradili. Imela bo
moč 112 MW in 431 milijonov
kWh na leto.

Nadalje so predvidene še elektrarne na Idrijci: HE Trebuša in HE Solkan ter na reki Muri.

Ali bo potrebno za pokri-
vanje porabe električne ener-
gije zgraditi še kalorične
elektrarne, bodo pokazale
analize. Računati moramo,
da bomo dimenzionirali veli-
kost termo energije z ozirom
na količine odpadnega pre-
moga. V izgradnji je topla-
na v Ljubljani, ki bo dokon-
čana koncem leta 1965. In-
staliрана moč 64 MW ter let-
na proizvodnja 350 milijonov
kWh.

Pri termoelektrarni Trbovlje je predvidena razširitev in nadomestitev za izstrožene naprave s projektom Trbovlje II: moč 115 MW, letna proizvodnja 660 milijonov kWh. V termoelektrarni Šoštanj je predvidena razširitev s projektom TE Šoštanj B, moč 2x150 MW, letna proizvodnja 1650 milijonov kWh.

Vrstni red izgradnje bodo-
čih elektrarn bo določen na
osnovi raznih kriterijev, ki
so vezani na celotno gospo-
darstvo.

Dipl. ing. Dušan Sikošek

Vsi podatki so povzeti iz letnega poročila 1963 ELES in — Bodoče elektrarne Slovenije — elektrotehniška zveza Slovenije.

Dne 23. novembra letos je skupščina občine Jesenice sprejela pomemben in odločilen ukrep, to je odlok o urejanju, vzdrževanju in varstvu javnega zelenja v naši občini.

Dodatno k temu je republiški sekretariat za urbanizem, stanovanjsko izgradnjo in komunalne zadeve izdal predpis o humusni zemlji.

Oba navedena ukrepa oziroma predpisa sta za nas zelo pomembna in smo ju z veseljem pozdravili, saj je to pozitiven korak k razvoju hortikulture. Upamo, da bomo sedaj lahko razvili naše delovanje v vse smeri in tako opravičili obstoj te humane organizacije.

V sprejeti odločbi, ki obsega 23 členov, je dovolj jasno in razločno precizirano, kako naj se ravnamo, da bomo dobili lepši izgled mesta in njegove okolice. K temu je treba dodati samo še dobro voljo in nekaj smisla za naravo, ki nas lahko razveseljuje in nam nudi razvedrilo ob vsakem času. V kobilici seznanjeni vsi zainteresirani s tem ukrepom še niso rani, bodo v kratkem; ustanovam in sprejetjem pa je bil ta odlok že odposlan. Ta ukrep moramo vzeti resno, dolžnost vseh občanov pa je, da preidejo iz brezbriznega dela na konstruktivno delo.

Naše društvo si bo prizadevalo pomagati vsakomur z vsemi strokovnimi nasveti in podobno.

V letošnji spomladanski sezoni je naše društvo priredilo večje število predavanj, ki so bila dobra osnova za prvi korak k razvoju. Ta predavanja smo pripravili ponoviti za tiste, ki bi se naknadno priključili, istočasno pa jim nuditi isto osnovno podlago. Priporočamo vsem krajevnim skupnostim in hišnim svetom, da svoje stano-

valce seznanijo z vsebino teh predpisov, ki narekujejo vsaj nekaj osnovnega znanja, ki jim bo v pomoč za urejanje in negovanje svoje okolice. S takimi načeli se bodo lahko seznanili na naših predavanjih.

Ze 17. decembra letos je bilo predavanje z naslovom »Vrtnice v zgodovini in danes«, ki ga je posredoval z barvnimi diapozitivi inž. Dušan Ogrin. Predavanje je bilo v prostorih železniške postaje na Jesenicah. **K. Z.**

VAŽNO OPOZORILO OBČANOM!

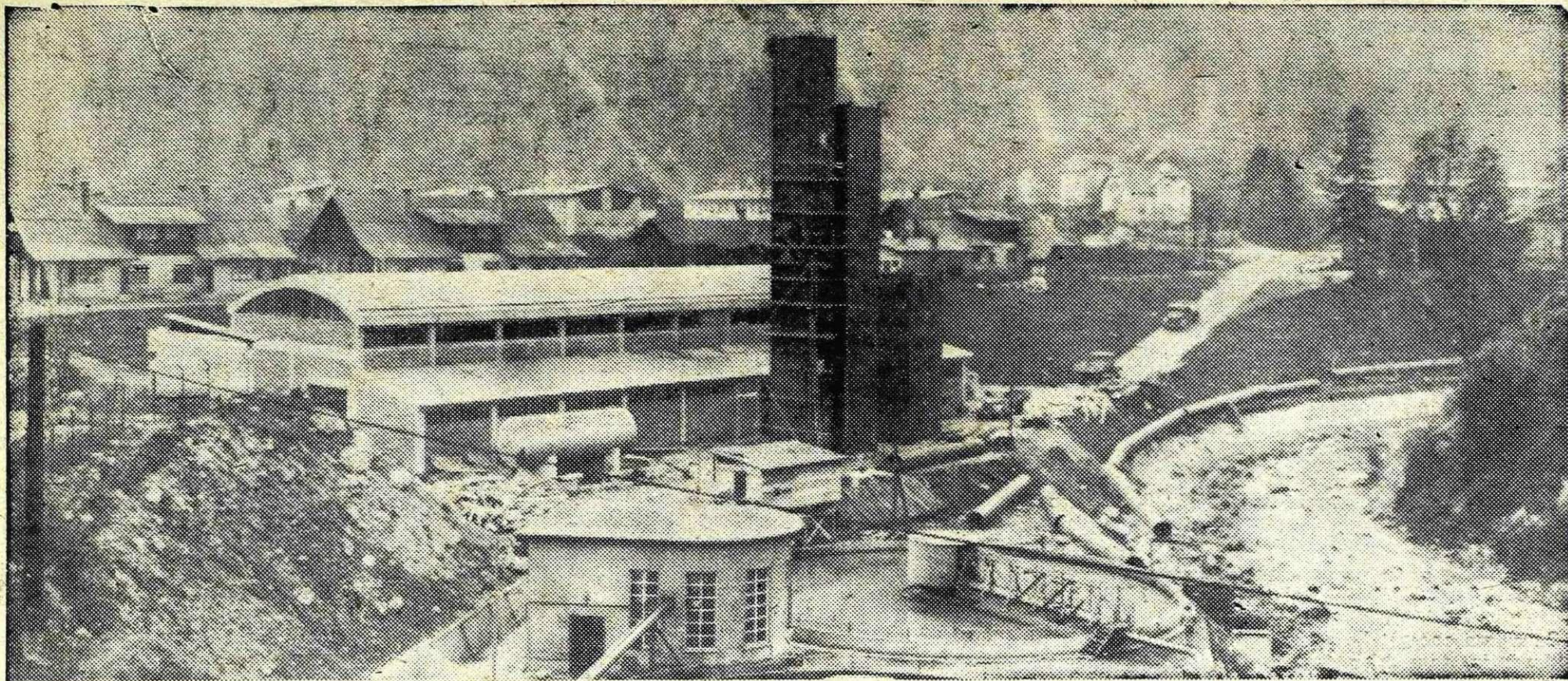
Z uvedbo električne vleke in z obratovanjem električnih motornikov se je na jeseniški progi povečala hitrost vlakov tudi do 100 km na uro.

Ker je na tej progi še vedno veliko nezavarovanih in zavarovanih cestnih prehodov v isti ravni ter zaradi izredno tihe vožnje vozil z električno vleko, opozarjamo prebivalstvo na veliko nevarnost, ki preti zaradi tega.

Na zavarovanih in nezavarovanih cestnih prehodih se prej prepričajte, če ne prihaja vlak in šele potem čim hitreje prečkajte progo.

S posebno pozornostjo prečkajte progo ponoči in v megli, ko je vidljivost zmanjšana.

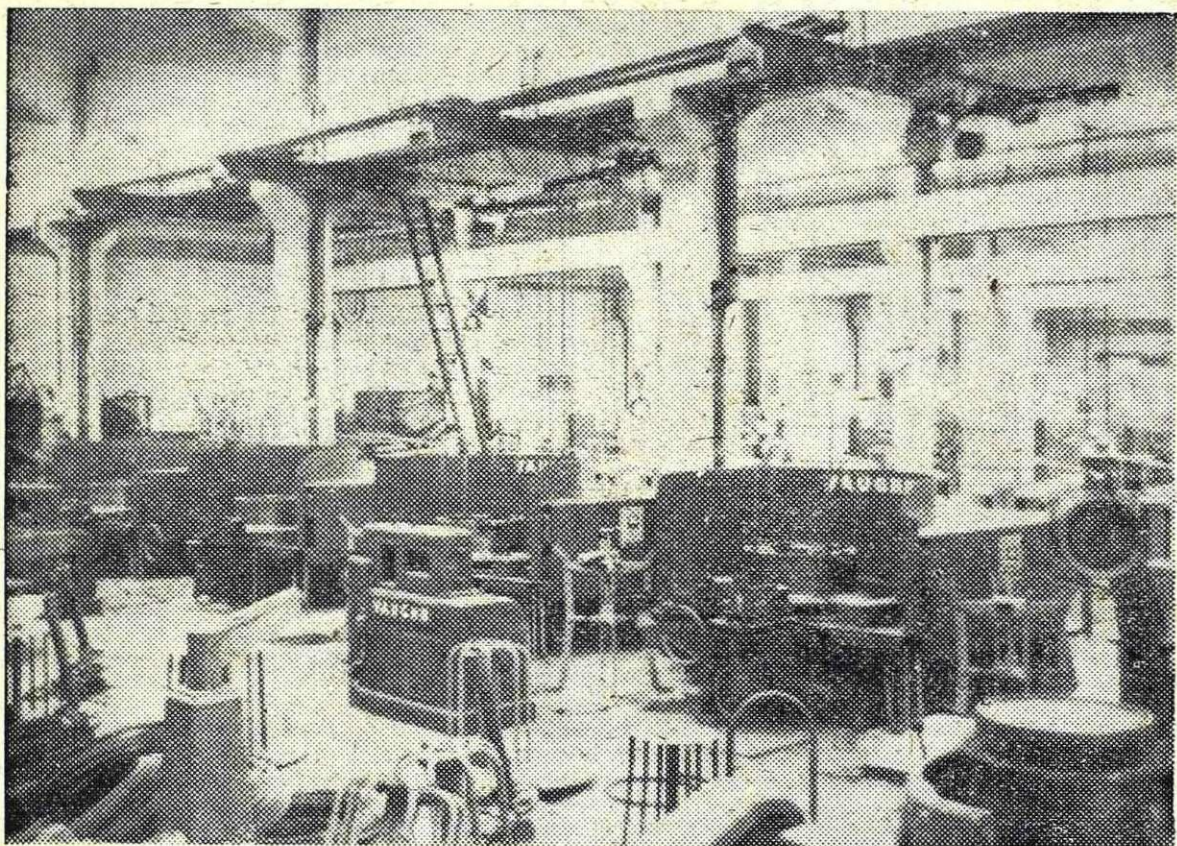
Še posebno priporočamo staršem, da o tem dobro poučijo svoje otroke.

No

Pod M
škim
dobili
kom
tudi o

V zvezi z
preseliti tu
uredili pro

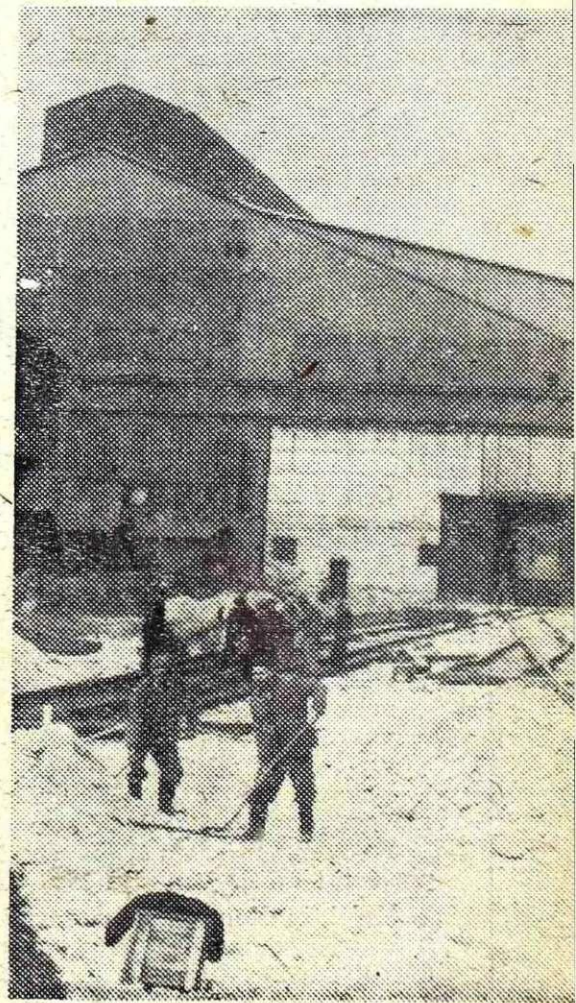
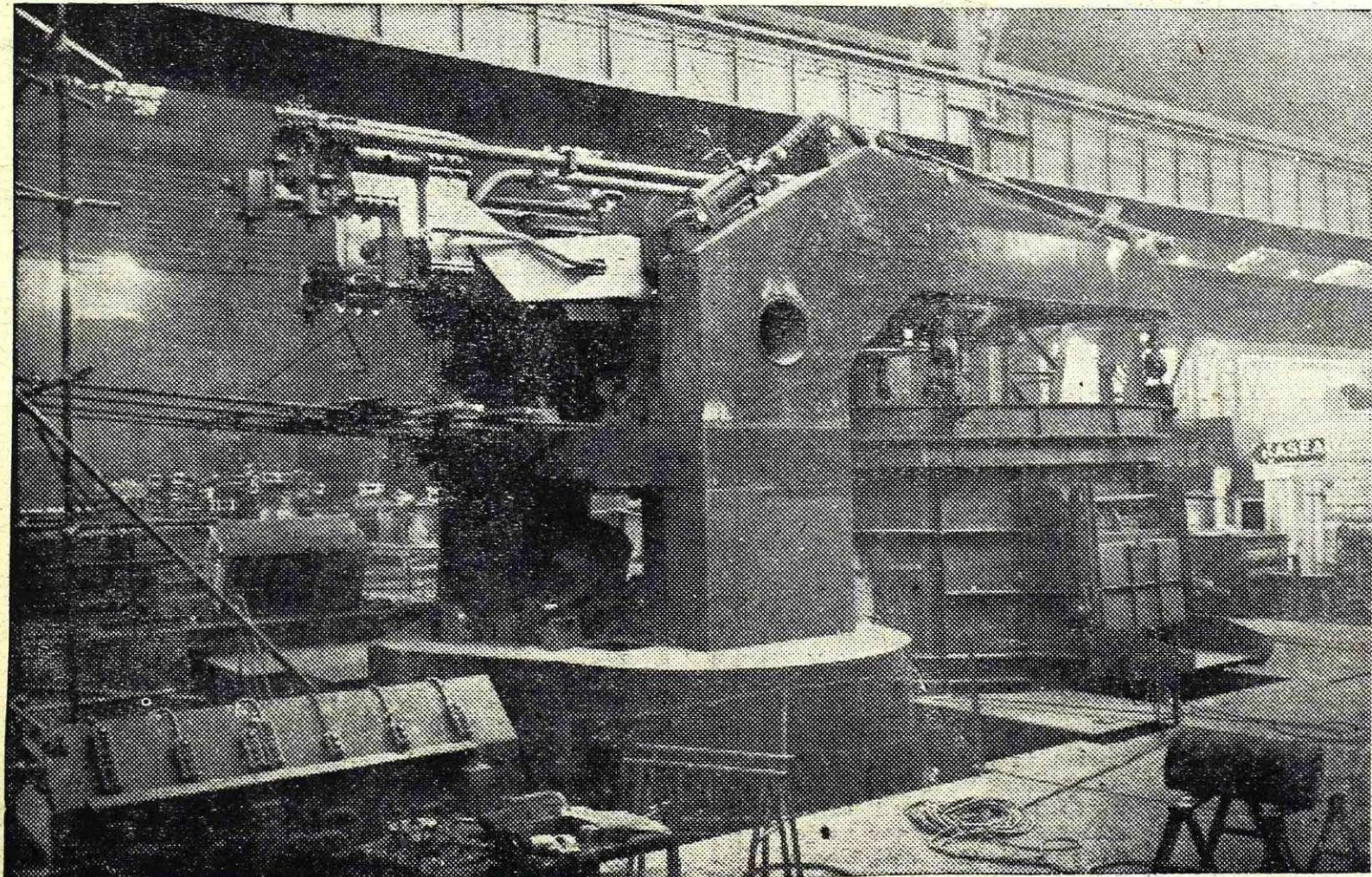

◀ V žičarni že poskusno obratujejo novi ameriški stroji firme VAUGHN za vlečenje žice

Pod »Sava« žerjavom so zgradili novo jamo za staro železo in pred kratkim namestili na žerjavno progo tudi nov žerjav za potrebe nove električne peči ▼

V podaljšku hale martinarne dela pri montaži nove ASEA električne peči dobro napredujejo. Predvidevajo, da bo začela obratovati že v februarju prihodnjega leta, v kolikor bodo pravočasno zaključena tudi vsa vzporedna dela.

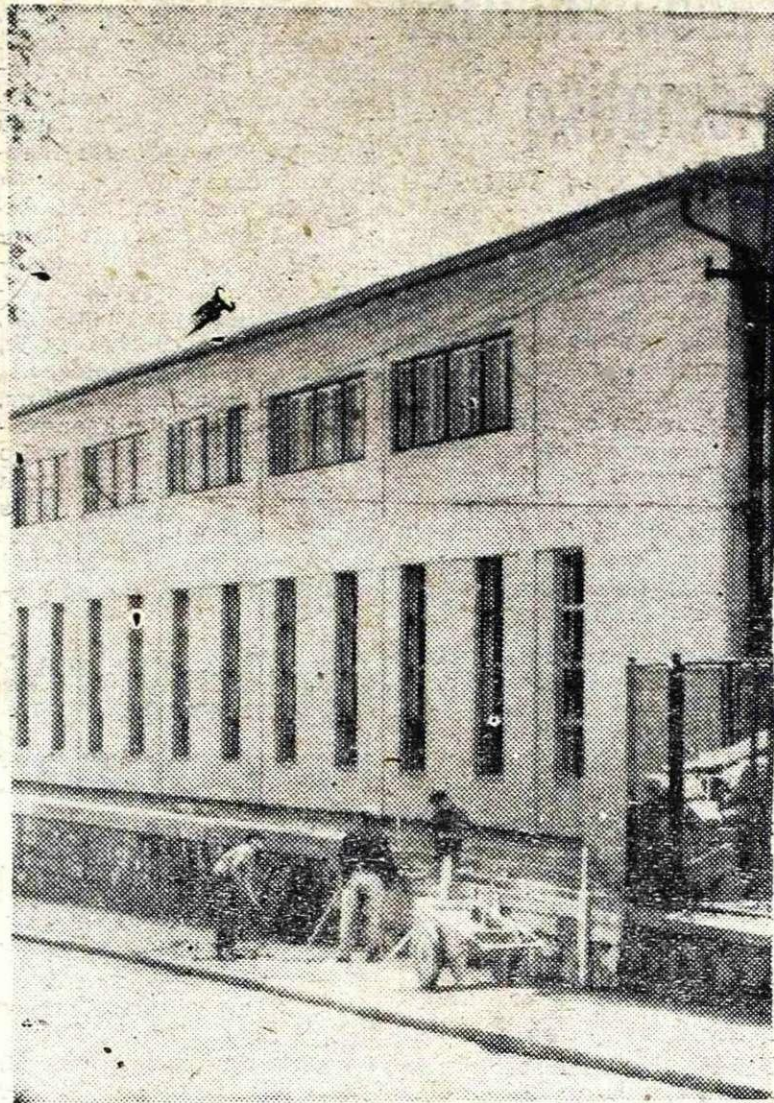
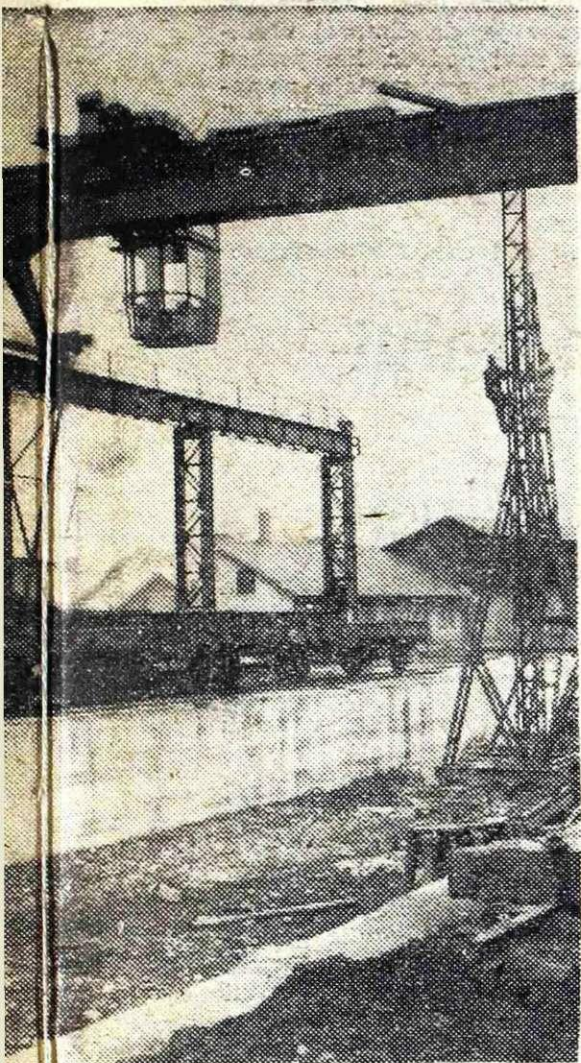
K novi električni peči bodo dovažali vložek po normalnem tiru, ki so ga pred kratkim položili. Predhodno je bilo treba zgraditi novo skladišče maziv na haldi, da so lahko starega prav na tem kraju podrli.

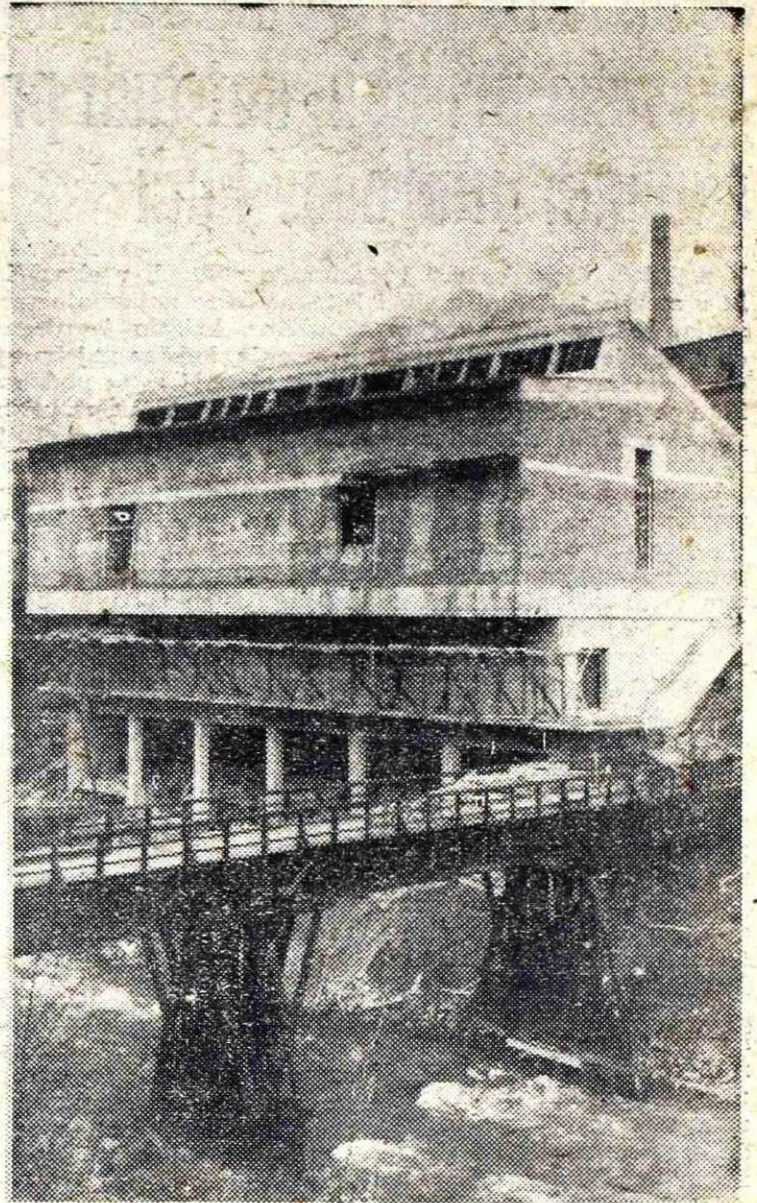
vice iz naše železarne v sliki

akle na desnem bregu Save, tik pred železniškim postom, gradijo novo kisikarno, za katero smo prejeli iz ZDA. Kisikarna bo oskrbovala s kisikom električno peč in omogočala dovolj kisika vsem potrošnikom

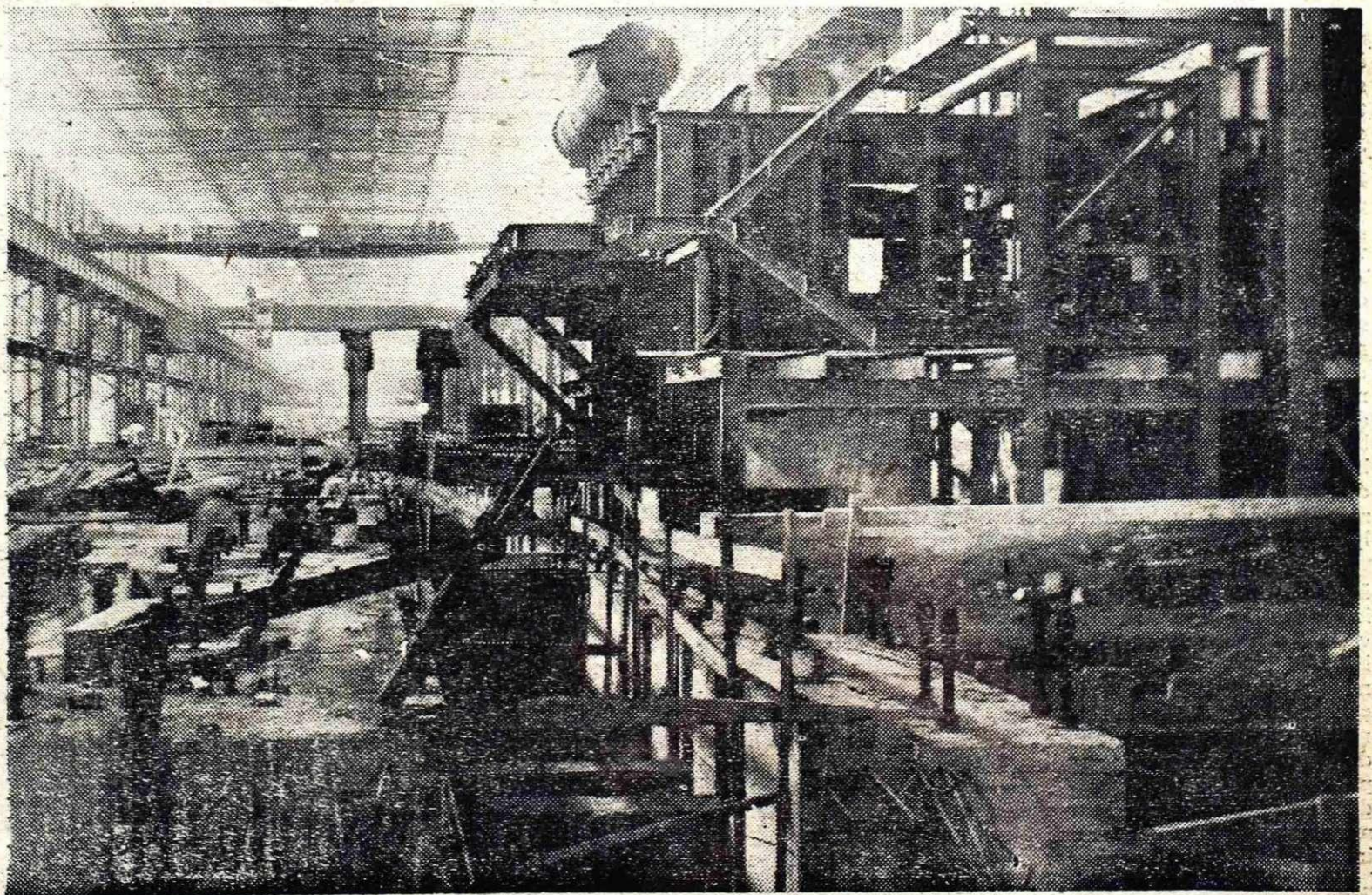
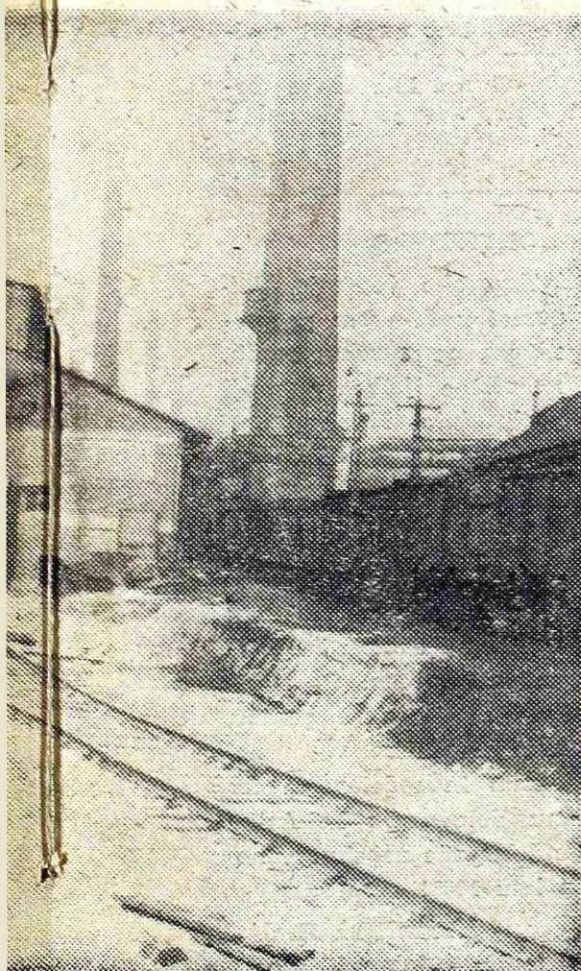
rekonstrukcijo naše železarne je bilo treba urediti centralno skladišče. V ta namen so prenesli nekdanje Kašte

Tudi nova razdelilna transformatorska postaja na levem bregu pod žično valjarno je potrebna zaradi rekonstrukcije naše železarne

Glavni objekt rekonstrukcije v naši železarni je nova valjarna na Belškem polju, imenovana kratko tudi valjarna »Bela«. Pred kratkim so v bluming hali že postavili stojalo za bluming valjavsko ogrodje, v striper hali pa nadaljujejo z montažo potisne peči za ogrevanje jeklenih blokov. Več o tem prinašamo v posebni reportaži na 8. str.

JESENIŠKA KOMUNA in njeni problemi

Skupščina naj stalno spremlja problematiko človeka pri delu kot tudi problematiko skupnih interesov ljudi

V zadnjem času, ko več govorimo o volitvah v skupščino in v zvezi s tem tudi o vlogi le-te, se često pojavljajo vprašanja, kakšen naj bo član skupščine, kakšno je njegovo delo, kje je osnova njegovega delovanja, kakšna naj bo njegova povezava z njegovim volivnim območjem in podobno. Zato se je uredništvo odločilo, da v času priprav na volitve polovice članov skupščine skuša odgovoriti na ta vprašanja.

V nasprotju s klasičnim parlamentarno strankarskim sistemom, v katerem se neposredni stik med parlamentom in državljani samimi dejansko konča z volitvami, mora biti po načelih naše ustave odnos delovnega človeka in državljana do skupščine — in to od občinske do zvezne — neposreden in stalen. Ker državljan ne voli svojega političnega predstavnika, ali bolje rečeno svojega zastopnika, temveč voli delegate in ti delegati so poklicani, da izražajo osnovne interese, potrebe in družbene manifestacije človeka v njegovem delu, v njegovem življenju in morajo biti v stalnem stiku z volivci, z občani. S tem želi naša nova ustava omogočiti občanom, da kot posamezniki neposredno in nenehoma vplivajo na delo skupščine in njenih organov.

Seveda pa je lahko tak vpliv konstruktiven in ustvarjalen le tedaj, če z njim ne prihaja do izraza samo ozko pojmovani interes posameznika ali kolektiva, ampak občutek socialistične solidarnosti v vseh vprašanjih, ki se tičejo skupnega vprašanja, skupnega interesa občanov. To pa pomeni, da samoupravljanje ni šamo svoboda in pravica, ampak tudi zavestna družbena odgovornost in obveznost.

Vendar pa skupščina nima občanom kaj dajati. Ona je samo odgovorni in organizirani posredovalec, da bi si delovni ljudje lahko ustvarili najugodnejše pogoje za delo in življenje. Zato mora biti kvalificiran tvorec družbene politike in ukrepov na določenem področju, ki ustrezajo interesom vseh delovnih ljudi in kolektivov.

Pri tem pa se morajo skupščine opirati na samostojno in demokratično aktivnost vseh tistih družbenih činiteljev, ki lahko prispevajo k napredku na kateremkoli področju družbenega življenja. V tem pogledu so opora delovnemu človeku, kot tudi poslancem in odbornikom vse družbene organizacije in vse manifestacije družbene misli in kulture, posebej pa Zveze komunistov kot vodilna, idej-

na in politična sila v izgradnji socializma in pa Socialistična zveza delovnega ljudstva kot organizirana, množična, socialistična in demokratična tribuna občanov in družbenih organizacij. Ti dve organizaciji v skupni povezavi sta tisti politično-organizacijski in vzgojni faktor, ki si brez njegove aktivnosti v sedanjih pogojih ni mogoče zamisliti, kako bi mogle široke delovne množice zavestno spoznavati objektivne in dolgoročne potrebe družbenega napredka in združevati svojo misel in delo za skupno socialistično akcijo.

Vendar naš družbeno politični sistem teži za tem, da se nobena od teh organizacij ne vmešava hierarhično, se pravi v obliki ukazovanja, v sestavo in delo samoupravnih organov, od zvezne skupščine do zadnjega delavskega sveta v delovni organizaciji. Vsa njihova dejavnost je usmerjena predvsem v to, da vpliva na družbeno zavest ljudi, da nenehno razvija in vzpodbuja boj za dosledno socialistično smer pri graditvi našega družbenega sistema, kakor tudi za demokratične in humane odnose in norme v našem družbenem življenju.

V svojem organizacijskem mehanizmu in v metodah svojega dela mora imeti skupščina instrumente, da bo premagovala probleme pri svojem delu in kar je zelo važno, premagovala lokalistične težnje posameznih odbornikov poslancev, ampak, da bo dosežena enotnost glede politike v občini. Ta enotnost mora biti po eni strani zasnovana na demokratičnem odnosu do dela in sklepov skupščine, na drugi strani pa sad kvalificiranega in iskrenega pojmovanja objektivne nujnosti.

To pomeni, da mora biti naša skupščina po svoji organizaciji in delovnih metodah takšna, da lahko poslanec stalno in vsak dan spremlja, tako problematiko človeka pri delu in ustvarjanju, problematiko delovnih kolektivov ter problematiko, ki izhaja iz skupnih interesov ljudi v socialističnih, ekonomskih in družbenih odnosih.

Ob vsem tem bo skupščina laže dosegla enotnost pri določanju osnovne smeri našega nadaljnjega razvoja, vendar pa bo pri tem še ostalo samoupravnim organom dovolj prostora in dovolj močna materialna baza za razvijanje tiste svobodne iniciative in ustrajanje, ki je mogoča in nujna pri doseženo družbeno-ekonomski strukturi naše dežele.

Če obravnavamo karakter in vlogo občinske skupščine iz dosedaj nakazanih stališč in postavk, če obravnavamo karakter skupščine iz družbene vloge oz. če je ta karakter nastal iz družbeno proizvodnih odnosov, ki jih je ustava uzakonila, naša vsakdanja praksa pa jih potrjuje, potem je jasno, da je občinska skupščina družbeni činitelj, družbeni samoupravni mehanizem, ki nima v sebi klasične oblike oblasti, temveč se zateka k oblikam prisiljevanja samo v primeru, kadar delo samoupravnih organov, posameznih delovnih skupnosti ali teritorialnih enot ni v skladu s cilji, s stremljenjem naše družbene skupnosti odnosno občanov.

Čim popolneje bo občinska skupščina uspela delo posameznih samoupravnih organov koordinirati in usmerjati, toliko manjše bodo možnosti, da se zateka k intervencijam in odstranjevanju že povzročenih napak.

Vse številnejše vključevanje delovnih ljudi v neposredno odločanje in vse širša pooblastila, ki jih v okviru samoupravnih organov delovne skupnosti imajo, lahko služi svojemu namenu in skupnemu cilju le v primeru, če se iniciativa delovnih skupnosti usmerja tako, da reševanje posameznih nalog pomeni istočasno reševanje skupnih nalog, to je skladen družbeno ekonomski razvoj v komuni.

Taka družbena vloga občinske skupščine zahteva odbornika, poslanca v pravem pomenu besede. Pomeni zaradi tega, da ne izpolnjuje samo pogoje po zunanosti, ampak predvsem iz vsebinskega položaja, ki jo napram naši skupnosti vsak poslanec, odbornik ima.

S. M.

Vzdrževanje cest postaja vse bolj pereče

Na zborih volivcev terena Podmežaklja dne 17. in 18. decembra je bilo v razpravi zelo ostro postavljeno vprašanje vzdrževanja cest Fr. Prešerna, 1. maja, Fr. Jerala z Medvedovo in Ceste heroja Verdnika.

Spričo odvoza savskega proda in peska iz kamnoloma, ki ga vozijo gradbena podjetja s svojimi težkimi vozili za razne gradnje, največ pa na Belško polje, so ceste do kraja uničene.

Volivce predvsem zanima, koliko in kako je komunalno podjetje Jesenice uredilo vprašanje plačila dodatnega prispevka od podjetij, ki s svojimi težkimi vozili obremenjujejo in kvarijo naša cestišča. Komunalno podjet-

je ima namreč od skupščine občine Jesenice pooblastilo, da posameznim podjetjem, ki prekomerno koristijo ceste s svojimi vozili, predpiše poseben prispevek za vzdrževanje cest.

Volivci zahtevajo pojasnilo, koliko je bilo do sedaj vplačanih posebnih prispevkov iz navedenega naslova za vzdrževanje cest in v kakšne namene so bili vplačani zneski uporabljeni. Zahteva volivcev je, da čimprej uredimo novi podvoz, ker prehod skozi starega postaja nemogoč. Komunalno podjetje, ki od časa do časa odstranjuje kocke, pa naj tlak vsaj malo izravna in posuje s peskom.

Volivci terena Podmežaklja

Odkup tujih valut na področju jeseniške občine

Skozi obmejna vrata (Jesenice, Korensko sedlo, Rateče) na področju jeseniške občine pride v Jugoslavijo dobra tretjina vseh tujcev, ki preživijo pri nas daljši ali krajši čas na odih. Zato je razumljivo, da mnogi že tukaj ob vstopu v državo menjaajo del sredstev in da je zato odkup tujih valut na področju naše občine daleč višji kot poraba v naših gostinskih obratih.

Kljub temu pa letos menjava niti daleč ni tako narasla, kot se je povečalo število tujih turistov, ki so prišli v državo na naših obmejnih prehodih. Lani so pri nas zamenjali do konca okt. dobro milijardo osem sto milijonov tujih plačilnih sredstev, letos pa v istem času piči dve milijardi in dve sto milijonov. Povečanje menjave znaša 19 odstotkov.

Najmanj tako zanimivi podatki bi bili, če bi natančno vedeli, koliko denarja so tujci v državo že prinesli s seboj (ker so jih kupili od naših državljanov v tujini ali pri menjalnicah, kjer v tujini naši državljani menjajo dinarje), koliko tujcev je prišlo k nam na osnovi osebnih kompenzacij (dogovori med našimi državljani in tujci z namenom, da tujci našim ljudem zunaj nadoknadijo sredstva, ki jim jih prvi dajo pri nas) in koliko denarja so tujci menjali ob povratku, ker ga pri nas niso potrošili, kljub temu, da so se ga namenili potrošiti. Obseg menjave tujih plačilnih sredstev, ki znatno zaostaja za obsegom porasta števila tujih turistov, kaže, da so zlasti skrivne osebne kompenzacije zavzele znaten obseg in da gre tako precej sredstev mimo zakonite menjalne poti. Naši ljudje se večkrat čudijo, zakaj je dinar v tujini tako malo cenjen. Poleg splošnih pogojev, ki vplivajo na njegovo vrednost, je zanesljivo eden zelo močnih

tudi obseg skrivnih kompenzacijskih poslov, ki jih imajo naši državljani s tujimi.

Retransfer, kot imenujemo ponovno menjavo ob povratku pa kaže, da naše gostinstvo, trgovina in vsa naša dejavnost še niso sposobni zajeti vsega denarja, ki se ga namenijo tujec pri nas potrošiti ali pa tujec pri nas še pogošto naleti na razmere, ko lahko dobi dinarje ali turistične usluge na drug način, ne da bi mu bilo treba trošiti tisto, kar je prinesel s seboj.

PG

OBVESTILO

Trgovsko podjetje Univerzal nudi vsem potrošnikom, po zmernih cenah, novoletne jelke v svoji poslovalnici Kurivo.

Kolektiv podjetja

ZAHVALA

Najlepše se zahvaljujem sindikalnemu odboru DE žeb-ljarne, sodelavcem in sodelavkam za izkazano pomoč, obenem pa želim vsem sodelavkam in sodelavcem ter vsemu delovnemu kolektivu naše železarne uspehov v novem letu 1965!

Frančiška Kralj
žeb-ljarna

Kaj bo s kurilnico na Jesenicah

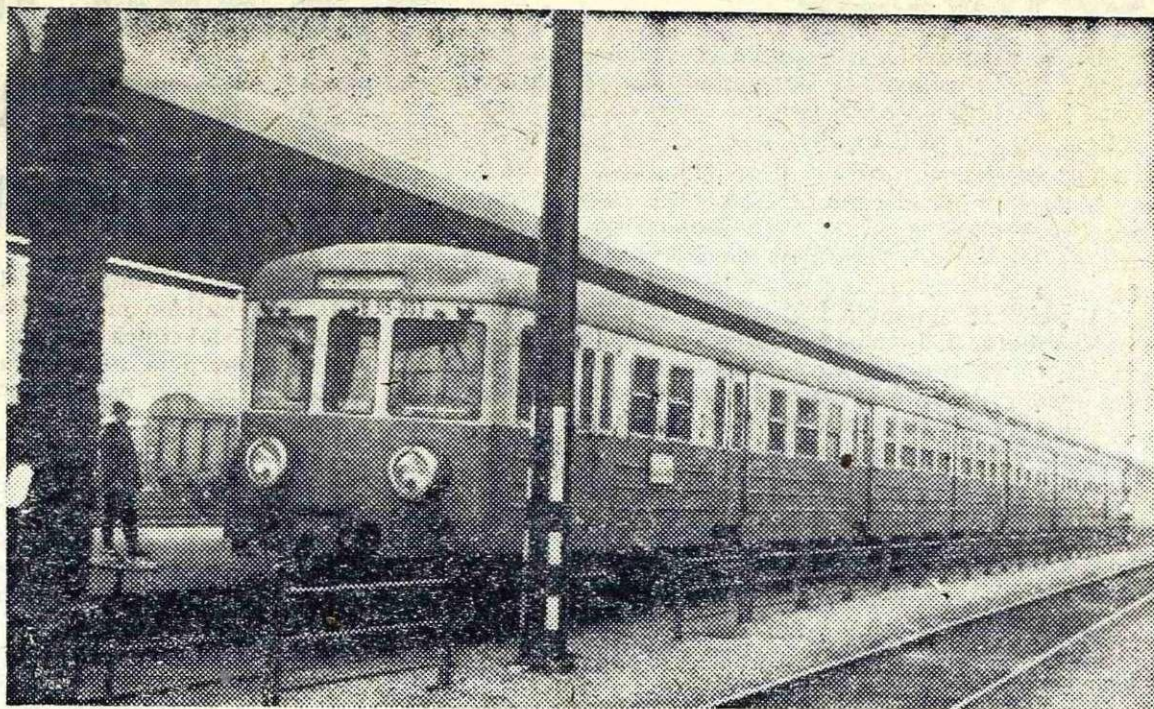
V jeseniški kurilnici so imeli svoj čas nekaj nad 20 parnih lokomotiv. Potrebovali so jih za potniške vlake od Ljubljane do Planice, za premik na jeseniški postaji in doprežno službo od Podnarta do Bohinjske Bele. Gorenjska in bohinjska proga imata obe od omenjenih postaj tak vzpon, da sta morale vlake od tod do Jesenic vleči dve lokomotivi.

Od 11. decembra naprej vozijo na gorenjski progi večje število vlakov elektrolokomotive in elektromotor-niki. Le še dva para potniških vlakov in en par nabiralnikov vozijo parne lokomotive z Jesenic. Dve lažji parni lokomotivi uporabljajo za vlake proti Kranjski gori ter doprego z Bohinjske Bele. Za premik na postaji imajo stalno na delu dve lokomotivi, tretjo pa za pomoč ob navalih in zamenjavo ob pranju. Nekaj voznega osebja so že prekvalificirali za strojevodje električnih lokomotiv, tako da jih je 14 na dveh elektrolokomotivah, ki so sicer v staležu matične sekcije za vleko v Ljubljani, sta pa dodeljeni jeseniški podružnici, ker je osebje v njenem staležu.

Dejstvo, da je vleka na gorenjski progi zamenjana, narekuje spremembe, in to razumljivo tam, kjer so imeli enote za vleko. Šefa podružnice tov. Florjana Tepino smo v zvezi s tem vprašali, kakšne spremembe so predvidene v njihovem kolektivu. Povedal je, da zaenkrat nimajo posebnega načrta. Do 11. decembra je bilo njihovo osebje vleke

zelo zaposleno, saj so bili posamezni strojevodje in kurjači mesečno tudi do 310 ur v službi. Vsekakor bodo morali obdržati osebje za dvanajst lokomotiv, kolikor jih bo še ostalo dodeljenih Jesenicam. Zato kurilniška lopa, ki ima 10 stojišč, ne bo nič prevelika. Res, da vseh 30 delavcev, ki so bili do sedaj zaposleni v strojni delavnici za vzdrževanje parnih lokomotiv, ne bodo potrebovali, zato je že njihov delovodja na priučevanju za tekoča popravila oziroma vzdrževanje elektrolokomotiv. »Nekateri so si že sami poiskali zaposlitev v železarni in kdor si to želi, mu ne bomo branili. Sicer pa dela pri nas tudi ne manjka. Ekipa za vzdrževanje kontaktne mreže se je povečala na 25 delavcev, saj je dobila nov rajon proti Ljubljani in v dolžini 40 km. Kdor je želel, se je lahko prekvalificiral in zaposlil pri tem delu. Glede vozovne delavnice sploh niso predvidene spremembe. Povečali je sicer ne bomo, ker kljub temu, da je voz vedno več, se obseg popravil manjša.«

B.

Zaradi uvedbe električnih in elektromotornih vlakov na progi Jesenice—Ljubljana bodo precej zmanjšali število parnih lokomotiv v jeseniški kurilnici

Ponovno: »Ko odločajo sekunde«

V 51. številki glasila »Železar« je bil objavljen članek, Ko odločajo sekunde« pisca tov. Rada Pintarja.

Ker članek prikazuje okoliščine prometne nezgode dne 11. decembra 1964 na cestno železniškem križišču v Mostah z dokaj laičnega stališča in ker si pisec poleg tega še želi odgovora na nekaj njegovih vprašanj, smatramo za potrebno, da javnosti posredujemo ta-le odgovor:

Najprvo želimo obrazložiti okvaro na zavornem mehanizmu mestnega avtobusa FAP, ki obratuje na delavski progi Zapuže—Jesenice.

Zračne zavore omenjenega vozila so bile tega dne popolnoma v redu vse do nesrečnega trenutka. V zagovor temu štejem predvsem lahko okoliščino, da so zavore na

vožnji skozi ovinke v Mostah delovale povsem normalno, pri vožnji proti Žirovnici pa je prišlo do okvare na gumijasti cevi, ki dovaja stisnjen zrak iz kompresorja do zavornega mehanizma.

Predvsem velja pri tem omeniti, da ugotovljene okvare na gumijasti cevi ne moremo pripisati »že zdavnaj iztrošenemu vozilu«, ampak je to okvara, ki se lahko pripeti tudi popolnoma novemu vozilu, kar piscu članka lahko potrdijo strokovnjaki.

Nemogoča je tudi trditev, da je bil šofer po zlomu prve zapornice »izročen na milost in nemilost slučaju«. Znano je, da pogonski mehanizem avtobusa deluje tudi v primeru, ko odpove zavorni mehanizem. Zato je bila odločitev šoferja, da z vožnjo nadaljuje preko tirov in skozi drugo zapornico edino sprejemljiva in pravilna, razume-mo pa tudi mnenje potnikov, da je bila vožnja preko tirov zelo počasna, če upoštevamo strah pred bližajočim se vlakom, vendar kljub temu prosimo potnike, da navedene okoliščine vzamejo z razumevanjem na znanje.

Na postavljena vprašanja pa želimo odgovoriti piscu članka s sledečim:

— Dasiravno je delavska proga Zapuže—Jesenice najkrajša, si prizadevamo, da damo v koriščenje kar najboljšo vozilo, ki naj bi odgovarjalo pogojem proge. Povedati pa hočemo, da je v prevoznih pogodbah določeno, da na omenjeni progi obratuje lahko le vozilo mestne izvedbe znamke FAP, oziroma medkrajevne izvedbe znamke TAM 3500 ali Merce-

des. Vozilo mestne izvedbe znamke FAP je bilo dano v obratovanje predvsem ob upoštevanju visokega števila delavcev v I. izmeni, katerih nobeno vozilo medkrajevne izvedbe ne more prepeljati, s čemer smo le pokazali razumevanje do delavcev, saj smo s tem znižali prevozne stroške po osebi, istočasno pa kar največjemu številu delavcev koriščenje avtobusnega prevoza, katerih del, najbližjih železniški postaji Žirovnica, bi z obratovanjem medkrajevnega avtobusa odpadel.

Razumljivo pa je, da vožnja v napolnjenem mestnem avtobusu kljub kratki relaciji ne more biti udobna, za kar pa nas ne zadeva nobena krivda. Upravi Železarne smo že predložili uvedbo enega večjega in dodatnega manjšega avtobusa medkrajevne izvedbe na omenjeni progi, s čemer bi potnikom zagotovili udobno vožnjo in pričakujemo zaprosenega pristanka v najkrajšem času.

Smatramo, da je ožitek o potrebi generalnega popravila na omenjenem mestnem avtobusu povsem neutemeljen, saj je bilo vozilo v letošnjem letu generalno popravljeno, obvezno zakonsko predpisano tehnično stanje pa je bilo ugotovljeno dne 2/9-1964 s 6-mesečno veljavnostjo.

— Če bi pisec dobronamer-no želel opisati ta primer in kvaliteto prevoznih uslug, potem bi vsekakor moral postaviti nekaj vprašanj tudi avtobusnemu odboru, ki bi moral skrbeti za pravilno zasedenost vozila. Preobremenjenost vozila, ki je ugotovljena tudi v tem primeru, pa ima kaj lahko za posledico tudi okvaro na zavornem mehanizmu, za kar pa, žal, vedno ne more biti odgovoren prevoznik.

Za prometno podjetje »Ljubljana transport«
Šef prometa:
Milan File

prejeli smo...

BRALCI NAM PIŠEJO!

Tovariš urednik!

V 50. številki »Železarja« z dne 12. 12. 1964 smo brali članek »Odstrelili so 50.000 ton kamenja«. Pisec tega članka pa je bil slabo poučen. Odstrel je pripravila spodaj imenovana skupina po ukazu asistenta Velikajna, ki pa nikakor ni s tehničnimi navodili in usmeritvijo vrtin sodeloval pri tem odstrelu. Pač pa je to uredila in pripravila skupina minerjev in vrtalcev. Na vzhodni strani so to delo pripravili miner Vidmar in vrtalec Bešič ter Baudaš, na zahodni strani pa minerja Vergel in Pajič ter vrtalec Catak. Če je imel asistent Velikajne res kakšen izračun, ga je imel samo za sebe, kajti skupina, ki je ta odstrel pripravila, ga ni videla in ne ve nič o izračunu.

Prosim, da ta naš dopis objavite v eni naslednjih številki »Železarja«. Ker menimo, da naj pohvalo dobijo ti, ki jo je zaslužili, smo prepričani, da boste naš popravek objavili in se Vam že v

naprej iskreno zahvaljujemo ter Vas pozdravljamo.

Vidmar, Bešič,
Bauž, Vergel,
Catak, Pajič

Novoletne čestitke

Kolektivu Železarne Jesenice, posebej pa sodelavcem DE transport, želiva v novem letu še več delovnih uspehov. Enako tudi vsem bralcem »Železarja«!

Bogo Longar, V.P. 4290
Rudi Lah, V. P. 6615/58
Požarevac — Srbija

Srečno novo leto želim vsemu kolektivu Železarne Jesenice!

Štefan Horvat
upokojenec, Martinja
vas, Mokronog

Celotnemu kolektivu Železarne Jesenice, posebej pa sodelavcem na plavžu, želim srečno, veselo in uspehov polno novo leto 1965!

Stanislav Babič
V. P. 1626/31
Čuprija

Kolektivu Železarne Jesenice, predvsem pa sodelavcem v obratu plavž, želim v novem letu plodno in uspešno delo tako v proizvodnji kakor tudi rekonstrukciji.

vojak Janko Guzelj,
V. P. 1007/11, Zagreb

Ob koncu leta se Vam iskreno zahvaljujem za redno pošiljanje »Železarja« in veseli bom, če bom še nadalje deležen te pozornosti.

Želim vso srečo celotnemu kolektivu in uspehov polno novo leto.

Zahvala tudi sindikalni podružnici železarne, ki nam je omogočila prijetno letovanje v Biogradu na moru.

Tovariške pozdrave
Marin Blašković,
upokojenec

Spominjam se našega skupnega dela v martinarni pri zidarjih in tesarjih. Pošiljam vam vsem lepe pozdrave iz Istre in želim še mnogo delovnih uspehov!

Anton Samsa
invalidski upokojenec

Vsem svojim nekdanjim sodelavcem in vsemu kolektivu železarne želim v novem letu 1965 veliko delovnih zmag in uspehov!

Lovro Mlinar,
V. P. 6676, Reka

OBVESTILO

Da bi zagotovili prebivalstvu normalno preskrbo v novoletnih praznikih, odreja oddelek za gospodarstvo Skupščine občine Jesenice naslednji obvezni minimalni poslovni čas:

TRGOVINE

V četrtek, 31. decembra 1964, bodo odprte trgovine prehrabne stroke neprekinjeno od 8. do 19. ure (samopostrežne trgovine do 20. ure). — Ostale trgovine na območju mesta do 19. ure.

V petek, 1. januarja 1965, so zaprte vse trgovine.

V soboto, 2. januarja 1965, bodo odprte vse samopostrežne trgovine od 7. do 11. ure in po ena trgovina v Ratečah, Kranjski gori, Mojstrani, Blejski Dobravi in Zirovnici od 7. do 11. ure.

V nedeljo, 3. januarja 1965, bodo zaprte vse trgovine, razen v Kranjski gori samopostrežna od 8. do 11. ure.

Trgovska podjetja naj v četrtek in soboto oskrbijo prebivalstvo z mlekom in kruhom za naslednji dan.

PEKARNE

V četrtek, 31. decembra 1964, poslujejo neprekinjeno do 19. ure.

V petek, 1. januarja 1965, so vse zaprte.

V soboto, 2. januarja 1965, poslujejo od 6.30 do 10.30 ure.

V nedeljo, 5. januarja 1965, so vse zaprte.

Podjetju naročamo, da pripravi že v četrtek, 31. decembra 1964, dovolj kruha in z njim založi vso ostalo trgovsko mrežo in gostinske obrate.

SLASČICARNE — poslujejo vse dni praznikov.

MLEKARNE — na Cesti 1. maja 86, Bokalova 5, Viktorja Kežarja 8, Cesta v Rovte — poslujejo:

v četrtek, 31. decembra 1964, po običajnem delovnem času s tem, da oskrbijo prebivalstvo z mlekom za naslednji dan;

v petek, 1. januarja 1965, bodo zaprte;

v soboto, 2. januarja 1965 in nedeljo, 3. januarja 1965, poslujejo z nedeljskim obratovalnim časom.

MESNICE

V četrtek, 31. decembra 1964, bodo odprte neprekinjeno do 19. ure.

V petek, 1. januarja 1965, bodo zaprte.

V soboto, 2. januarja 1965, bodo odprte od 7. do 11. ure na tržnici, Javorniku in Kranjski gori.

TRAFIKE poslujejo vse dni po običajnem delovnem času, 1 ev Kranjski gori morata biti izmenoma odprti po ena trafika vse dni praznikov, tudi čez opoldan.

BRIVNICE IN ČESALNICE

V četrtek, 31. decembra 1964, poslujejo do 20. ure.

V petek, 1. januarja in soboto, 2. januarja 1965, bodo zaprte.

V nedeljo, 3. januarja 1965, bo dežurna brivnica na železniški postaji na Jesenicah od 7. do 12. ure.

CVETLICARNA

V četrtek, 31. decembra 1964, posluje do 19. ure.

V petek, 1. januarja in v soboto, 2. januarja 1965, bo zaprta.

V nedeljo, 3. januarja 1965, opravlja dežurno službo.

Delovne organizacije naj za praznik primerno okrasijo izložbe, uredijo zunanost poslovnih prostorov in okolico.

Izvajanje te odredbe bo nadzorovala tržna in sanitarna inšpekcija.

Kako je s preskrbo s premogom in drvmi v jeseniški občini

Čeprav se je zima šele dobro začela je že pošteno mraz in potrebujemo mnogo drv in premoga. Za to na Jesenicah skrbi poslovalnica Kurivo podjetja »Univerzal«, ki je v nič kaj primernem nekdanjem Čufarjevem kopališču. Ta prostor je že last naše železarne, kateri plačujejo po 40 tisoč din najemnine.

Tov. Janko Bogataj, poslovodja poslovalnice, je povedal, da je preskrba s premogom in drvmi še zadovoljiva. Od spomladi do jeseni so ljudje čakali na premog po več mesecev, medtem ko ga sedaj dobe že v enem mesecu. Ne morejo pa se pohvaliti z dobavo premoga — orehovca, ki ga potrebujejo za centralno kurjavo v stolpnih, bolnišnici in drugje. Drv pa jim nikoli ne zmanjka. Dobivajo jih z Mežaklje, Radovne, Kočevja in Novega mesta. Na zalogi imajo tri vrste drv in jih prodajajo po ceni od 4500 do 5900 din. Kdor želi imeti razžagana, doplača samo še 350 din za m³. Težko pa je dobiti žamane in sicer predvsem od

septembra naprej, ker ga žage vsega lahko in drago prodajo papirnicam po 7000 din za m³. Če se jim ga posreči dobiti, ga prodajajo po 5400 din za m³.

Premog dobivajo iz Velenja, Trbovelj, Kočevja pa tudi iz bosanskih rudnikov. Predvsem imajo težave z razkladanjem. Razkladalni tir kratek. Vse, kar na njem razklada, morajo sproti odpekati dni ni vagonov, potem pa jih pride preveč hkrati. V takih primerih primanjkuje sredstev za razvažanje in tudi delavcev za razkladanje. Zato pride do zastojev, ki povzročijo nepotrebne stroške na vozovni zamudnini, ki jo

je tudi do 50.000 din mesečno. Premog razvažajo s štirimimi voznički s konjsko vprego, lastnim 1,5-tonskim tovornjakom in po naročilu z dva do pet tonskimi tovornjaki podjetja Avtoservis. Za prevoz z lastnim kamionom računajo za tono 400 do 800 din, ostalim voznikom pa morajo naročniki sami plačati. Razkladalna mesta imajo tudi na Hrušici, Dobravi in Javorniku.

Na vprašanje, za koliko bodo prebivalci Javornika in Bele prejemali premog dražje, ko je tovarna postaja ukinjena in ga bodo morali voziti z Jesenic, je tov. Bogataj pojasnil, da bližnji morja za kakšnih 200 din, za tiste pa, ki so imeli že doslej daleč do postaje, bo po njegovem mnenju cena prevoza enaka.

»Ob nedeljah in sobotah popoldne smo v precepu, iz katerega se ne znamo izmotati«, je še dejal poslovodja Kuriva. »Vagone namreč moramo razložiti, na tla premoga ne smemo vreči, po cesti I. reda pa voziti ni dovoljeno. Menimo, da železnica v takih primerih ne bi smela biti tako rigorozna, ali pa bi se moralo urediti, da bi imeli dovoljeno razvažanje, ko gre za izpraznitev vagonov.«

Na vprašanje, kdaj kljub temu predvidevajo, da bodo izboljšali stanje, je Janez Kopriva, direktor podjetja »Univerzal« povedal, da imajo v načrtu položiti ob kranjskogorski progi na jeseniškem travniku industrijski tir, ob katerem bodo zgradili skladišča in imeli dovolj prostora za premog in drva. Tir je že zakoličen, čakajo le še odobritve glavne revizijske komisije.

S tem bodo vso svojo dejavnost skoncentrirali na skupen dovolj velik prostor, na katerem bo manipulacija lažja pa tudi cenejša. Odpadli bodo stroški za vagonsko zamudnino in najemnino sedanjih prostorov. Če se bo obseg razkladanja povečal, bi nabavili tudi dvigalo, za dosedanje količine pa smatrajo, da je ročno razkladanje še vedno najcenejše. V kratkem bodo nabavili dva manjša tovornjaka — kiperja, s čimer jim bo uspelo razvoj pospešiti, ker bo odpadlo zamudno razkladanje z lopato na domovih.

Na vprašanje, kako je s cenami premoga, je tov. Bogataj pojasnil, da veljajo od 1. oktobra zimske cene, ki so za pet odstotkov višje od letnih in da je sedaj tudi regres najmanjši. Znaša samo 20 %, medtem ko je znašal od marca do julija celo 45 %. Vsekakor se torej splača oskrbeti se s kurivom že spomladi ali vsaj poleti.

Nov planinski dom, ki ga gradijo naši sodelavci - železarji

Planinsko društvo Podbrdo, katerega člani so večinoma zaposleni v naši železarni, marljivo gradi nov planinski dom na Črni prsti. Dom je že pod streho, dokončan pa bo v letu 1965.

Novi dom bo zaradi oddaljenosti sosednjih postojank pomemben in zelo potreben.

Črna prst je že od nekdaj zelo priljubljena izletniška točka. Zaradi lepega razgleda in izredno bogate planinske flore je znana tudi daleč izven meja naše domovine. Inozemci jo imenujejo tudi »kraljico botanike«. S svojimi naravnimi lepotami Črna prst leto za letom privablja številne planince.

Slovenska planinska transverzala in gorenjska partizanska steza, kakor tudi nova žičnica na Vogel, pa so obisk

Črne prsti še povečali. Pomankanje primerne postojanke na Črni prsti je bilo zmeraj pereče. Zato je mlado planinsko društvo v Podbrdu prevzelo težko nalogo, da zgradi nov planinski dom.

Stroške gradnje bodo krili s sredstvi iz sklada za pomoč visokogorskim postojankam pri Planinski zvezi Slovenije, delo pa v celoti izvaja planinsko društvo Podbrdo s svojimi člani. Pomembno je pri tej gradnji tudi udarniško delo planincev Podbrdčanov, saj so do sedaj napravili že nad 2600 udarniških ur.

Novi dom bo imel okoli 40 ležišč, ki bodo razporejena v eni večji in petih manjših sobah. Dom bo imel kuhinjo, dve gostinski sobi in higienske prostore. Prostorji bodo opremljeni s tekočo vodo, ki bo speljana iz nove kapnice nad domom.

Poleg tega so že nad obstoječo drvarnico zgradili zimski bivač, ki bo imel štiri ležišča in pečico za ogrevanje prostora ter tako izpolnili željo planincev iz Bohinja in Podbrda, ki obiskujejo Črna prst v zimskem času.

Tako bo postala Črna prst za ljubitelje planin še prijetnejša. Planinsko društvo Podbrdo pa se bo potrudilo, da bodo gostje — planinci dobro postreženi.

A. I.

B. B.

Planinci iz Podbrda, med katerimi je veliko članov našega kolektiva, gradijo nov planinski dom na Črni prsti

Svalbard - dežela polnočnega sonca

(Doživetja prve jugoslovanske ekspedicije na Arktiki)

(Nadaljevanje)

Ob pol devetih so ulice oživele. To je čas, ko poleti odprejo trgovci svoje prodajalne in urade.

V skladišču ob obali so nas že čakali naši zaboji. Vzeli smo si opremo za taborjenje in nekaj hrane. Ob obali v močno zapuščenem parku smo postavili dva modra šotora. Še preden smo pojedli konzervirane polnjene paprike, nas je obiskal policaj v civilu in nam svetoval, da do štirih popoldan zapustimo ta prostor. Prijazen mlad novinar nam je po kratkem pomenku kar na zemljo narisal pot do campinga.

V prijetnem brezovem gozdičku na južnem delu otoka smo se ponovno utaborili in utrujeni od potovanja kmalu zaspali. Prebudili smo se šele sredi dopoldneva.

Kmalu po zajtrku nas je presenetila domača govorica. Obiskal nas je naš rojak Ivica Polanščak, ki je tu profesor geografije. S seboj je pripeljal svoje učence, posedli smo na blazine in spalne vreče. Dekleta in fantje so nas spraševali o Jugoslaviji, o morju in vsem, kar zanima mlade ljudi. Skupaj smo si ogledali še mestni muzej, ki je zelo zanimiv.

Zvečer smo se zbrali pri Ivici na domu. Gostitelj nam je pripovedoval o Svalbardu, ki je od norveške obale oddaljen 900 km. Kmalu smo s pogovora o gorah prešli na pogovor o domačih krajih, vmes pa jedli njihovo nacionalno jed — nekakšne palačinke, pečene v posebnem modelu in namazane s kozjim sirom.

Ob 10. uri zvečer, ko smo se poslovili, je bilo zunaj svetlo kot zjutraj. To nas je sprva motilo. Vajeni teme zvečer kar nismo mogli zaspali in smo le od časa do časa malo zadremali. Toda kmalu smo se privadili.

Naslednji dan smo se z vso opremo iz campinga preselili v pristanišče, kjer je bila zasidrana ladja Lyngen. Številni naši zaboji — toni so tehtali vsi skupaj — so čakali, da jih bodo z vitlom spustili v podpalubje. Še nekaj kartic prijateljem v domovini, sprehod po mestu, kjer smo si kupili nekaj malenkosti za na pot in posloviti se moramo od rojaka Iva in njegovih učencev, ker nas ladijski zvon kliče na krov. Ladja je počasi zapuščala obalo. Za nekaj tednov se poslavljamo od ljudi. Z mešanimi občutki mahamo v slovo novim znancem in prijateljem. Mesto, ki ga zdaj gledamo pod mogočnimi loki mostu, ki veže otok s kopnim, ostaja za nami.

Sredi noči smo bili budni, ladja se je pozibavala, da nas je premetavalo po posteljah. Valovi daleč na odprtem morju niso prizanašali mali ladjici, s katero plovemo proti obalam Svalbarda. Zjutraj nas je bilo le nekaj za bogato obloženo mizo, drugi so ostali v kajutah in z nami vred preklinjali razburkano morje. Šele, ko smo bili že blizu Medvedjih otokov, se je morje umirilo. Ti otoki so bolj poznani po številnih pticah kot po medvedih, po katerih so dobili ime.

Sedaj smo bili nekako na pol poti. Z nami potuje na Svalbard tudi norveška odprava, ki bo v Isfjordu iskala nafto. Na Svalbardu se bosta izkrcala tudi dva Avstrijca, ki prideta na krov le, kadar je kaj zanimivega za fotografirati. Tudi nek Francoz neprestano leta po krovu in fotografira številne ptice.

Sredi dopoldneva smo prvič zagledali daleč na severovzhodu belo črto — rob zaledenega morja. Kmalu nato so se v morju zasvetile prve večje plošče ledu. Po

enourni plovbi so bile vse redkejše, čez čas pa so izginile. Popoldan smo zagledali daleč na severu vrhove gora. Med njimi in nam je zaledeneo morje, tako da so videti še večje in mogočnejše. Obsijane od sonca in vse zasnežene so se nam zdele kar nekam domače. Nenadoma je pred nami v morju ledena zapora. »Lyngen« je zmanjšala hitrost in tam, kjer je bila pregraja najožja, s kljunom zarežala v led. Plošče se drobe in hrešče lomijo ob ladijskem trupu. To je bil naš prvi stik s plavajočim ledom, ki tava po morju kot oblaki po nebu. Večjih kosov se ladja izogiba, manjše pa razpolovi in pusti za seboj v razpenjeni sledi. Zvečer je skozi oblake prodrlo sonce. Res ni toplo, toda med nas prinaša življenje in vedrino. Ladja se je vse pogostje stresala ob udarcih z ledenimi ploščami, toda počasi in sigurno smo vseeno puščali milje za seboj. Zgodaj zjutraj se je »Lyngen« prebijala skozi debelo plast snega in ledu proti obali. Toda nekaj kilometrov pred obalo je običajna vklenjena v ledene klade. Na obali, rtu Capp Linne, je meteorološki observatorij, kjer bodo gostovali člani norveške odprave. Med ledenimi ploščami smo opazili čoln, ki se je prebijal k ladji. Toda obstal je v ledu nedaleč od ladje. Oba moža v njem sta izstopila in gazeč sneg na plavajoči ploskvi ledu poskušala spraviti čoln v preliv med ledene bloke. Na obali se je dvignil v zrak helikopter, toda še preden je obstal na plavajočem ledu, sta tudi možaka že spravila čoln spet v vodo. Pristala sta ob ladji in sprejela člane norveške odprave. »Lyngen« pa je nadaljevala pot proti Svalbardu.

Pozno popoldan smo prispeli v Kongsfjord. Okrog nas je bilo vse polno gora, ledenikov, vrhov na debelo pokritih s snegom, ki so se bleščali v soncu. Daleč na severu smo opazili Tri krone, vrhove, ki so najbolj impozantni in o katerih smo brali že doma. Potem smo zagledali v bleščeči belini strmin nad obalo, tam daleč skoraj ob koncu fjorda, temno liso. Vse bolj se je večala in kmašu smo skozi daljnogled opazili nekaj zgradb. To je Ny Alesund, kraj, kjer bomo prvič stopili na tla Arktike. »Lyngen« se mu hitro približuje. Kmalu smo lahko že s prostim očesom razločili rudniške naprave na ravnici. Vsi potniki smo se zbrali na kljunu. Precej časa je minilo, da smo lahko zapustili ladjo in stopili na pomol. Po lesenem okrog 100 metrov dolgem mostu, smo s pomola prišli na kopno. Visoko nad mostom je transportni trak, s katerim so nalagali na ladje alesundski antracit. Veliki kupi premoga in šestnadstropna stavba separacije s številnimi transportnimi trakovi je bilo prvo, kar nam je vzbudilo pozornost. Naselje se razprostira za rudniški objekti pod vznožjem zasneženega vrha. Ustvarja vtis zapuščenosti. Slika Ny Alesunda v teh urah res ni bila vesela. Med sicer ličnimi in živo pobarvanimi hišicami je bilo na kupe snega in ostale navlake. Gaz je v zvodenem južnem snegu vodila le do pošte, trgovine in zgradbe, pred katero je na jamboru plapolala norveška zastava. Tu je vse najsevernejše na svetu. Od pošte, trgovine, radijske postaje, bolnišnice, do šole. Pravijo, da živi tu tudi najsevernejša mačka na svetu, kar bo držalo, saj je naselje na skoraj 790.

(Nadaljevanje prihodnjic)

5

Kje bomo silvestrovali?

Naglo se bližajo dnevi slovesa od letošnjega leta, veselimo se prazničnih dni, saj smo tekom leta opravili častno mnoge naloge in obveze. Zato imamo pravico, da se ob zaključku leta spočijemo, razvedrilo in nabereimo novih moči, ki so nam vsem potrebne za lažje izpolnjevanje prihodnjih nalog, ki jih ni malo in niso lahke.

Zima je letos zgodaj bogato okrasila naš že itak veličasten planinski svet. Milijoni in milijoni snežnih kristalov so zametli osamljene poti in steze, ki vodijo v gorske doline, krnice in okrešlje. Ob poti komaj slišno poje svojo pesem v led in sneg okovan potok, visoko zgoraj pod pečmi odmeva pešem slapa. Čudovita je svinčena sivina veličastnega zasneženega planinskega sveta. Od časa do časa prekine to blagodejno tišino padajoče kamenje ali pa se sproži snežni plaz preko temnih previsov, kjer ledene sveče merijo višine in globine prepadnih sten.

V prazničnih dneh se bodo mnogi izmed nas podali v samotno zimskega planinskega sveta.

Skromni bodo obiskali, kakor poleti že tolikokrat, Završnico in skozi Žingarico utrli gaz ali smučino na Zelenico. Tudi Roblekov dom na Begunjsčici bodo obiskali, povzpeli se bodo k Valvazorjevemu domu. Povsod bodo gostoljubne planinskosmučarske postojanke spremljale in pozdravljale noveletne goste. Lepo in prijetno bo na Pristavi in na Črnem vrhu. To so planinsko-smučarske postojanke v neposredni bližini naših revirjev, kamor dostop ni težak in nevaren.

Bolj navdušeni člani našega kolektiva pa bodo pohiteli malo dalj in višje. Sodobne, moderne žičnice so veličastni zasneženi gorski svet približale mladini in delovnim ljudem. Lepo, prijetno in praznično bo na Voglu v novih brunaricah in lesenjačah, pesem bo odmevala iz koč na Komni in Planini na kraju. Manj zahtevni bodo obiskali planinsko-smučarske in partizanske domove ter privatne hišice na Jelovici in Pokljuki, gazi in smučine pa bodo utirjene tudi v Krmo, Vrata, Krnico, na Vršič in Planico.

Kovinarska koč na Zasipški planini v Krmi, Aljažev dom v Vratih, Mihov dom in Erjavčeva koč ter planinska postojanka v Tamarju so že pripravljene, da nudijo prijetno in varno zavetišče mladim ljubiteljem in obiskovalcem gora. Naši plezalci in alpinisti bodo silvestrovali v naših zavetiščih na Voglu, v Martuljku in v drugih visoko pod gorami.

Mnogi bodo v bližnjih prazničnih dneh pohiteli v zasnežene gore samo za razvedrilo, da se spočijejo in naberejo novih moči, mnogi pa bodo s seboj vzeli poleg smuči tudi dereze, vrvi in cepine, naskočili bodo žlebove, peči, kamine, stene in raze, hoteli bodo novoletni dan doživeti v pravih, na snežnih opastih in s snežnimi kučmami okrašenih vrhovih. Toda bodite pozorni v zasneženih gorah vedno nad vse previdni, nikoli in nikjer se ne smete pustiti od mraza, megle, viharjev, meteža in vlage izčrpati do popolne utrujenosti. V zasneženih gorah morate vedno visoko ceniti plemenito tovarišstvo, ki čestokrat edino rešuje nevarne in kritične situacije. Nikoli se po snežnih padavinah ne oddaljajte od planinsko-smučarskih postojank, pojdite le na izlete, ture in vzpone, ki ste jim psihično in fizično dorasli in za katere ste primerno opremljeni. Nikoli ne podcenjujte v gorah, še prav posebej v zasneženih in v led okovanih, številnih nevarnostih, ki prete in žugajo ob vsakem koraku in vsakem prijemu. Kruto se lahko mašuje vsako precejevanje lastnih sposobnosti. Plazovi in viharji ter snežni meteži in megle so neusmiljeno orožje zasneženih gora.

Vsem bralcem »Zelezarka«, ki so se namenili silvestrovati v gorah, iz srca želimo, da bi radostno in srečno preživeli praznične dni in da bi vedro začeli novo leto 1965!

Športne brzojavke

V nedeljo popoldan je bila v domu TVD »Partizan« akademija v počastitev dneva JLA. O razvoju naše armije je govoril rezervni oficir Albin Polka, sledil pa je enoninurni telovadni nastop vseh vrst društva »Partizan«. Okoli 300 gledalcev je bilo zadovoljnih s prireditvijo.

V sredo popoldan so Jesenice obiskali športni novinarji in si ogledali umetno drsališče Podmežakljo, kjer bo v letu 1966 svetovno prvenstvo B skupine v hokeju na ledu.

Košarkarji Jesenic se že pripravljajo na novo sezono. Trenirajo dvakrat tedensko v telovadnici osnovne šole.

Tako zgodnje priprave zagotavljajo, da bo resno posegli v borbo za najboljša mesta v prvi republiški ligi.

Kegljači na ledu se marljivo pripravljajo na VIII. evropsko prvenstvo, ki bo prihodnje leto na Jesenicah. Vsako leto odigrajo turnir, trenirajo pa trikrat tedensko po več ur.

Hokejski klub bo organiziral v prihodnjih dneh več mednarodnih srečanj. 30. decembra, 2., 4. in 6. januarja se bodo Jesenčani pomerili z inozemskimi klubi. Ker so bili igralci prvega moštva na pripravah reprezentance in turnirju v Budimpešti, do sedaj ni bilo tekm.

Kje smo z našim amaterskim slikarstvom?

Specifičen pojav na področju kulturnega amaterizma pri nas po drugi svetovni vojni je bil med drugim tudi likovni amaterizem. Ne moremo trditi, da v obdobju med obema vojnama in tudi prej ni bilo pri nas likovnih amaterjev, lahko pa trdimo, da so pričeli šele po osvoboditvi organizirati ter več ali manj tudi sistematično delati. Postali so člani likovnih odsekov Svobod ali kulturno-prosvetnih društev, kjer so več ali manj uspešno delali ter se skušali umetniško izživljati na amaterski bazi.

Med likovne odseke Svobod, ki je praznoval letos 18-letnico svojega res uspešnega dela, lahko štejemo DOLIK jeseniške Svobode »Tone Čufar«. Mislim, da ne pretiravam, če trdim, da so ti likovniki — amaterji v vseh letih po osvoboditvi pogumno orali ledino na svojem področju, premagovali težave in izvajali svoje plemenito poslanstvo. Vztrajno so delali, se sestajali, razpravljali o svojih in drugih delih, študirali slikarsko tehniko in zgodovino umetnosti, razstavljali doma in drugod, navduševali mladino ter ji pomagali, razločevali resnične umetnine od kiča in končno s svojim obstojem ter delom dokazovali, da amaterska umetnost še vedno živi in da je sposoben tudi delavec — železar v prostem času sprostiti svojega duha in se preseliti v svet umetnosti.

Minevala so leta, časi so postajali drugačni, postopoma smo prehajali v bitko za naš standard in vpliv modernih sredstev, ki nam lahko posredujejo kulturne dobrine kot radio in televizija, je postal vedno močnejši. To je imelo poseben vpliv na ostala področja kulturnega amaterizma kot je gledališka in glasbena dejavnost, medtem ko je pri likovni umetnosti ta vpliv sorazmerno majhen.

Vendar vpliv današnjega stehiziranega in avtomatiziranega časa le ni ostal brez posledic tudi za likovne amaterje. Tu in tam se vedno večkrat čujejo glasovi, kje smo in kam plovemo. Za-

sebi namen, ali pa je tu zato, da se poleg lastnega izživljanja uveljavlja tudi kot nosilec kulturne dobrine za vse naše delovne ljudi, da pomaga pri njihovi kulturni vzgoji in bistvenju pogledov na vprašanje umetnosti kot take. Končno se postavlja tudi vprašanje komercializma v našem amaterskem slikarstvu in njegovega vpliva na delo in usmeritev slikarjev — amaterjev.

Vsa ta vprašanja niso enostavna in je nanje težko odgovoriti kompleksno, ker so nekatera šele v razvoju in

bo tudi čas prinesel svoje. Dejstvo pa je, da se ponekod že pojavljajo v akutni obliki in terjajo odgovor. Ne domišljujem si, da so naši pogledi v vsakem oziru pravilni in edino možni, iznašamo jih pa kot prispevek k razpravi. Čas pa jih bo potrdil ali ovrgel.

Vprašanje odnosov med profesionalnimi in amaterskimi likovniki ni prvič na vrsti, vendar vse kaže, da se v zadnjem času ponekod zaostrojuje. In to predvsem s strani nekega likovnikov — amaterjev, ki mislijo, da imajo že vso slikarsko tehniko v malem prstu, da pri akademskih nimajo kaj iskati ter da so jim le-ti kvečjemu konkurenti ter v napoto pri njihovem uveljavljanju. Zdi se mi, da so na napačni poti in zadnja razstava v Trbovljah je to dokazala. Tam smo videli marsikaj, kar ni niti po tehnični, še manj pa po umetniški plati na razstavo sploh spadalo.

Seveda tudi nekateri akademski likovniki menijo, da so amaterji neprijetna konkurenca, ki zbija ceno umetninam in sega na njihovo profesionalno področje. Mislim, da je te miselnosti manj, vendar če je, jo je treba izkoreniniti, kajti v naši družbi ne moremo in še manj smemo preprečevati komurkoli, če se želi v svojem prostem času ukvarjati s kakšno umetnostjo. Nasprotno, naša želja je boljše, da tisti, ki nima tem samo plemenitimo našega delovnega človeka in ga odvrčamo, posebno še, če je mlad, od drugih negativnih vplivov.

Rešitev tega vprašanja je zelo enostavna v ozkem sodelovanju obojih. Amater naj vidi v akademiku študirane ga likovnika, ki mu lahko veliko strokovno pomaga, akademik pa v amaterju našega delovnega človeka, ki mu je slikanje konjiček, ne pa konkurenta. Dejansko konkurenca v komercialnem pogledu ne more biti, kajti še vedno je boljše, da tisti, ki nimajo dovolj sredstev ali pa jih noče za nabavo slike uporabiti, kupi za nižjo ceno pri amaterju kot pa, da sploh nič ne kupi, oziroma nima obešene v svojem stanovanju nobene umetniške slike. Tisti pa, ki ima dovolj sredstev, ali pa želi imeti v svojem stanovanju poleg slike tudi »ime«, pa bo tako ali tako kupil pri akademiku. Če pa ne bo imel dovolj sredstev, ne bo kupil nič.

Na Jesenicah smo imeli vedno vzgledno sodelovanje med različnimi akademskimi slikarji ter DOLIK-om in smo znali najti skupen jezik.

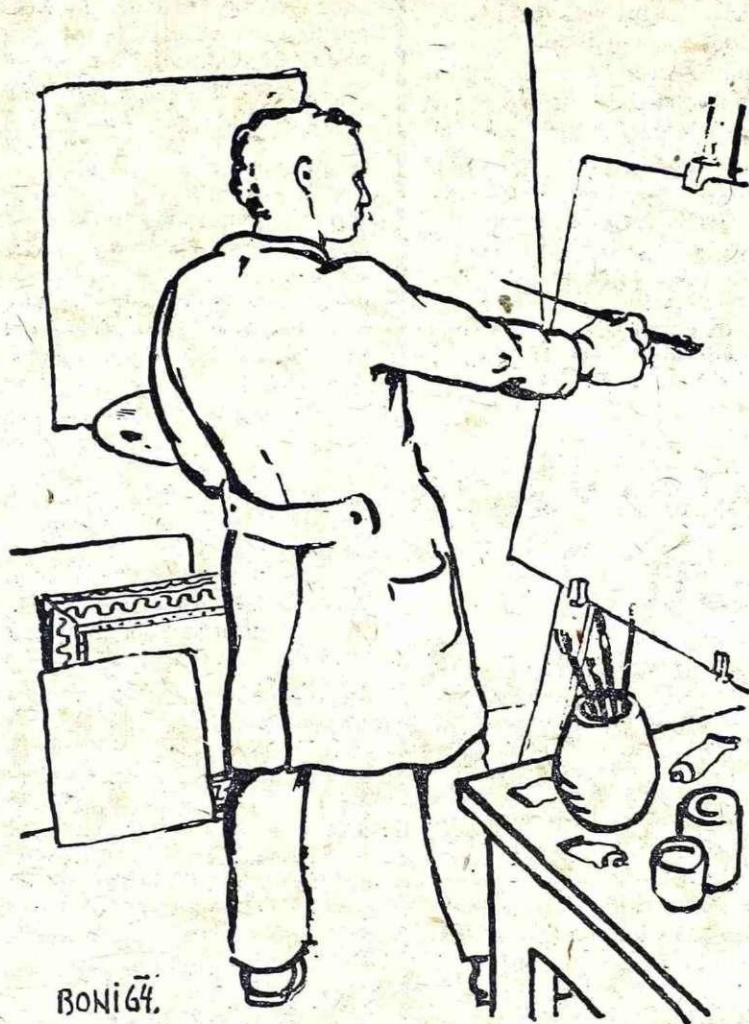
Osrednje vprašanje, ki je Janes postalo akutno, je mesto likovnika — amaterja v naši družbi in njegovo kulturno poslanstvo. Izgleda, da se ponekod poskuša uveljaviti neko larpurlartistično mnenje v zvezi z našim amaterskim slikarstvom in sicer v tem smislu, da je amater

likovnik sam sebi namen. Res je osnovna gonilna sila vsakega umetnika, pa naj si bo to glasbenik, likovnik ali literat, njegova notranja želja za tovrstnim izživljanjem in ustvarjanjem. Zato je eden izmed interesov naše družbe, da pospešuje to željo, daje možnosti za to in jo podpira. Naša družba želi, da se čim več delovnih ljudi ukvarja amatersko z različnimi ustvarjalnimi in poustvarjalnimi umetnostmi, ker je to v vsakem oziru pozitivno.

Vendar pri tem ne smemo pozabiti, da večina naših delovnih ljudi nima niti nadarjenosti, niti volje, niti želje in končno pogosto niti časa, da bi se aktivno ukvarjali s kakršnokoli amatersko kulturno dejavnostjo. Ali lahko to množico občanov in državljanov pustimo lepo ob strani prepuščene po tej strani samemu sebi in samozadovoljno ugotavljanju, da imamo toliko in toliko takšnih in drugačnih aktivnih amaterjev — kulturnikov? To velja še posebno za manjše kraje, kjer ni večjih kulturnih ustanov.

Mislim, da to ni interes naše družbe. Naš interes je, da skušamo čim več naših delovnih ljudi zajeti v vsaj pasivno podoživljanje in sprejemanje raznih kulturnih dobrin. Tu je tudi mesto likovnika — amaterja, njegova naloga je, da poleg lastnega zadovoljstva pri ustvarjanju skuša pomagati tudi pri širjenju kulturnih dobrin tistim državljanom, ki kot aktivni kulturni delavci iz kakršnegakoli razloga ne pridejo v poštev. Torej ni amaterska umetnost te ali one vrste sama sebi namen, temveč jo moramo poskušati posredovati v čim boljši in učinkoviti obliki tudi ostalim članom.

Mislim, da smo na Jesenicah v zadnjih letih nakazali, kakšna mora biti pravilna pot amaterskih likovnikov tudi na področju kulturne vzgoje občanov in posebej še mladine, kjer je nevarnost izkrivljanja še največja. Redno vsak mesec primerjamo likovne razstave domačih in tujih amaterjev ter akademikov. Ob torkih imamo cikle predavanj o likovni umetnosti raznih dob in področij z ilustracijami. Stevilo obiskovalcev tako razstav, kakor tudi kulturnih večerov je vedno večje in tovrstno likovno vzgojo lahko posebno pri mladini vedno bolj čutimo. Sposobnost umetniškega ocenjevanja del se izostrojuje, kič počasi izgublja svojo vrednost in naši delovni ljudje bodo vedno bolj znali ceniti pravo umetnost. Zdi se mi, da to je uspeh in da je to tudi pot, po kateri mora iti naš likovni amaterizem in ne zapiranje v ozek krog, poveličevanje in precejevanje samega sebe in mišljenje, kakšni veliki umetniki smo, da nas navadni državljani sploh ne razumejo! Takšna pot naše likovne (Nadaljevanje na 23. strani)

Jesenice brez dvoma potrebujejo moderen, sodobno urejen razstavni paviljon, saj bi se tako še povečalo zanimanje za likovno umetnost. To sta dokazali tudi razstavi Božidarja Jakca in našega sodelavca Toneta Tomazina v novem trgovskem paviljonu nasproti železniške postaje, preden se je vanj vselila trgovina

Kje smo z našim amaterskim slikarstvom

(Nadaljevanje z 22. strani)

umetnosti bi bila napačna, ker se naši družbi koncem koncev ne gre samo za deset, dvajset ali morda petdeset amaterjev likovnikov, temveč za tisoče in tisoče naših delovnih ljudi in mladine. Tu je naše mesto in naš osnovni cilj.

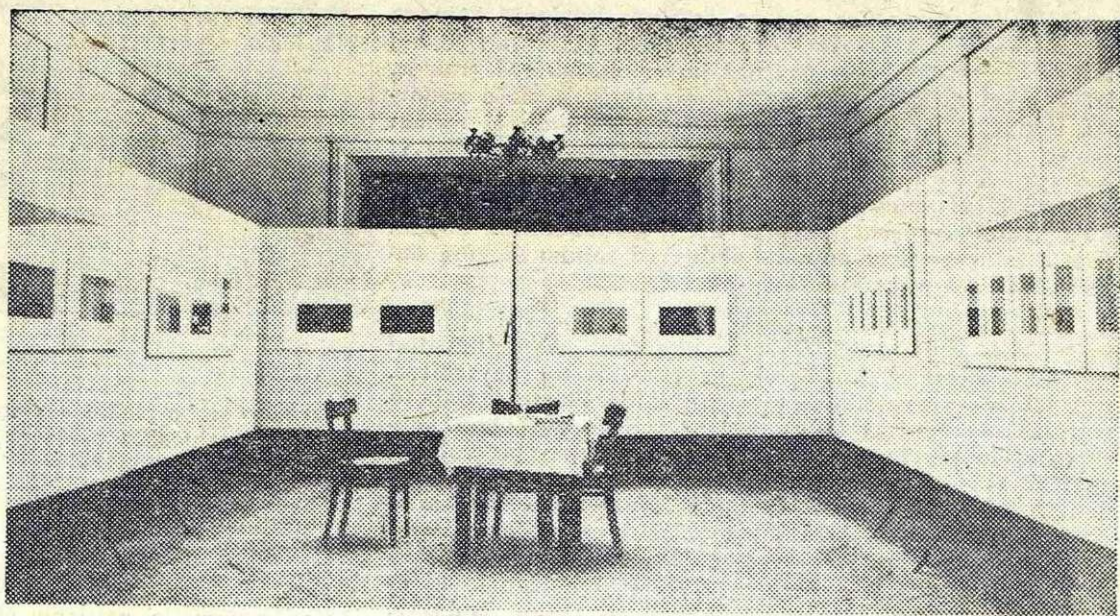
Vprašanje komercializma v našem likovnem amaterizmu je brez dvoma nekoliko delikatno, vendar se mu radi ali neradi le ne moremo izogniti. Dejstvo je, da je amatersko slikarstvo sorazmerno drag konjiček, saj barve in vse ostale potrebščine niso poceni. Zato se mi zdi, da bi morali to vprašanje obravnavati nekoliko z razumevanjem, istočasno pa bi morali obsoditi vsako skrajnost. Mislim, da moramo razumeti dejstvo, da vsak umetnik ustvarja prvič iz neke notranje potrebe, drugi pa zato, da bi s tem svojim ustvarjanjem napravil nekaj koristnega. Skladatelj želi, da se njegova skladba izvede, literat, da se njegova dela tiskajo in jih lahko ljudje berejo in slikar, da njegova slika visi in s svojim umetniškim ter estet-

skim izgledom odigra svojo vlogo. Vsak izmed teh umetnikov pa dobi za to tudi določeno nagrado, tantieme ali podobno, slikar pa svoje sliko plačano po določeni ceni. Iz teh razlogov smatram, da ne smemo obsojati dejstvo, da tudi amater — likovnik želi, da bi njegovo delo nekje viselo, istočasno pa za to dobi odgovarjajočo nagrado.

Mislim, da takšna vrsta komercialnosti ni nobena slabost, vsega obsojanja pa je vredno, če likovnik — amater prilagaja svoje delo komercialnim zahtevam. Tam je zadeva seveda druga, ker ne ustvarja tisto, kar ima v svoji notranjosti, temveč se obrtniško-kramarsko podreja popolnoma drugim interesom, ki nimajo z umetnostjo nič skupnega. Takšno vrsto komercializma moramo seveda najostreje odklanjati!

Z ozirom na vse, kar sem napisal, menim, da še niso izčrpana vsa vprašanja, povezana s problematiko amaterskega slikarstva, smatram pa, da sem obravnaval tista, ki so danes najbolj pereča.

inž. Karba

Jeseniški likovniki prirejajo v mali dvorani pri Jeleni stalno razstavo slovenskih slikarskih in sploh likovnih umetnikov. V decembru je razstavljal akademski slikar — grafik Milan Batista iz Kranja

Koncert pihalnega orkestra

Pretekli teden smo imeli na Jesenicah in Javorniku celo vrsto različnih kulturnih prireditev, tako da kakšen dan zaradi sovpadanja dveh prireditev ob istem času ni bilo mogoče kljub najboljši volji prisostvovati vsem. Na Javorniku je bila vsak dan ena izmed prireditev v okviru tedna kulturnih prireditev Svobode »Franc Mencinger«, na Jesenicah pa proslava 150-letnice šolstva, koncert godbe na pihala Svobode »Tone Čufar« v počastitev dneva JLA, razstava grafik Milana Batiste in premiera v gledališču.

Vsekakor za Jesenice zelo bogata bera različnih kulturnih prireditev v toku enega tedna, vendar se pri tem le postavlja vprašanje, če je to smotrno in pametno. Pri tem gre na eni strani za obisk in na drugi strani za smotrno načrtovanje takšnih prireditev, ki bo onemogočilo drugo skrajnost, da bomo lahko potem daljšo dobo ostali brez kakršnekoli kulturne prireditve te ali one vrste.

Na drugem letošnjem koncertu so poštvovalni člani jeseniškega pihalnega orkestra doživeli enako usodo kot pri prvem spomladi. Izvajalcev na odru je bilo skoraj več kot poslušalcev v dvorani, in to kljub pomembnemu dejstvu, da je bil koncert v počastitev

dneva JLA. Menda je zaradi maloštevilnega občinstva odpadel celo slavnostni govor. Vzroke za tako slab obisk lahko iščemo v številu prireditev, slabem vremenu, slabi propagandi in seveda v nezainteresiranosti našega občinstva za koncertiranje takšnega glasbenega ansambla kot je pihalni orkester.

Vendar jeseniški pihalni orkester takšnega nezanimanja za svoj koncert brez dvoma ni zaslužil. Pod vodstvom dirigenta Remigija Noča, ki je spet pokazal svoj sijajen spomin, saj je celoten program, ki je trajal uro in pol, dirigiral na pamet, je solidno odigral posamezne točke koncerta. Med njimi so bila nekatera tehnično zelo zahtevna dela ter so imeli še največ težav pri izvedbi prve skladbe, Učakarjeve uverture »Partizanka«, za kar pa je bil verjetno vzrok začetna nervoza in nerazpoloženje zaradi prazne dvorane.

V zvezi z izbiro programa za takšne koncerte bi le kazalo, da bi se pričeli izogibati različnih mogočih in nemogočih venčkov ter potpurijev, ki so danes zastareli in nesodobni. Klasičen primer takšnega nemogočega venčka opernih melodij je bil na tem koncertu »Operno ogledalo«, kjer smo lahko poleg drugega slišali enega za drugim mogočno glasbo »Vstop gostov« iz Wagnerjeve opere »Tannhäuser« in znano, neštetokrat v najrazličnejših zasedbah izvajano arijo vojvode iz Verdijevega »Rigoletta«. Če je bil včasih vzrok za programiranje takšnih venčkov pomanjkanje odgovarjajočega notnega gradiva, mislim, da danes to odpade in bi bilo prav, če bi takih skladb vsaj pri celovečernih koncertih več ne izvajali.

Koncert bi lahko zelo lepo uspel, če bi bila dvorana vsaj primerno zasedena. Tako pa so se izvajalci lahko samo potrudili, da so vsaj tistim redkim navzočim nudili čim več umetniškega užitka in lahko jim priznamo, da so v tem svojem prizadevanju uspeli!

K.

»Princeska Trmoglavka« v našem gledališču

Kot vsako leto je tudi letos pripravilo gledališče »Tone Čufar« za novoletne praznike svojim mladim in najmlajšim obiskovalcem mladinsko igro. Tokrat so izbrali pravljico igro v treh dejanjih nemškega avtorja Heinricha Mindena »Princeska Trmoglavka«, ki jo je prevedel Fedor Gradišnik.

Ne morem trditi, da je bila izbira tega dela najbolj posrečena, saj je zgodba precej revna in ji manjka dinamike ter napetosti, v nadomestilo za to pa tudi nima lepih liričnih mest, ki jih v takem primeru pri tej dramski zvrsti lahko upravičeno pričakujemo. Posebno velja to za drugo dejanje, ki ga je avtor nedvomno umetno razvlekel samo zato, da je pridobil na minutaži.

Režiser Stanka Geršakova se je morala dobro zavedati vseh slabosti te pravljice igre in jo je zato skušala poživiti z glasbenimi vložki, ki jih je posebej za to uprizoritev napisala prof. Silva Gračnerjeva. Glasbeni vložki, ki jih je izvajal posrečen pevski in humoristični tercet Darinka Koroševa, Jaka Jeraša in Andrej Kosem, so dejansko močno poživili sicer precej monoton potek posameznih dogajanj na odru. Tudi Oto Gerdej kot kralj Devete dežle in Franci Pogacnik kot njegov komornik sta se trudila, da bi s svojo kreacijo čim bolj zabavala mlade gledalce. Oba protagonista, Vlasta Pavličeva v naslovni vlogi ter Janez Kavčič kot kralj Drogobrad in pevec — stavec, sta bila z ozirom na medlo napisani

vlogi povprečna in tudi nista imela možnosti pokazati kaj posebnega. Za Pavličeva sem imel vtis, da ji vloga sploh ni ležala, medtem ko je bil Kavčič pri kreaciji pevca preveč mladosten.

Sceno je zasnoval Bojan Čebulj s skromnimi sredstvi,

vendar solidno ter prijetno za oko.

»Princeska Trmoglavka« bo brez dvoma odigrala svojo vlogo v prazničnih novoletnih dneh ter razveseljevala naš mladi rod. Vendar bi za prihodnje le malo bolj kritičen ter zahteven pri izbiri tekstov mladinskih iger, da bi se trud, vložen v študij, res izplačal in bi bili tako gledalci kakor tudi izvajalci čim bolj zadovoljni!

K.

V gledališču »Tone Čufar« so za novo leto pripravili pravljico »Princeska Trmoglavka«, ki jo je režirala Stanka Geršakova

Odločili smo se za objavo četrtega poglavja romana »Svoboda« izpod peresa Petra Skalarja. Avtor mu je dal naslov »PEST«. K odločitvi nas je napotil interes bralcev, ki ga med drugim potrjujejo tudi zaključki naše nedavne ankete. Doslej smo se lahko prepričali, da je roman mnogim bralcem všeč in da radi prebirajo dogodke iz naše domačije v polpretekli dobi. Objavljena tri poglavja obravnavajo domačo pokrajino in domače ljudi v velikem revolucionarnem vrenju med osvobodilnim bojem. Kljub vsidranosti v domače okolje se roman izogiba kakršnekoli dokumentarnosti.

Pogosto slišimo zatrjevanje, da so ljudje siti vojn in vojnih tem v literaturi, filmu in likovnem svetu. Običajno ni težko dokazati, kako zelo površne so takšne trditve. Res smo siti vsega, kar je v zvezi z vojno. Zlasti, če nam to skušajo posredovati kot umetnost, pa je puščobno, dolgočasno in razvlečeno. Zelo radi pa sežemo po vojnem romanu, ki je umetniško dognan in nam pomeni doživetje (08 — 15, Tovarna Polkovnikov, Moskva — Stalingrad — Berlin ipd.) in s kakšnim užitkom gledamo vojni film, ki uspe zajeti usodo ljudi v izjemnih pogojih (Najlepša leta našega življenja) je režijsko, tehnično in igralško dognan. Ne gre za mirnodobsko ali vojno tematiko. Gre za tisto, kar nas je v stanju zaposliti, osvojiti in oplemeniti.

Ker gre za to in ker so nam bralci že večkrat povedali, da podlistek ne le radi bero, pač pa ga včasih celo nestrno pričakujejo, bodo »Železarjevi« privrženci v letu 1965 lahko prebirali novo poglavje. V njem odkriva avtor skozi akcijo obeh nasprotnikov — SD proti osvobodilnemu gibanju — polno zapletov, majhnih in velikih nagnjenj in zamotavanje življenjskih poti posameznikov, ki se izžive v svojem času. Nekateri se žrtvujejo, drugi se oplemenitijo in nekateri se poživijo. Majhne, drobne človeške usode sestavljajo veliko tragedijo in veličastno epopejo. V svetovni tragediji in epopeji je morda naš mali slovenski narodič predstavljal komaj toliko kot naš posamezni slovenski patriot v osvobodilnem boju.

Pisatelja zanimajo partizani in Nemci v enaki meri. Ne zadovoljuje se z zunanji obračuni nasprotnikov. Kar naprej grebe po njihovih intimnih doživetjih, po njihovih nagnjenjih, po razumu, strasteh in čustvih, ki so za ljudi pogosto odločujoče, usodne ali triumfalne. Ne zanima ga nemške akcije, pač pa grebe po vzrokih zanje in ni mu mar le heroična plat revolucije in osvobodilnega gibanja. Vsa heroizem je pogojen z notranjimi vzgibi in stanji. Po teh sega kar naprej avtor našega romana.

Naj vam povemo, da predstavlja celotno besedilo romana zelo velik obseg in da »Železar« ne bo mogel vsega objaviti, četudi bi bralci to želeli.

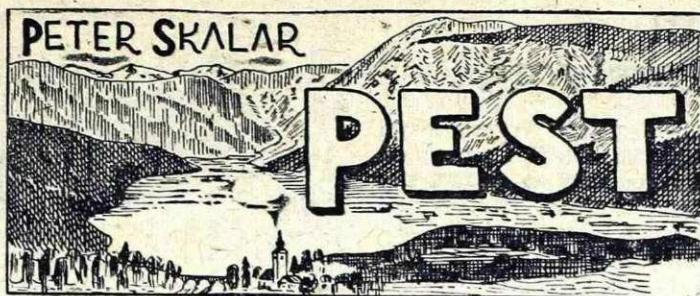
Iz dosedanje vsebine navajamo nekaj grobih obrisov, da bodo lahko sledili tudi tisti bralci, ki podlistka doslej niso brali. V prvi vojni zimi je razburkala Gorenjsko delno izvedena ljudska vstaja. Sledilo ji je nekaj zelo uspešnih partizanskih borb in nemških porazov. Partizanska konspiracija je bila učinkovita in je onemogočala SD kakršen koli večji uspeh. Zaradi tega postajajo civilne oblasti in SD bolj in bolj nestrpne. Po neuspehi bitki v robovih nad Pokljuko SD razširi svoje mreže, delno spremeni taktiko in poglobi obveščevalno delo. SD se začne pripravljati na dokončno očiščenje dežele v pomladi 1942.

Objavljena poglavja nam približajo življenje med partizani v prvi vojni zimi. Na obeh straneh nastopajo izmišljeni akterji. Pri Nemcih: Messner — obveščevalni oficir, Hann — policijski polkovnik, Eisberger — poročnik, ki poveljuje vsem neuspešnim nemškim akcijam, Sokoljak — najuspešnejši agent SD, po rodu Slovenec, Jager — graničarski poveljnik, ki voha v naših krajih možnosti za hitro kariero, Steiner — podoficir, nosilec ranjeniškega znaka, ranjen na Poljuki. Na partizanski strani srečamo: Gorjana — kmeta, ki je skušal narediti samomor, pa je po naključju ostal živ, Martina in Poldeta — komandirja in komisarja edine čete na Pokljuki, Vasilija — čudaškega eremita, Podrobarja, Vrsnikarja in Poljanca — obrobne kmete, globoke privržence boja in partizanov, Mihajla, Darka, Pavlova, Marka in druge partizane, katerih usode dozorevajo kakor dozoreva boj. Polarizacija sil skuša zajeti prodajalko Jerko, ki se zaenkrat še uspešno brani Messnerju in Sokoljaku.

Med partizani se začneja globoka agonija, ki jo pranaša leto 1942. Prepričanje v zmago, vera v skorajšnjo svobodo in nagnjenje za najplemenitejše cilje kljub temu niso nikoli ugasnili.

Vsako poglavje se bere kot ločena celota. Zato naj tistih, ki niso brali prejšnjega besedila, ne moti če ne poznajo celotne vsebine.

V pričujočem poglavju srečamo nove osebnosti (Kaiser, Jager, Pavla), nekatere osebe iz prejšnjih poglavij pa bodo zaživele polnejše življenje. Prva polovica poglavja poteka v nesmiselni hajki graničarjev in policije po bohinjskih gorah, druga polovica pa skuša prikazati veliko nemško zaščito na Bledu.

XXVI

Izredno slabo slišim, gospod Sturmbannführer,« je vpil Sokoljak v slušalko postajnega telefona. »Če morete, govorite prosim glasneje!«

Zavil je svoje zajčje oči in položil dlan čez luknjice na slušalki.

»Ne hodi noter! Zunaj bodi, če te ne pokličem!« je revsnil na Balanta, ki je pogledal skozi priprta vrata.

Koj potem je pritisnil slušalko k ušesu, uprl jezik v zgornje nebo in skozi priprte zobe ponavljal:

»Malo glasneje, prosim!«

Messner je klel na drugem koncu žice:

»Prekleti telefonisti! Sabotirajo ušivci! V letu dni, odkar smo tu, bi že zdavnaj lahko preuredili tole balkansko ropotijo.«

»Prosim, ponovite!« je vpil Sokoljak.

»Poslušajte, napnite ušesa! Ob devetih se javite na orožniški postaji v Jasnici! V uniformi! Razumeli?«

»Kdo naj se javi v Jasnici?«

»Vi, vi, osebno. V uniformi. Pri gendarmeriemeistru Kaiserju počakajte nadaljnjih navodil! Potrebujete morada spremstvo? Slišite kaj bolje? Me razumete?«

»Razumem. Kaj naj javim gendarmeriemeistru Kaiserju?«

»Hudič na razpelo! Ničesar ne razumete. Na javljajte nič, saj nič ne veste! Vi sami se javite! Točno ob devetih.«

Končno je Sokoljak doumel, naj pride v Jasnico. Doumel je tudi, da bo tam zvedel vse, kar mu je zvedeti.

»Razumem, čisto dobro razumem,« je zatrjeval v slušalko.

»Ponovite!« je zahteval Messner.

Sokoljak je ponavljal in onstran je zatulil obveščevalni šef svoj:

»Heil Hitler! Zdaj je končno v redu«. Sokoljak je slišal, kako je padla gestapovčeva slušalka v vilice. Potem ga je zasukalo. Nenadno sporočilo ga je pognalo k vratom. Celó je naslonil na orošeno steklo in skušal misliti.

»Zvečer naj grem v SS uniformi v Jasnico? V bluzi, ki je doslej nisem smel obleči. Hlače sem si večkrat navlekel pod železničarski suknjič. Kaj me je nosilo, da sem si tako želel priti ven v tej uniformi? Dobro mi je delo, če je mali hlapec Wallner razmišljal o izvoru in pomenu mojih zelenih hlač. Prijalo mu je, da so žandarji in voljači vedeli, s kom imajo opraviti. Messnerjev pogled zadnjič na Bledu, mi je ukazal, naj brez njegovega ukaza ne oblačim uniforme. Zdaj je ukaz izrečen. Nastopil je čas, da zamenjam železničarske našitke na ovratniku z esesovskimi.

Balant se je prestopal ob tirih. Odprl je vrata in ga pozval v pisarno.

»Noter pridi in razgrabi pepel, da bo peč bolje vlekla!« na kapo namesto z rdečo prometniško.

Od nekod se je priklatila vanj želja, da bi stopil v svoje stanovanje in si kar takoj navlekel uniformo. Užival je ob misli, da bo predal službo Wallnerju pokrit z zeleno kapo namesto z rdečop prometniško.

Ko je Balant razgrabil žerjavico in pepel ter je smrad po premogu napolnil pisarno, se je Sokoljak otrese žele, ki ga je skoraj ovladala. Takrat je spet zazvonil telefon. »Napoved kakšnega posebnega vlaka,« si je mislil in dvignil slušalko.

»Tu Gendarmerieposten Feistritz,« je sporočil razločen, počasen Kaiserjev glas. Sokoljak ga je dobro poznal. Nikoli ni mogel starega osornega orožniškega komandirja, ki se je obnašal do ljudi Sokoljakovega kova skoraj prezirljivo.

»Železniška postaja Deutschming. Šef pri telefonu.«

»To sem vedel, preden sem vas poklical,« je dejal orožnik. »Če niste v pisarni čisto sami, pošljite ven vse tiste, ki niso gluho! Sledi zaupno sporočilo!«

»Izgini!« je zarezal Sokoljak na Balanta, ki je nalagal na ogenj. Kretnik je nekaj zagodel in šel ritenski proti vratom. Sokoljak ni videl njegovih nasršenih, sivih obrvi. Tudi odprtih vrat, skozi katera se je kadilo iz peči, ni opazil.

»Mi bodo zdaj žandarji komandirali?« se je tiho vprašal. Njegove dobre volje je bilo konec. »Razen mene ni nikogar v pisarni,« je rekel v slušalko.

»Zelo dobro. Varnostna služba vas poziva, da pridete zvečer v uniformi sem. To veste, ne?«

»Vem.«

Svarun

Tajnica in denar

Je imel že nekaj časa en komite administratorke, ki je bila še blagajničarka in knjigovodkinja in tajnica obenem. Najbolj rada je bila blagajničarka in tajnica. Blagajničarka zavoljo denarja, tajnica zavoljo naslova. Zato, ker je bila bolj rada blagajničarka kot knjigovodkinja in ker ji je bilo bolj všeč tajnikovati kot administrirati, so, kaj bi tisto, imeli največ opravka z denarjem in z vsem drugim malo manj.

Kjer prelaga denar, je povsod tudi kakšna kontrola, revizija ali pregled. In če gre leta in leta vse gladko, kdaj se že najde kakšen, ki vtakne svoj nos v papirje in blagajno malo bolj globoko. In če mu v globinah poslovnega misterija kaj zasmrdi, je kateri tudi toliko nehuman, da oznani, kaj je zavohal.

So na taistem, mladinskem jeseniško občinskem komiteju prišli gledat tiste denarne knjige že dolgo tega nazaj. Bile so tako malo popisane in tako na oko sešete in tako površno načerkane, da so ukazali, naj najprej knjige spravijo v red, kakor se reče. So postavili tudi rok. In je tajniška blagajničarka razumno pokimala, da bo in je predsednik zagostolel, da kajpak, saj to se samo po sebi razume.

Minil je rok. Na komiteju so nanj pozabili, nadzorni odborniki pa ne. Tu se začneja vse, kar je bilo potlej narobe. Kolikokrat je bilo prej in nemara še bo, vse prav, če bodo vsi pozabili. To pot je pozabila samo taona blagajničarka. So prišli spet gledat in so spet zarili nosove v papirje.

Najprej se je pokazalo, da taisti komite predstavlja največjega potrošnika poštnih uslug daleč okrog, vsaj po znamkah sodeč. Kar naprej so jih kupovali. Skoraj vsak teden. Pa kar za deset in dvajset žurjev naenkrat. Če res toliko pišejo, koliko morajo šele izdati za papir, si je mislil eden in ostrmel, ko je dognal, da jih stane papir nekajkrat manj kot znamke. Ko so si malo bolj ogledali tista potrdila, so hitro videli, da so pisana dvakrat. Najprej takole za en tisočak, ki je bil zapisan na potrdilu do podpis. Ko je stal pod njim predsednikov podpis, je blagajničarka dodala pred tistega tisočaka še eno eno, da jih je nastalo enajst tisočakov seve. Kaj bi sam počel na potrdilu, si je mislila. Dolgčas mu je, v družbi je bolje. In v predalu je vendar tako temno. Tako je vsak teden kupovala znamke in organizirala družbo osamljenim tisočakom.

Preglednik, ki je razpoznaval prave znamkanske tisočake od tistih, ki so bili vpisani na potrdilu zgolj zaradi družine, je punco trdo prijel. Svetniško nedolžen obrazek je kazal v začetku rahle znake užaljenosti. Mladinski komite, taka organizacija, ta-

ko pomembno družbeno-politično delo, pa da nam kaj takega očitaš.

Pa je nadzorni prišel kar s pravo besedo na dan in udaril s svojim sumom v komitejevski pisarni kakor z dognano resnico. In je koj nato segel po telefonski slušalki, češ, da pokliče milico, tisto ljudsko. Punca je spremenila barvo in svetništvo je izginilo z obraza in pomembnost, komitejevsko-administrativna tudi, in se je pokazalo, da je kakor bi bila v škripcih. Res je bila in ni mogla iz njih. Zato je lepo priznala, kakor pravimo, da je takole pri znakah morda kak primanjkljaj — da bi kaj ponarejala, Marks ne daj — in da bo do ponedeljka spravila vse v najčistejši red, da ne bo manjkala niti iver od dinarja. Pregledovalca sta bila s tem zadovoljna dotlej, da sta prišla do svojih, ki sta jim povedala uspehe svojega vohljanja. Od tod naprej je šla stvar zelo hitro.

Namesto nadzornega odbora so že čez dva dni brskali po knjigah tisti od družbenega knjigovodstva, pa tudi oni z interne uprave. Kar hitro so izbrskali za en milijon in štirinšestdeset »somov« tistega, kar je punca pomotoma nesla domov in se mu reče poneverba. Nemara še ni vse, ker pravijo, da bi utegnil biti ponarejen tudi kakšen podpis in bi mogla biti nad njim spet kakšna izmišljena številka.

Punca je kanila zasukati revizijo po svoje. Najedla se je tablet in potovala v bolnišnico. Se vedno bolje, kakor da bi potovala v kakšen »dom oddiha«, si je mislila. No, zdaj je delovanje tablet že davno ponehalo in je že precej dolgo v »počitniškem domu« in grunta; najbrž o znamkah. Sodnija pa še ni rekla zadnje besede.

Svarun se je ob vsem tem takole vprašal:

Ali ni bil enkrat že en Čuden za predsednika mladine? So rekli, da je bil tako družbeno pomemben, da bi se skoraj vikal. Potem so pa dognali, da ima lepljive prste in je kar naenkrat pristal na Avtoservisu. Potem ni bil nič več tako zaveden in je zdaj bojda celo gori pri prijateljih Nemcih. Kaznovan pa ni bil bojda nič, samo zletel je.

Kaj če si je mislila punca blagajničarka, saj pri tej hiši samo zletiš, če takole malo znamkariš — za milijoneček in kaj čez, recimo. Mlada je bila in prav bi bilo, da bi se učila. Kaj drugega, ne ponarejanja blagajniških potrdil in poceni življenja. Pa so bili njeni »šefi« tako dobri in sami tako mladi in so ji toliko zaupali, in je lahko delala kot strokovno kar se le da sposobno celo tisto, česar ni znala. In je šlo sprva lepo po ovinčkih in potem vedno bolj naravnost skozi mlado sladko življenje v zapor. Krivec? Tisti, ki jo je postavil, nezrelo in s slabim znanjem, tisti, ki je ni kontroliral in vsi tisti, ki že prej niso kaznovali »onega« in vseh ostalih Čudnih.

Obisk na Zavodu za vzdrževanje športnih naprav

Galanterijski obrat in njegovo delo

Ze leta 1955 se je klub kegljačev na ledu odločil ustanoviti majhno delavnico za izdelovanje športnih rekvizitov, da bi si tako prislužili denar za napredovanje kluba. Po dogovoru s podjetjem Slovenija šport so začeli izdelovati namiznoteniška stola. Pri tem so sodelovali člani kluba kegljačev na ledu prostovoljno in brezplačno. Ze prihodnje leto so se naračila povečala, tako da je kmalu delavnica lahko začela samostojno poslovati v okviru Športnega društva Jesenice. Začeli so izdelovati robnike za smuči. Zato pa so si morali sami izdelati ustrezen stroj in stiskalnico.

Prva delavnica je bila v ledarni, toda že naslednje leto so se preselili v kletne prostore kegljišča, kjer pa so bili zelo utesnjeni. Ko je bil leta 1961 ustanovljen Zavod za vzdrževanje športnih objektov, je prevzel tudi delavnico kovinske galanterije. Naročil je bilo vse več in zavod je začel sklepati pogodbe direktno s proizvajalci športnega orodja v Gorskem Kotarju. Začeli so tudi razmišljati o gradnji nove sodobne delavnice, ki so jo letos za praznik republike izročili namenu.

Delavnica kovinske športne galanterije je tako dobila ustrezne prostore in bo lahko še razširila svojo proizvodnjo. V letošnjem letu so izdelovali dvoje vrst robnikov za smuči, že v prihodnjem letu pa jih bodo šest vrst, ki so popolnoma enakovredna inozemskim izdelkom. Poskusno izdelujejo tudi robnike za specialne smuči — po vsej dolžini smuči en sam robnik in sicer predvsem za Flan ter tovarno športnega orodja na Reki.

Sedaj je v delavnici zaposlenih 32 žensk, predvsem mlajših, ki bi sicer težko našle zaposlitev. V prihodnjem letu pa jih bodo zaposlili še okrog 10 do 15. Tako pomagajo reševati problem, ki je v naši občini zelo pereč. Primanjkuje pa jim moških delavcev, predvsem kvalificiranih.

V letu 1964 so izdelali okrog 150.000 garnitur robnikov, v prihodnjem letu pa jih bodo že približno 230.000. Da bi še bolj poudarili nenehen razvoj te delavnice, naj povemo, da so v primerjavi z letom 1961 v letu 1964 povečali proizvodnjo za več kot osemkrat, medtem ko so število delavcev v istem obdobju le za štirikrat. Vsi zaposleni so nagrajeni po učinku in sicer se giblje povprečna plača 28 do 29.000 dinarjev mesečno. Pri nagrajevanju upoštevajo tako količino kot kvaliteto proizvodnje. V prihodnjem letu bodo sistem nagrajevanja še izboljšali in sicer s tem, da bodo povečali stimulacijo za prekoračenje

normirane proizvodnje in povečali osnovne postavke.

Zavod za vzdrževanje športnih objektov ima uvedeno tudi delavsko samoupravljanje. Ta kolektiv, ki šteje 52 članov, ima delavski svet, v katerem so tudi zunanji člani, in upravni odbor. Delovanje samoupravnih organov je vzorno.

Letos nameravajo začeti tudi s proizvodnjo drugih športnih artiklov. Tako so začeli izdelovati športne garderobne omarice iz kovinskih mrež, s kakršnimi bo opremljena tudi nova športna hala, ki jo gradijo v Ljubljani za svetovno prvenstvo v namiznem tenisu. Za ta proizvod pa je še več interesentov in jih bodo zato kmalu vključili v redno proizvodnjo.

Izdelujejo pa tudi že mreže za ograditev športnih objektov in prostorov. Skratka, asortiment izdelkov povečujejo in s tem obseg proizvod-

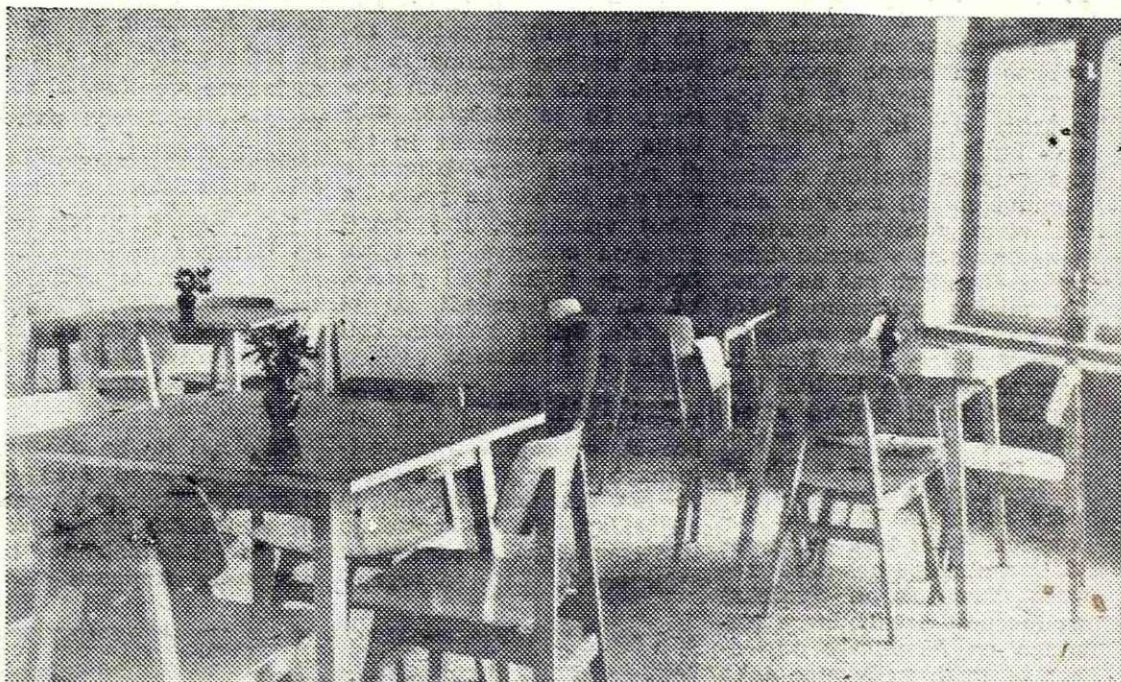
nje, ki ima na Jesenicah vso osnovo za razvoj.

Zavod za vzdrževanje športnih objektov pa ima v svojem sklopu poleg galanterijskega obrata še ledarno, kopališče, kegljišče, smučarski dom na Črnem vrhu in gostinske obrate na spodnji postaji nove žičnice, na Črnem vrhu, na kegljišču in na kopališču. Naj omenimo, da so zgradili tudi novo balinišče na Plavžu, ki ga sedaj upravlja balinarski klub na Plavžu.

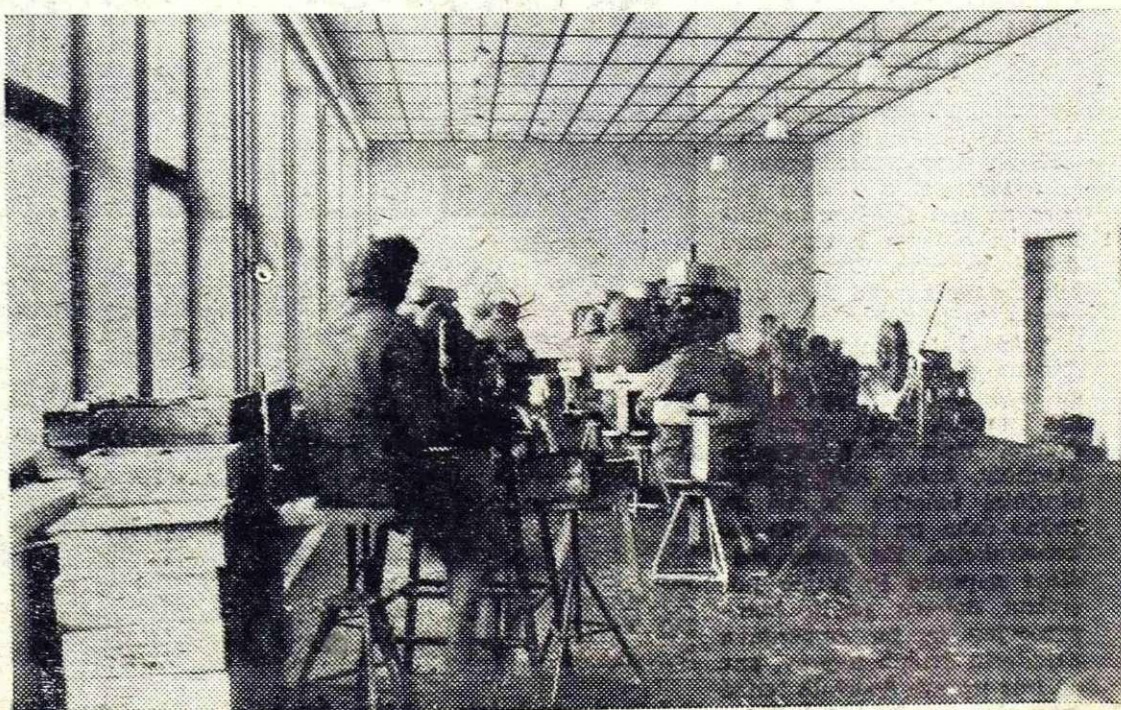
Ze letos bodo v galanterijski delavnici delno avtomatizirali proizvodnjo in tako olajšali fizično delo, izboljšali kvaliteto in povečali obseg proizvodnje. Pri uresničevanju njihovih načrtov pa se borijo s številnimi problemi in potrebujejo pomoč. Med drugim si želijo še boljšega sodelovanja z železarno.

Želijo si, da bi jim naša železarna prodajala res kvalitetne izdelke, ki jih potrebujejo za svojo proizvodnjo, saj je to nujno potrebno, če hočejo še v večji meri plasirati svoje izdelke tudi na zunanjem tržišču. Izdelki galanterijske delavnice so namreč posredno namenjeni tudi za izvoz, ker podjetja, ki njihove izdelke uporabljajo, izvažajo.

Na koncu naj se zahvalim direktorju Zavoda za vzdrževanje športnih objektov Francu Božiču, predsedniku delavskega sveta tega zavoda Jožetu Janežiču, Lojzetu Božiču in Francu Rihtaršiču, ki so mi ljubezljivo posredovali vse te podatke in tako omogočili, da bodo naši bralci zvedeli nekaj več o dejavnosti, ki je bila doslej le malo komu znana, zasluži pa vso pozornost.

Jedilnica galanterijskega obrata

Pred nadaljevanjem gradnje športno-kulturnega objekta na Jesenicah

Gradnja objekta naj bo naša skrb, nam v ponos in korist

Potem, ko je bil v začetku leta 1963 na pobudo športnih delavcev ustanovljen pri ŠD Jesenice iniciativni odbor za gradnjo hale na umetnem drsališču pod Mežakljo, ki je izdelal utemeljitveni predlog ter imel prve informativne razgovore z ustreznimi forumi v občini glede možnosti začetka del, ki je bil že decembra istega leta nato imenovan poseben odbor za gradnjo športno-kulturnega objekta na Jesenicah. Odbor, sestavljen iz športnih, kulturnih in političnih delavcev, je takoj začel z delom. Naročeni so bili najprej idejni, nato pa tudi dokončni načrti objekta, narejen je bil podroben program dela in iskali so možnosti zbiranja potrebnih sredstev. Za boljše delovanje so bile v samem odboru ustanovljene tri komisije, ki so prav tako začele z delom.

Ne bi hotel ponavljati možnosti uporabe in koristnosti objekta v dokončni fazi izgradnje. O tem je bilo že dovolj napisanega, vsi smo si pa na jasnem, da podoben zaprt prostor na Jesenicah rabimo. Rabimo ga tako za razne športne prireditve, za večje kulturne prireditve, za razna politična zborovanja, ki so bila sedaj čisto onemogočena prav zaradi slabega vremena in končno ga rabimo za razne gospodarske akcije. Hotel bi le poudariti, da bi objekt že po naslednji fazi izgradnje (zaprtje prostora s streho in stenami) koristno služil vsem zimskim športom, v katerih smo v merilu države na Jesenicah pač na vrhu. Tu mislim predvsem hokej in pa predstoječe svetovno prvenstvo leta 1966. Prav bi namreč bilo, da bi tudi Jeseničani imeli priliko videti najboljše igralce na svetu, kar pa je mogoče samo, če bi imeli zaprto halo, pa čeprav objekt ne bi bil še dokončan. Poleg tega se že sedaj zanimajo nekatere reprezentance (n. pr. Švedska) za možnost predhodnega treninga na Jesenicah, od česar bi imeli nedvomno tako športno kot finančno korist.

Ta želja je toliko bolj utemeljena, saj so Jesenice že 10 let jugoslovanski hokejski center, kjer imamo glede na kvaliteto in na vzgojo kvalitetnih igralcev največ zaslug za afirmacijo v svetu.

Kljub skopim sredstvom v letu 1964 je bilo delo odbora za gradnjo športno-kulturnega objekta v tem času dokaj uspešno. Uspešno je bila izvršena prva faza programa, to je dokončna je bila južna betonska tribuna in drsalna plošča iz prenapetega betona. Poleg tega so bila izvršena tudi nekatera drobna dela okoli samega drsališča, kakor tudi v sami strojnici ledarne, ki pa še vedno čaka na temeljite rekonstrukcije. Za same hladilne naprave je nujno potrebna nabava novih kompresorjev in pa zamenjava nekaterih drugih naprav, kar pa ima uprava športnih igrišč že v planu za leto 1965. Zbra-

ne so številne ponudbe tako za kompresorje kakor za napravo za čiščenje in pripravo ledu ter razne signalne naprave, tako da se ne bo težko odločiti za najboljšega ponudnika.

Sam odbor za gradnjo pa nedvomno stoji pred mnogo težjo nalogo. Nesporna je zahteva, da se začeto delo nadaljuje, v naslednji fazi pa je na vrsti izgradnja severne nosilne tribune in pa strehe same z zaprtjem prostora. To je vsekakor največja, najzahtevnejša in tudi najdražja faza izgradnje objekta. Seveda se postavlja takoj vprašanje, kje dobiti potrebna sredstva. To vprašanje je toliko bolj pereče, ker so slabi izgledi, da bi se dalo dobiti kakršen koli kredit v ta namen.

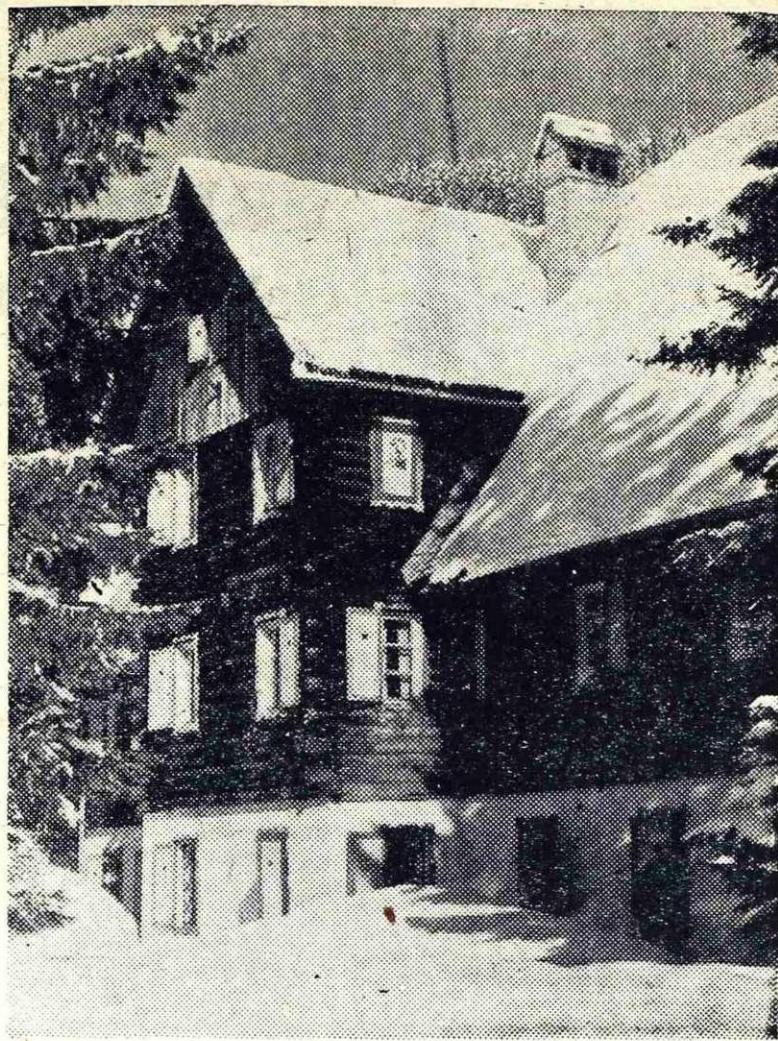
O teh vprašanjih je pred kratkim razpravljala tudi odbor za gradnjo športno-kulturnega objekta in pa uprava ŠD Jesenice. Sprejet je bil sklep, da je potrebno iskati sredstva predvsem v sami občini. Zato je organi-

zacijsko-propagandna komisija pri odboru za gradnjo, katere vodstvo je prevzel tov. Balderman, že izdelala program akcij za zbiranje sredstev. V prvi vrsti naj bi sredstva prispevala vse delovne organizacije v občini. Prav bi bilo, da bi vsaka delovna organizacija prispevala nekaj sredstev namensko za ta objekt, ki bo v korist nam vsem. V delovnih organizacijah pa ne bi smeli pozabiti tudi na možnost prispevkov kot reklame na že obstoječem igrišču in v bodočem objektu.

Druga pomembna oblika zbiranja sredstev pa naj bi bili prispevki občanov. Odbor za gradnjo upa, da bo pri tej akciji naletel na polno razumevanje prebivalstva. Ta akcija naj bi imela poleg finančnega efekta tudi namen ugotoviti, koliko so občani zainteresirani in koliko odobravaljo gradnjo tega objekta na Jesenicah. Pri tem pa je treba vedeti, da s tem niso krčena sredstva, ki so namenjena za druge potrebne gradnje v občini (stanovanja, šole, ceste itd.).

Poleg tega pa bi bila uspešno izvedena akcija tudi moralna osnova za iskanje potrebnih kreditov, saj gre za enak objekt kot se gradi n. pr. v Ljubljani in kateri se gradi izključno samo s sredstvi od kreditov.

Zato naj ne bo občana, ki ne bi prispeval svoj delež k gradnji. Tudi najskromnejši, simbolični prispevek bo dobrodošel in potrjuje trdne vezi naše skupnosti.

Mežaklja je pobelil prvi sneg

Mednarodni turnir v kegljanju na ledu na Jesenicah

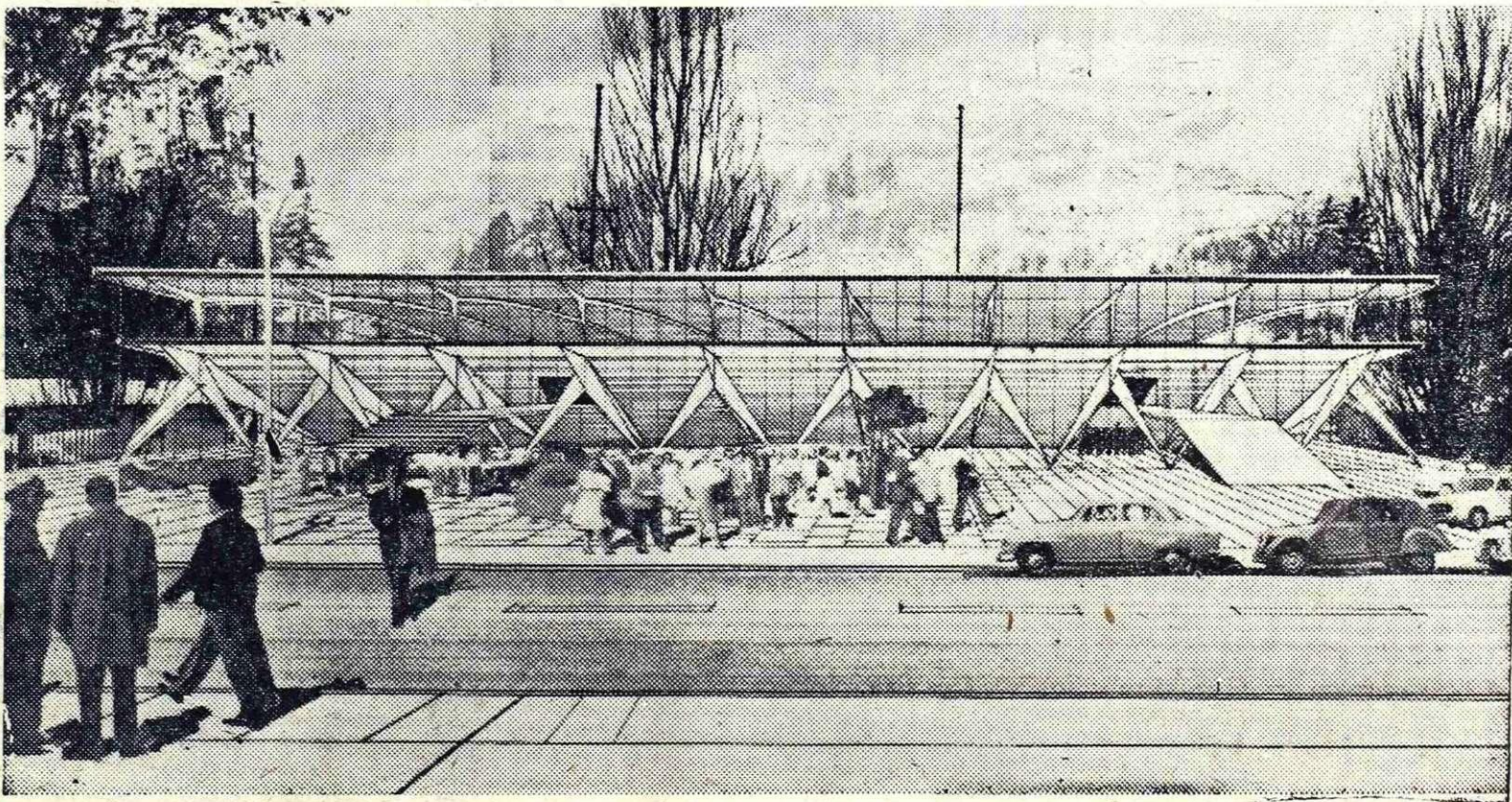
V nedeljo dopoldan je bil na igrišču Podmežakljo mednarodni turnir v kegljanju na ledu. Nastopilo je 13 ekip iz Slovenije in Avstrije. Avstrijci so bili tokrat zastopani s štirimi klubi in prav toliko ekipami. Najbolj številno je bil zastopan kegljaški klub z Jesenic z osmimi ekipami. Kranjsko goro je zastopala samo ena ekipa. Po 13 odigranih kolih so si razdelili tudi mesta. Najboljše so metali »štokeri« Jeseničani v postavi Langus, Zbontar, Klemenc, Krivec, ki so priporili največ točk — 19, drugo oziroma tretje mesto pa sta zasedli ekipi iz Avstrije.

REZULTATI:

1. Langus (Jesenice), 19 točk,
2. PSV Klagenfurt, 18 točk in
3. ER Kellerberg, 16 točk.

NEUSPEH JUDOISTOV

V nedeljo so se pomerili jeseniški judoisti v Kranju z domačim »Triglavom« in celjskim »Olimpom«. Turnir je bil odigran v okviru I. republiške lige, kjer letos nastopajo prvič. Na troboju se je pokazalo, da imajo dovolj moči, manjka pa jim tehnike in rutine.

Takole bo izgledalo pokrito drsališče po projektu. Kdaj bo to v resnici?

S tednom kulturnih prireditev smo bili zelo zadovoljni

Skozi ves teden so v dvorano osnovne šole na Koroški Beli prihajali prebivalci Javornika in Koroške Bele in z zanimanjem sledili programom, s katerimi so člani Svobode, pa tudi vsi ostali prebivalci počastili 42-letnico ustanovitve Svobode, 40-letnico pevskega zbora in 95-letnico Železarne Jesenice.

Že v predzadnji številki smo pisali, da je pokroviteljstvo nad tednom kulturnih prireditev prevzel Izvršni odbor sindikalne podružnice Železarne Jesenice.

Pevci iz Branika na Primorskem so nas prijetno presenetili tako z izborom pesmi, kakor tudi s kvalitetno izvedbo. Da je bilo zanimanje za teden kulturnih prireditev na Javorniku še večje, so v naslednjih dneh poskrbeli ansambel narodnih plesov in pesmi, komorni zbor Svobode Jesenice ter gledališče »Tone Čufar« z Jesenic, ki se je predstavilo s komedijo Carla Goldonija »Ribiške zdrahe« v režiji Bojana Čebulja. Žal ni bilo šahovskega srečanja s šahisti iz Čedad, ker so gostje v zadnjem trenutku odpovedali sodelovanje. Zaradi tega je šahovski odsek DPD Svobode Javornik organiziral drugo šahovsko srečanje.

Do spremembe v programu tedna kulturnih prireditev je prišlo tudi zaradi odpovedi literarnega večera slovenskih književnikov, ki bi morali gostovati na Javorniku v sredo. Slavnostni seji, na kateri so obujali spomin na delovanje predvojne Svobode ter pevskega zbora, je sledil večer, ki je bil namenjen Ivanu Cankarju. Večer so pripravili člani literarnega krožka Jeseniške gimnazije in je lepo uspel. Ta večer so se v dvorani osnovne šole na Koroški Beli zbrali v glavnem učenci 6., 7. in 8. razreda osnovne šole, poleg njih pa tudi precej starejših prebivalcev Javornika in Koroške Bele. Sredi tedna je bil na programu še koncert godbe Svobode Javornik ter prvi nastop zabavnega orkestra pri domači Svobodi. Godbeniki so se predstavili z izbranim programom in navdušili občinstvo.

Odbor, ki je pripravil teden kulturnih prireditev, ni pozabil tudi na učence osnovne šole na Koroški Beli. Podpredsednik DPD Svobode Javornik Ivan Tušar je pionirjem govoril o razvojni poti ter napredku Svobode Javornik, pionirji pa so pod vodstvom tov. Dolores Čopove pripravili mladinsko igro Izlet, ki je bila na programu v petek. Najbolj uspel je večer v soboto, ko je na Javorniku gostoval tovarniški pevski zbor Svobode Trbovlje II. Gostje so se predstavili z zelo uspešnim programom in ga tudi izvedli v zadovoljstvo vseh. Svobodaši z Javornika in Trbovelj so izkoristili priliko in obudili spomin na prvo srečanje v Trbovljah, ki

je bilo natanko pred desetiimi leti. Poleg gostov iz Trbovelj so peli tudi pevci — stari svobodaši, ki jih je vodil prvi pevovodja Cene Ambrožič. Ta je tudi najstarejši pevovodja na Gorenjskem.

Moški in mešani pevski zbor, ki ju vodi Polde Mejač, sta s programom na jubilejnim koncertu predstavila kot kvalitetna zbora, ki delujeta zelo uspešno.

Moški in mešani pevski zbor, ki ga vodi Polde Mejač, se je s svojim programom na jubilejnim koncertu predstavil kot kvaliteten pevski zbor, ki deluje zelo uspešno.

O razvoju in delovanju, vlogi in pomenu predvojnih Svobod v delavskem gibanju na Jesenicah je govoril Vencelj Perko, ki se je ob koncu svojega govora spomnil in orisal lik Franceta Mencingerja, pevovodjo moškega pevskega zbora Svobode pred vojno. France Mencinger je bil kot komunist in revolucionar ustreljen v Dragi pri Begunjah, po njem pa se imenuje tudi društvo Svobode na Javorniku. V nedeljo so godbeniki in pevci iz Javornika počastili spomin padlih članov Svobode, ki so bili ustreljeni v Begunjah. Na grobišču talcev v Dragi so jim zaigrali in zapeli, predsednik DPD Svoboda pa je v svojem kratkem govoru poudaril njihovo prizadevnost ter vlogo, ki so jo odigrali pred vojno v vrstah Svobode.

Teden kulturnih prireditev je bil zaključen s predstavo gledališča Toneta Čufarja »Princeska trmoglavka«, v režiji Stanke Geršakove, ter z akademijo v počastitev dneva JLA.

Ob zaključku še nekaj misli o tednu kulturnih prireditev. Prebivalci Javornika in Koroške Bele so z množičnim obiskom prireditev pokazali, da se zanimajo za delo Svobode in njenih odsekov in da radi pridejo v dvorano osnovne šole, le če nekdo kulturno prireditev organizira. Na vsak način teden kulturnih prireditev pomeni članom javorniške Svobode napotilo za akcijo, da se bodo še z večjo voljo oprijeli dela v odsekih in da bodo organizirali še več podobnih prireditev, na katerih se bodo poleg njih predstavili tudi drugi kvalitetnejši ansambli.

—or

ŠPORT IN KULTURA

Začetek proslav 150-letnice šolstva na Jesenicah

Letos poteka 150 let, odkar je bila leta 1814 ustanovljena na Jesenicah zasilna ljudska šola z enim razredom in sicer v zasebni šoli »Pri Janezku« na Murovi. To sicer ni bila redna in organizirana ljudska šola, vendar je bil to začetek osnovnega šolstva ne samo na Jesenicah, temveč v vsej jeseniški občini. Ves nadaljni razvoj od redno organizirane enorazrednice dalje — v raznih zasebnih hišah do »stare šole« v Kosovi graščini in dalje do lastnega novega šolskega poslopja terja nadrobnejši opis, kot tudi sam razvoj osnovnega šolstva do šol druge stopnje vključno s strokovnim šolstvom.

Na sestanku zastopnikov šol jeseniške občine, ki ga je sklical Zavod za prosvetno pedagoško službo in Svet za šolstvo skupščine občine Jesenice je bil izvoljen ožji odbor za proslavo šolstva na Jesenicah, ki naj bi bila v občinskem merilu; odbor za proslavo je hkrati sprejel smernice za proslave šolstva, ki se bodo vrstile skozi vse šolsko leto v okviru Jugoslovanskih pionirskih iger s posebnim poudarkom na 20-letnico osvoboditve naše domovine.

Začetek navedenih proslav je bil v četrtek, 17. decembra ob šestih zvečer v okusno okrašeni avli novega šolskega poslopja obeh popolnih osnovnih šol »Prežihov Voranc« in »Tone Čufar«. Kip predsednika republike tov. Tita je bil v zelenju in obdan z zastavami, na temnordeči žametasti zavesi pa je velik zlat lovorjev venec okrožal 150 let šolstva. Improvizirano dvorano — šolsko avlo — so napolnili povabljeni gostje zastopniki skupščine občine Jesenice, družbeno političnih

ter gospodarskih organizacij, zavodov, ustanov in šol, razredni odbori, pionirske in mladinske organizacije, šolske skupnosti ter člani delovnih kolektivov obeh šol, ki jih je pozdravil predsednik odbora za proslavo Jože Tomažič, ravnatelj osnovne šole »Prežihov Voranc«. Po pozdravu vseh navzočih je predsednik sveta za šolstvo skupščine občine Jesenice Slavko Tuma v svojem slavnostnem govoru poudaril pomen in razvoj šolstva na Jesenicah — od osnovnega do šolstva druge stopnje. Nato je učenka Lomovšek deklamirala pesem »Prigodnico«, ki jo je spesnil prof. Valentin Cundrič. Ravnatelj osnovne šole »Tone Čufar« Janez Svoljšak je v svojem govoru orisal življenje in delo proletarskega pisatelja in dramatika Toneta Čufarja ter v svoj govor vpletel njegovo pesem »Pionirjem novega sveta«. Odlomek iz Čufarjeve črtice »Deklica iz revirja« je recitiral Marošević, učenec šole »Prežihov Voranc«, medtem ko je zbor učencev 5. razreda »Tone Čufar« deklamiral Vorančevo črtico »Solzice«. Trnjevo življenjsko pot najboljšega sodobnega pripovednika Prežihovega Voranca — Lovra Kuharja je orisal Jože Tomažič, ki je hkrati recitiral odlomek iz njegovih »Samorastnikov«.

Sledil je najslavnejši trenutek — odkritje doprskih kipov Toneta Čufarja in Prežihovega Voranca, ki ju je ustvarila akademska kiparka Mira Hafnerjeva; kipa sta odkrili Matilda Šmidova, predsednik sveta šole »Tone Čufar« in Ljuba Burnikova, predsednik sveta šole »Prežihov Voranc«, nakar so po trije zastopniki šolske skupnosti h kipoma obesili dva zlati lovorjeva venca. Učenec Boris Arzenšek je v imenu šolske skupnosti »Prežihov Voranc« spregovoril: »Ta zlat lovorjev venec naj krasi tvoj doprski kip, ki smo ga sprejeli v varstvo mi vsi, mladinci in mladinke, pionirji in pionirke — tvoji mladi samorastniki. Tvoje življenje in delo ter borba za svobodo pa nas bodo vodili tako pri šolskem delu, kot tudi v poznejšem življenju!«

Po slavnostnem odkritju so pionirke šole »Prežihov Voranc« zaplesale kolo bratstva in edinstva, združena pevska zbora pa sta za zaključek slovesnosti zapela pesem »Lepo je v naši domovini biti mlad!«

Jože Tomažič

Kolo bratstva in enotnosti so izvedle pionirke z osnovne šole »Prežihov Voranc«

Najdaljša žičnica - sedežnica Planina pod Golico - Španov vrh izročena svojemu namenu

Dne 20. 12. 1964 ob 10.45 uri je bila pri spodnji postaji žičnice skromna slavnost, s katero je bila žičnica izročena namenu. Zaradi slabega, deževnega in hladnega vremena se je otvoritev žičnice udeležilo le malo prebivalcev Jesenic in Planine pod Golico. Tudi govorniki so bili primorani znatno skrajšati svoje že pripravljene govore. Tako sem moral tudi sam, kot predsednik gradbenega odbora, znatno skrajšati že pripravljen govor. Ker sem morda s tem napravil enemu ali drugemu nehoti krivico za izredno požrtvovalno delo, si dovoljujem s tem člankom popraviti nehoti storjeno napako proti posamezniku, ki ga morda zaradi pomanjkanja časa v nagovoru nisem omenil, istočasno pa mi je v prijetno dolžnost seznaniti široko javnost Jesenic in kolektiva železarne s kratko zgodovino žičnice ter pripravljanih del gradbenega odbora od januarja 1961 do 20. decembra letos.

Ze dolga leta je bila želja športnikov in turistov zgraditi v tem prekrasnem predelu žičnice. Prvotna zamisel je bila, da bi zgradili s Plavža gondolsko žičnico do Planine pod Golico, od tod pa naj bi bil speljan en krak žičnice sedežnice na Španov vrh, drugi krak pa na Rožco. Ta alpski predel Črnega vrha, Španovega vrha in Rožce je že dolga leta znan našim smučarjem kot idealno smučišče pozimi, poleti pa z narcisnimi livadami in krasnimi gozdovi prijeten in priljubljen kraj, v katerem je našel utrujen človek pomiritev in okrepitev.

Tako je bil decembra 1960 na pobudo podpredsednika občinske skupščine Jesenice Franca Gašperina imenovan gradbeni odbor, ki je začel januarja 1961 z velikim elanom reševati številna vprašanja in probleme, ki jih je bilo treba rešiti, preden bi pristopili k dokončno gradnji žičnice. Gradbenemu odboru in meni osebno je v prijetno dolžnost, da se tov. Gašperinu javno zahvalim za razumevanje ter izkazano pomoč, zlasti skrb za dotok finančnih sredstev, ki so bila gradbenemu odboru nujno potrebna za pripravljala gradbenega dela. V kolikor jih sam ni mogel preskrbeti, je pa njegova zasluga, da nam je s svojo intervencijo odprl vrata drugod, tako da smo prej ali slej lahko uresničili zastavljeno nalogo. Vselej, skoraj do konca gradnje, je bil gradbenemu odboru krepka opora in mentor, da smo lahko v skupnem sodelovanju uspešno zaključili gradnjo žičnice.

Dovolite, da samo na kratko naštejem različna dela,

ki jih je gradbeni odbor v dobi januar 1961 — december 1964 samostojno izvedel:

- trasiranje trase za bodočo žičnico,
- zbiranje dokumentacije in dovoljenj, ki jih zahteva taka gradnja, ki so jo odobrili občina, okraj in republika,
- sporazum s posestniki zemljišč, preko katerih poteka žičnica, o odkupu in pristanku za gradnjo žičnice,
- izsek proge žičnice,
- postavitev gradbenih barak v Planini pod Golico in na Črnem vrhu,
- izkop jam za stebre ter geološke preiskave terena,
- napeljava vodovoda na gradilišče pri spodnji postaji,

- ureditev dovozne poti na spodnjo postajo,
- postavitev dveh tovornih žičnic s Planine pod Golico na Črni vrh in od tod na Španov vrh,

- polaganje visokonapetostnega kabla, pri čemer nam je izdatno pomagala mladina gimnazije in metalurške šole,

- številni sestanki s projektanti za dokončne načrte za žičnico in tri postaje.

Medtem, ko je gradbeni odbor delal v začetku kot samostojna enota pod okriljem občinske zveze za telesno kulturo na Jesenicah, je potem koordiniral svoje delo z investitorjem Avtoservisom na Jesenicah, ki je decembra leta 1962 po združitvi s podjetjem Ljubljana transport prevzelo nadaljnjo gradnjo žičnice.

V imenu gradbenega odbora ter v svojem imenu mi je v prijetno dolžnost, da se ob zaključku gradbenih del zahvalim številnim sodelavcem, podjetjem in posameznikom, ki so s svojimi prispevki v materialu ali denarju pomagali. Javno se tem počim zahvaljujem:

- celotnemu kolektivu železarne in organom upravljanja za vso pomoč,
- predsedniku občinske skupščine Ludviku Šlamniku in podpredsedniku Francu Gašperinu,
- gradbenemu podjetju »Sava«,
- gradbenemu podjetju »Gradiš«,
- gradbenemu podjetju »Gorica«,
- gradbenemu podjetju »Projekt« za pomoč v materialu in denarju,
- Avtoservisu Jesenice,
- Gozdni upravi Bled, kolektivu, direktorju, zlasti pa inž. Hočevanju za pomoč pri trasiranju in postavitvi tovorne žičnice ter njihovem tehniki za traktorske usluge,
- Gozdni upravi Jesenice, direktorju in predvsem tov. Geršaku za vso pomoč pri sečnji trase.

— Elektro-Žirovnici, kolektivu in direktorju tov. Pogacarju, ki so nam zastoj napravili načrte za napeljava elektrike,

— dijakom državne gimnazije in ravnatelju Jožetu Šifrerju ter učencem ŽIC in direktorju Maksu Dimniku za veliko požrtvovalnost in pomoč pri prenašanju in polaganju visokonapetostnega kabla,

— Janku Šrancu, ki je kljub starosti z veliko vne-
mo in nesebično delal,

— tov. Košniku za uspešno montažo dveh stebrov,

— Romanu Stana za telefonsko zvezo,

— podjetju »Metalna« Maribor in njenim projektantom.

V letu 1963 do konca leta 1964 je dela prevzelo podjetje Ljubljana transport. Zlasti bi se zahvalil za veliko skrb in prizadevnost direktorju Vitu Ravnekarju in tehniku tov. Kremenšku.

Ko izročamo ta objekt v splošno uporabo, želim, da bi v vsakem letnem času razveseljeval našo mladino, športnike in planince. V tem prekrasnem alpskem predelu naj bi našli oddih in osvežitev zlasti člani kolektiva železarne in njihove družine. Prepričan sem, da bo žičnica izpolnila vsaj dežela veliko vrzel v našem programu rekreacije, da bo odsej v znatni meri približala naš prelepi alpski svet našemu delovnemu človeku ne samo mesta Jesenic, temveč tudi vsem ljubiteljem narave širom naše lepe domovine.

Predsednik gradb. odb.
dr. Milan Čeh

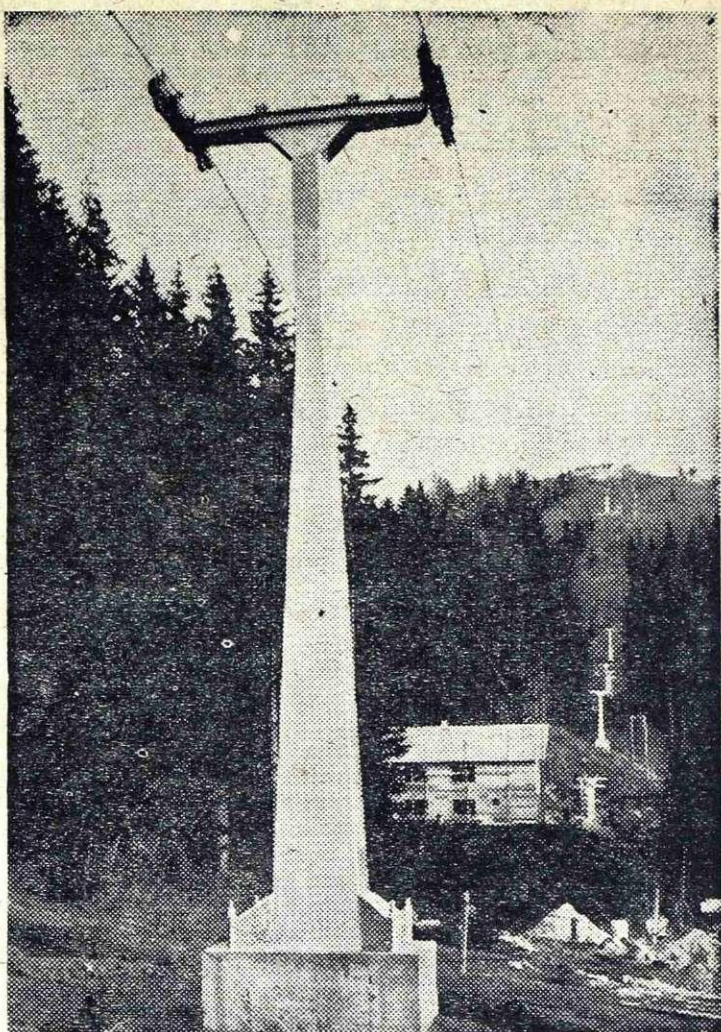
ZAHVALA

Ob nenadni smrti mojega moža

ANDREJA PERKONA

se iskreno zahvaljujem zdravnikom in osebju jeseniške bolnišnice za njihov trud. Zahvaljujem se železarni za sožalje, denarno pomoč in vse usluge, kakor tudi dnini Erjavcu za venec in denarno pomoč njegovi onemogli materi. Posebno se zahvaljujem za vsestransko pomoč in skrb Kristi Krivec, Mariji Šinkovec, Jožici Krivec in Silvi Mahne, prav tako terenu SZDL Podmežaklja za pozornost in denarno pomoč. Vsem lepa hvala za venco, izraženo sožalje, govornikom za poslovilne besede in vsem, k so počastili njegov spomin ter ga pospremili na zadnji poti. Najlepša hvala javor-
niški godbi in voznikom osebnih avtomobilov. Vaša pozornost mi je bila v veliko tolažbo.

Zalujoča žena Julka
Perkon in sorodniki

Žičnica na Španov vrh med gradnjo

Prevoznništvo zdaj in pozimi

Nekdanje podjetje Avtoservis Jesenice deluje že lep čas kot poslovna enota »Ljubljana transporta«, s katerim se je združilo. Podjetje je že prej kazalo znatno poslovno ekspanzijo, po združitvi pa se je slednja še okrepila. V devetih mesecih letošnjega leta je poslovna enota preseгла plan za 22,8 % in na tej osnovi izvedla korekturo planiranega poslovnega uspeha v letošnjem letu.

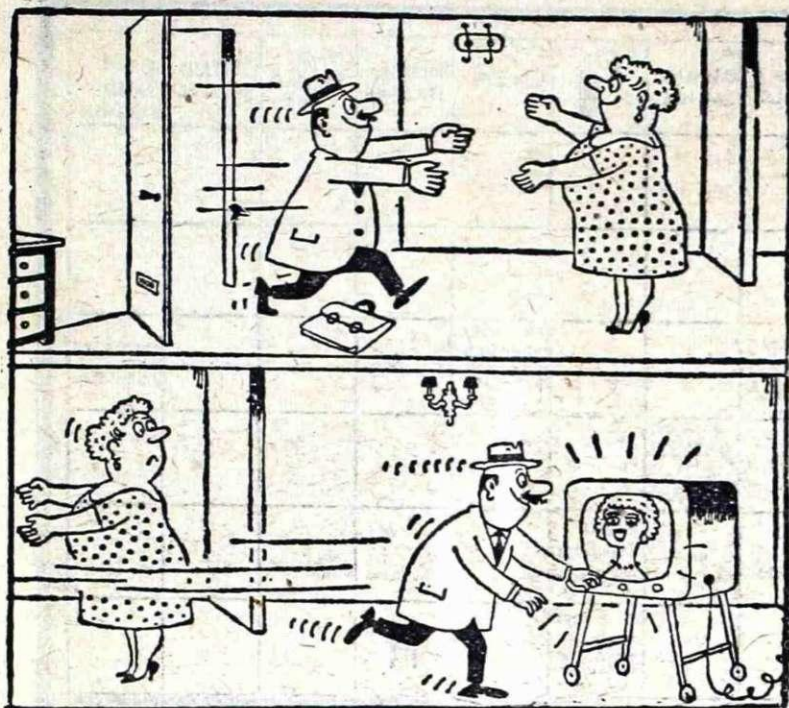
Pri tem pa je pomembno dejstvo, da pri tovrstnem prometu po devetih mesecih obseg poslovanja zaostaja za dobrih 6 %, pri potniškem prometu pa je za dobrih 21 % preko plana (finančno). Porast finančnega obsega potniškega prometa je posledica zvišanih tarif in večjega obsega prometa, rahlo zaostajanje tovrstnega prometa pa gre med drugim tudi na rovaš starih in res dotrajanih kamionov »Pionir«, ki imajo vrh vsega tudi zelo visoke materialne stroške. Delavski svet enote se je že odločil, da bo ta vozila postopoma izločil iz prometa. Izgleda, da bosta prva na vrsti dva dotrajana avtobusa iz te skupine.

S hitrejšim vključevanjem prevozniških zmogljivosti v turistično poslovanje je moč doseči še večje povečanje obsega poslovanja v potniškem prometu in še večje dohodke na tem področju. Tega se ljudje v enoti dobro zavedajo. Pri pripravah na zimsko turistično sezono v zgornji savski dolini so pripravljene prevzeti vse turistične prevoze, pri čemer je mišljen tudi reden prevoz med Gozdom in Ratečami z dovolj gostim voz-
nim redom, da bo gostom

dostopno vsako smučišče in vsak turistični objekt ob vsakem času. Seveda pa je poslovna enota pripravljena prevzeti tovrstne lokalne prevoze samo pod pogojem, če ji bo pripadel izletniški turizem in prevozi turistov z letališča Brnik. Rebalans investicijskega plana poslovne enote ima močan poudarek zlasti na prodiranju k turističnemu tržišču. Zagotovili so sredstva za gradnjo turistične poslovalnice v Kranjski gori in za gradnjo avtoservisnega obrata v tem kraju. Oboje je za sodoben turizem hudo potrebno. Malce skrbni vlija le sedanje stanje, saj doslej poslovna enota ni bila v stanju zagotoviti strokovnih mehaničnih in servisnih uslug, niti v svojih delavnicah na Jesenicah. Vzrok je v kadrih, ne v opre-
mi. In predvidevati je moč, da se bodo z enakimi težavami otepli najbrž tudi v Kranjski gori. Zato bo poleg gradnje obrata in investicij za opremo treba temeljiteje razmisliti, kako pridobiti strokovno večje in pridne ljudi, ki bodo v stanju opravljati kvalitetne usluge domačim in tujim turistom v zgornji savski dolini.

P. G.

smeh in razvedrilo, za smeh in razved

Vesetje ob ponovnem svidenju je veliko

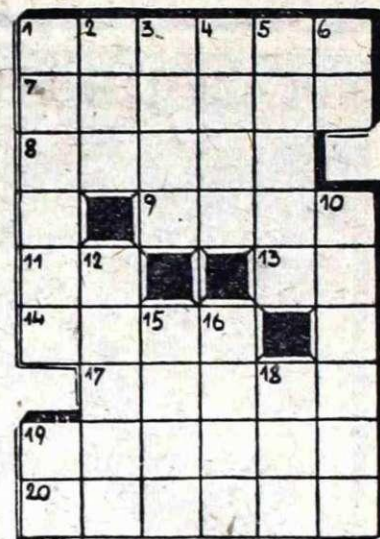
Brez besed

Križanka

Vodoravno: 1. znan valček bratov Avsenik; 7. izvežbanost, rutina; 13. reka v Prekmurju, ki teče skozi Lendavo; 14. glavno mesto Burme; 15. lepa vrtna cvetlica; 16. del skeleta; 17. solmizacijski zlog; 18. dojem, impresija; 19. vrsta psa; 20. okrajšava za našo denarno enoto; 21. obžalovanje; 22. krepilna pijača; 23. živalska noga; 24. področje okoli severnega tečaja; 26. mesto v francoski pokrajini Artois; 27. prebivalci grškega polotoka; 29. izdelek šamotarne; 32. moško ime; 36. zanka, nastava; 37. ovinek, zavoj; 38. okrajšan naziv jugoslovanske ljudske armade; 39. konica; 40. mesto na francoski rivieri; 41. reka, ki teče skozi Frankfurt; 42. začetnici sekretarja komiteja ZK mesta Zagreb; 43. jutranja padavina; 44. gojenec oficirske šole; 45. popotna torba, malha; 47. nekdanje zelo popularna popevka (angleški valček); 48. pokrajina in gorovje v Burmi; 49. vrezovalec v kovino.

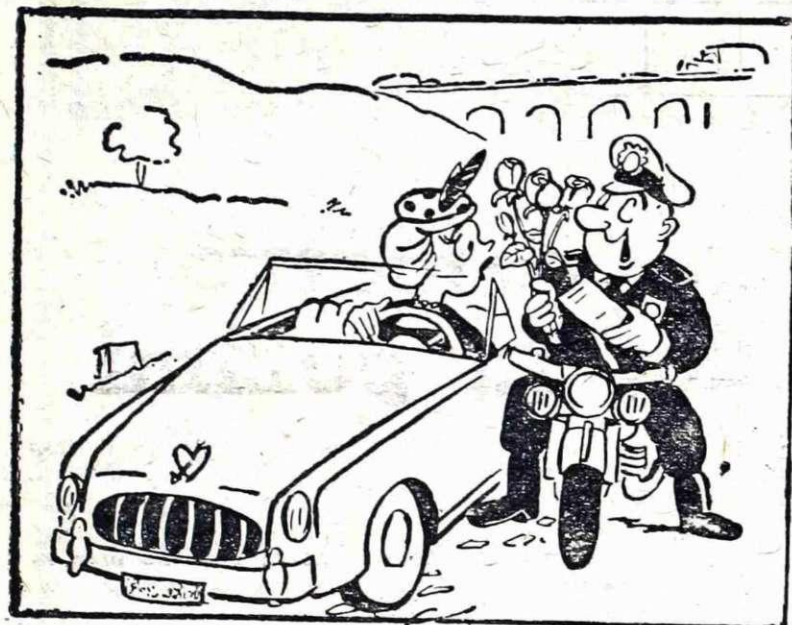
Navpično: 1. domače žensko ime; 2. pisan, raznovrsten; 3. tisakrska storitev; 4. rdečkast planet našega osončja; 5. vrsta vrbe; 6. znak za natrij; 7. železniški tir; 8. velika skupina ljudi z določenimi značilnostmi; 9. pripadnik zahodne skupine Slovanov; 10. okrajšan naziv

za utežno enoto; 11. primitivno orožje; 12. sladek južni sadež; 16. oddelek mehanične delavnice na Jesenicah; 19. partizansko ime narodnega heroja Stane Semiča; 20. poklon, darilo; 22. spleteni lasje; 23. zbor treh godbenikov; 25. ritmična enota v glasbi; 26. popularni kanadski pevec in komponist popevk; 28. znana Verdijeva opera; 29. pripomba, opomin; 30. čuvar črede; 31. Estonec; 33. ruski skladatelj (Anatol); 34. pritok Tibere, ki tvori znamenite slapove; 35. okamenela smola; 37. mestece v Boki Kotorski; 40. del telesa; 41. mati; 43. vodna žival; 44. oziralni zaimek; 46. avtomobilska oznaka sarajevskega okraja; 47. začetnici sodobnega slovenskega skladatelja in zborovodje.

Vod: 1. delovna enota naše železarne, 7. predsednik UO železarne, 8. letopis, 9. partizansko ime narodnega heroja Staneta Semiča, 11. začetnici slovenskega likovnega umetnika, 13. znak za lahko kovino, 14. svod, arkada, 17. dolgorepa papiga, 19. brezno, 20. polotok v Aziji.

Navp: 1. vrsta tkanine, 2. zgoden, 3. nadležna žuželka, 4. križanec med oslom in kobilom, 5. tuje žensko ime, 6. kazalni zaimek, 10. Homerjeva pesnitev, 12. mesna jed, 15. velika ujeda, 16. pokrivalo, 18. paradiž, 19. začetnici priimka in imena slovenskega skladatelja (opera »Deseti brat«).

»Rože so za vas, gospodična, kazenski listek pa za avto!«

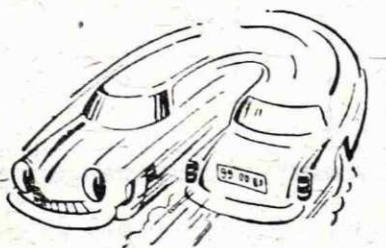
— Nikar se tako ne muči, draga. Raje naloži samo pol, pa pojdi dvakrat.

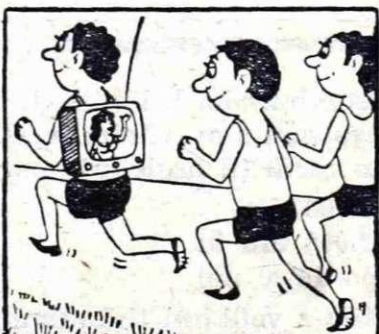
— Tisoč dinarjev? Jaz sem vendar prišel k vam prav zato, ker sem bral v časopisih, da je bil pri zadnji prometni nesreči ves vaš zdravniški trud zastonj.

BREZ BESED

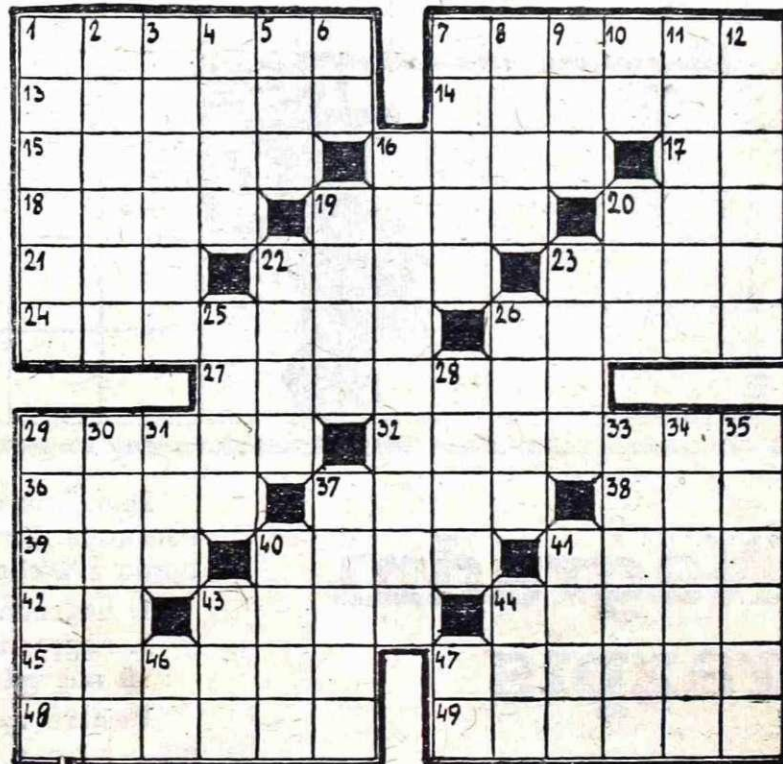
— Nekoč sem tako hitro vozil, pripoveduje šofer drugemu šoferju, da sem videl kilometrske kamne kot ograjo. — Jaz pa sem, odvrne drugi, nekoč zavil s tako hitrostjo, da sem videl številko svojega avtomobila.

Skrivnost njegovih uspehov

»Ali že dolgo popravljate telefonizirne sprejemnike?«

CLUES:

Horizontal:

- 1. HRVATSKI SKLADATELJ (KRSTO) DOMAČA ŽIVAL
- 2. NAREČJE PRIDROVEDKA
- 3. ITAL PESNIK (SONETI)
- 4. RADON
- 5. UGOVARJATI PRITOŽITI SE
- 6. ESTONEC
- 7. GOLOB TINE
- 8. LOVEC NA RAKE
- 9. REKA V ŠVICI
- 10. NEZNANA ŽENSKA IZ TUJEGA KRAJA
- 11. BOLJŠA GOSTILNA
- 12. CL NEKO NEM VLADAR
- 13. ZVONKO LETICA
- 14. POULIČNA GLASBILA UGRIZ UJED
- 15. PRIZADEVANJE TRUD (MNOŽ)
- 16. DOPOLNA ZMAGA PRI TAROKU
- 17. MESTO NA PRIMORSK.
- 18. VRSTA PADIGE
- 19. PREDLOG
- 20. LOJZE POTOKAR MURSKA SOBOTA
- 21. JANEZ TRDINA
- 22. ZMES PESKA APNA IN VODE
- 23. AVTOR RELATIVNOSTNE TEORIJE
- 24. UDELEŽEN SVATBE
- 25. OSEBNI ZAJMEK
- 26. SVINEC
- 27. VAROVANI OKLEP PRI SABLJI NJU

Vertical:

- 1. TVARINA MATERIAL
- 2. SLEČ BURJA
- 3. PREDNOJNA KNJIŽNA ZALOŽBA
- 4. NIKO LAPAJNE
- 5. SVETOVNI REKORDER V METANJU DISKA
- 6. NIKOLA TESLA
- 7. OSEBNI ZAJMEK
- 8. VZKLIK
- 9. VODITELJ STRANKE
- 10. TUJE ŽENSKO IME
- 11. TESKOTINI DELAVEC
- 12. 4 in 1 SAMOGLASNIK
- 13. DOLMER
- 14. RAZTEGLJIV TRAK
- 15. ALUMINIJ
- 16. DELNICA
- 17. HRANA DEL MENUJA
- 18. RUSKI ŠAHOVSKI VELEMO?
- 19. IME PRINCESE MONACA PERZIJSKI KRALJ
- 20. REKA V PAKISTANU UGRIZ DIK
- 21. DOLMER
- 22. ZMIKAVT
- 23. TELUR
- 24. LUDVIK SLAMNIK
- 25. I
- 26. CILJ NA MEN
- 27. GLAVNO MESTO BALKANSKE DRŽAVE
- 28. IZDELJIVALEC MASLA
- 29. TUJE ŽEN IME
- 30. KATRAN
- 31. STROJNIM ZA VINO
- 32. LUDSKA TEHNIKA
- 33. PLOSKOVN MERA
- 34. POLJSKA REKA
- 35. SOD FRANK FILOZOF
- 36. PARK V LJUBLJANI
- 37. JUŽNI SADEŽ
- 38. TOVARNJAK
- 39. BAZA TEMELJ
- 40. AMERIŠKI PISATELJ OBVEŠČEVAL SREDSTVO
- 41. ROKOBORCE
- 42. TRUDE HECKER
- 43. TELOVAJONČ DROŠTVO
- 44. POUVRŠINE AREE
- 45. NIKOLAJ KOPERNIK
- 46. KRAJ
- 47. SOUSTANOV RIMA
- 48. OKRAJŠANO IME ELIZABETE TAYLOR
- 49. ELEMENT (ZNAK Er)

NUMBERS:

- 100

IMAGES:

- Top left: A large photograph of a group of people, possibly a family or a group of friends, in a formal setting.
- Bottom left: A small illustration of a person, possibly a clown or a jester, in a costume.
- Right side: A small illustration of a person, possibly a clown or a jester, in a costume.

30

Kaj bomo gledali v kinu

Silvestrovo 1940

Kino »RADIO«

26. in 27. decembra angleški barvni VV film **GRENKA ŽETEV**, ob 17. in 19. uri, v nedeljo tudi ob 15. uri
28. decembra nemški barvni film **ESNAPURSKI TIGER**, ob 17. in 19. uri
29. decembra do 1. januarja ameriški barvni film **V VRTINCU**, 29. in 30. ob 17. uri, 31. in 1. ob 16. in 20. uri. Cena dvojna!
2. in 3. januarja angleški CS film **PEKLENSKA FREGATA** ob 17. in 19. uri, v nedeljo tudi ob 15. uri
4. januarja nemški barvni film **INDIJSKI NAGROBNi SPOMENIK**, ob 17. in 19. uri
5. in 6. januarja ameriški barvni film **DOBRI DUH PARIZA**, ob 17. in 19. uri
7. in 8. januarja ameriški film **OPERACIJA »TEROR«** ob 17. in 19. uri
9. januarja francoski barv. CS film **ŽENA JE ŽENA** ob 17. in 19. uri

Kino »PLAVŽ«

26. in 27. decembra ameriški barvni CS film **NA ŽENSKO BOM MISLIL SAM**, ob 18. in 20. uri, v nedeljo tudi ob 16. uri
28. in 29. decembra angleški barvni VV film **GRENKA ŽETEV**, ob 18. in 20. uri
31. decembra in 1. januarja angleški CS film **PEKLENSKA FREGATA**, ob 18. in 20. uri, 1. januarja tudi ob 16. uri
2. do 5. januarja ameriški barvni film **V VRTINCU**, 2. in 3. januarja ob 16. in 20. uri, 4. in 5. januarja ob 18. uri. Cena dvojna!
6. januarja ameriški film **OPERACIJA »TEROR«**, ob 18. in 20. uri
7. in 8. januarja ameriški barvni film **DOBRI DUH PARIZA**, ob 18. in 20. uri
9. januarja ameriški film **KRVAVI DENAR**, ob 18. in 20. uri

Kino ŽIROVNICA

26. decembra jugoslovanski film **IZ OČI V OČI**
27. decembra jugoslovanski barvni VV film **POT OKOLI SVETA**
31. decembra in 1. januarja ameriški barvni film **DOBRI DUH PARIZA**
2. januarja ameriški barv. film **DOŽIVETJA LADA**
3. januarja ameriški barv. CS film **NA ŽENSKO BOM MISLIL SAM**
6. januarja ameriški barv. film **V VRTINCU** — Cena dvojna!
7. januarja slovenski barv. film **SREČNO, KEKEC**
9. januarja ameriški film **OPERACIJA »TEROR«**

Kino DOVJE

26. decembra jugoslovanski barvni VV film **POT OKOLI SVETA**
27. decembra jugoslovanski film **IZ OČI V OČI**
31. decembra angleški barv. VV film **GRENKA ŽETEV**
1. januarja ameriški barv. CS film **NA ŽENSKO BOM MISLIL SAM**

2. januarja ameriški barv. film **DOBRI DUH PARIZA**
3. januarja ameriški barv. film **DOŽIVETJA LADA**
7. januarja angleški CS film **PEKLENSKA FREGATA**
9. januarja slovenski barv. film **SREČNO, KEKEC**

Kino KRANJSKA GORA

26. decembra ameriški barv. CS film **VPRAŠAJ KATERO KOLI**
27. decembra ameriški barv. film **DOŽIVETJA LADA**
31. decembra amer. barv. CS film **NA ŽENSKO BOM MISLIL SAM**
1. in 2. januarja angleški barvni VV film **GRENKA ŽETEV**
3. januarja nemški barvni film **PRI ČRNEM KONJČKU**
4. januarja ameriški barv. film **DOBRI DUH PARIZA**
7. januarja ameriški film **OPERACIJA »TEROR«**
8. in 9. januarja angleški CS film **PEKLENSKA FREGATA**

Kino KOROŠKA BELA

26. decembra amer. barv. film **DOŽIVETJA LADA**
27. decembra amer. barv. CS film **VPRAŠAJ KATERO KOLI**
28. decembra amer. barv. CS film **NA ŽENSKO BOM MISLIL SAM**
1. in 2. januar amer. film **OPERACIJA »TEROR«**
3. januarja angleški barv. VV film **GRENKA ŽETEV**
4. januarja angleški CS film **PEKLENSKA FREGATA**
9. januarja sovjetski barv. CS film **POT V ARENO**

DEŽURNI ZDRAVNIK

Za čas od 25. decembra od 12. ure do 1. januarja do 12. ure.

ZAHODNI DEL JESENIC:
dr. Miran Kenda, Jesenice, Staneta Bokala 11, telefon 82-456.

VZHODNI DEL JESENIC:
dr. Milan Čeh, Cesta maršala Tita 88, telefon 82-245, interni 728.

za čas od 1.1.1965 od 12. ure do 8.1.1965 do 12. ure

ZAHODNI DEL:
dr. Rossenstein Stanka, cesta bratov Stražišar 34, telefon 82-245, int. 733.

VZHODNI DEL:
dr. Kenda Miran, Staneta Bokala 11, telefon 82-456.

Pohod tabornikov za dan JLA

V počastitev dneva JLA so v nedeljo jeseniški taborniki organizirali pohod po graničarskih stezah. Četa »Šumečega slapa« je krenila z Dobrave na Pristavo, Savske jame in preko Križa nazaj na Dobravo. Prehodili so okrog 40 km po zelo visokem snegu, ki je ponekod segal

ZADNJE SREČANJE GODBENIKOV KOVINARSKO GODBE Z VODITELJI NAPREDNE MARKSISTIČNE ORGANIZACIJE NA JESENICAH

Kot vsako leto smo se tudi na silvestrovo 1940 zbrali godbeniki z ženami, kar nas je še ostalo, v godbenem paviljonu. To pot so se nam pridružili še voditelji napredne marksistične organizacije na čelu z Venceljem Perkom. Takratna buržoazijska družba KID se je namreč to leto odločila silvestrovati pri Jeleni in prvič zmagoslavno zagospodariti v delavskem domu, ki je bil vsa leta trn v peti takratni kapitalistični družbi.

Tako so bili v godbenem paviljonu ta dan zbrani poleg godbenikov še Vencelj Perko, Franc Benedičič (krojač), Filip Brajc, Tone Čufar, Slavko Federle, Edo Giorgioni, Ciril Grintov, Viktor Kejžar, Ferdo Koren, Franc Kraševac, Nace Kralj, Vinko Malenšek, Franc Mencinger, Močnikova, Anton Noč, Vinko Noč in njegova sestra Zofka, Albin Pibernik, Andrej Pleš, Alfonz Oblak, Jaka Račič, krojač Sedej, Angela Sračević, Polde Stražišar, Anton Thaler, Tine Tinkov, Tomaž Verdnik in Berti Vergelj. Bilo je še nekaj njihovih žena, navzoč pa je bil tudi Jože Gregorčič, ki je živel, odkar se je vrnil iz Španije, v ilegali. Še mnogo drugih naprednih marksistov z ženami je prišlo silvestrovat, vendar so morali oditi, ker je bila godbena soba prenajh. na. Od vseh naštetih so danes živi le še Vencelj Perko, Andrej Noč in Andrej Pleš, skoraj vsi ostali pa so žrtvovali življenje za našo svobodo.

Silvestrovali so tudi godbeniki, vsi, kar nas je ostalo. Godba je štela namreč v letu 1935 še 42 članov, po tem letu pa so se njene vrste vse bolj redčile. Čim večji je bil pritisk vladajoče družbe in KID, tem manj nas je bilo. Kljub temu pa smo nekateri vzdržali do konca, ne oziiraje se na posledice preganjanja. Tako so bili ta dan navzoči v godbeni sobi naslednji godbeniki: Lovro Ažman, Valentin Franko, Viktor Barut, Ferdo Koren, Anton in Slavko Krmelj, Polde Lazar, Ivan Lapajne, Stanko Leban, Rudi Likovič, Anton Mesec, Ivan Mirtič, Alojz Mirtič, Filip Pančur, Ivan Pepevnik, Nande Piber st. in Nande Piber ml., Franc Rovam, Lado Rovam, Franc Rozman, Viktor Svetina in Anton Zupančič.

Silvestrovali smo sproščeno, kljub napetosti pri nas doma in v svetu. Da smo se lahko nemoteno zabavali, so skrbe-

li SKOJ-evci in pripadniki napredne marksistične organizacije. Ob vstopu v novo leto 1941 nam je v govoru Vencelj Perko med drugim dejal, da smo po vseh izgle- dih tako doma kot v svetu, prej ko ne zadnjikrat vsi skupaj. Silvestrovanje se je zavleklo do zgodnjih jutranjih ur. Začeli smo se poslavljati, ne da bi vedeli, da smo res zadnjikrat v godbenem paviljonu pri Jeleni.

Kot godbeniku kovinarske godbe od leta 1920 in njene- mu dirigentu od leta 1937 do 1940 so mi bile poznane vse razmere, toda kljub skrajni previdnosti in direktivam, ki sem jih dobival, se nisem izognil dvem hišnim preiskavam, obakrat ob 5. uri zjutraj. Naj mimogrede omenim, da so nas proti koncu obstoja kovinarske godbe neke nedelje, ko smo šli od vaje, čakali policaji. Kot zadnja sva zapuščala paviljon s Francetom Rozmanom in spominjam se, kako je s prezirom in poln sovraštva korakal poleg mene. Ne zamerim mu, da jih je sovražil, saj je bil tudi upravičen. Nekaj dni pred tem so ga imeli zaprtega v kleti na policiji pri Kovaču.

Življenje je teklo naprej. Oblast nas je lepo v miru pustila silvestrovati, saj je s tem odkrila gnezdo št. 2, ki so ga potem lahko likvidirali.

Med osemnajstimi najboljšimi tudi trije naši

Na čelo plezalcev in alpinistov v slovenskem in tudi jugoslovanskem merilu nezadržno silijo naprej naši sodelavei: Marko Butinar, Pavle Dimitrov in Klavdij Mlekuž. Posebna komisija, ki ima nalogo, da izbere kandidate za drugo himalajsko odpravo, je izmed osemnajstih kandidatov izbrala tudi tri člane našega kolektiva. Prihodnje pomlad se bodo povzpeli na enega izmed petih vrhov 7.800 m visoke Kangčendžonge.

Ne bo odveč, če jih na kratko predstavimo našim bralcem.

MARKO BUTINAR je prav gotovo naš najboljši predstavniki in se je uveljavil v vrhovih našega alpinizma že pred tremi leti. Takrat je v severni steni Triglava prekosil samega sebe in preplezal Peternelevo plezalno smer, ki je označena s šesto težavnostno stopnjo, ter predstavlja najtrši oreh za plezalec in alpiniste. Bil je najboljši član v številnih jeseniških, slovenskih in jugoslovanskih ekspedicijah, višek svojega udejstvovanja pa je dosegel

po vnaprej predvidenem načrtu. Kmalu po silvestrovanju sem bil pozvan, da se ob določeni uri zglasim v godbenem paviljonu, da bi lahko vzel stvari, za katere smatram, da so moja last. Na veliko presenečenje sta me pričakala glavna kontrolorja KID Cvetko in Špicar. Obrazložila sta mi, da bo odslej naprej godbeni paviljon last KID in da bo zapečaten. Na vso srečo smo godbeniki po dveh policajih, Rudolfu Kocjanu in Rudolfu Robiču, že dan prej zvedeli o tej akciji in smo instrumente odnesli domov, medtem ko je notni arhiv ostal za vedno izgubljen. Le nekaj malega sem lahko odnesel s seboj in pozneje poslal v partizane, nekaj pa po svobodi izročil godbam. Tako ima javniška godba vse knjižice žalostink.

Kovinarska godba je prenehala obstojati. Ustanovljena je bila že leta 1919 in je bil njen prvi dirigent Teodor Uroš, po rodu Čeh, strojevodja v KID, ki pa je po kratki bolezni že leta 1923 umrl. Med ustanoviteljmi godbe sta bila tudi Martin Jerman in Janez Pristov — oba še živita na Jesenicah.

Za konec še tole! Godbeni paviljon, v katerem smo silvestrovali oziroma pričakali leto 1941 skupaj s pristaši napredne marksistične organizacije, so si zgradili godbeniki sami, zidali pa so zidarji Pepi Jušič, Franci Kravs ter Jože Hameršek, iz lastnih sredstev, iz sredstev podpornih članov in z udarniškim delom. Danes je v njem našlo svoje prostore šahovsko društvo in le malo jih je verjetno med njimi, ki vedo zgodovino in pomembnost tega objekta.

Jože Zupan

Ob proslavi 150-letnice šolstva so odkrili v šolski avli kipa Prežihovega Voranca in Toneta Čufarja

Med 18 najbolj- šimi tudi trije naši

(Nadaljevanje z 31. strani)

razitega čuta do kolektivnosti in plemenitega tovarištva prav gotovo zasluži, da so ga uvrstili med kandidate za drugo himalajsko odpravo.

KLAVDIJ MLEKUŽ je prav tako med najboljšimi alpinisti. Star je šele 21 let, toda že je prepričevalno uvrščen v vrh našega alpinizma, ki ga v bližnji prihodnosti čakajo velike in odgovorne naloge. Klavdij Mlekuž ne samo plezalec in alpinist, temveč tudi odličen alpski smučar z izrednimi moralnimi in fizičnimi kvaliteta. Kar bo sta Marko in Pavle dosegla z bogatimi izkušnjami in znanjem, bo mladi Klavdij nadomestil z mladostjo ter resničnim navdušenjem in jekleno voljo, ki je plezalcu nujno potrebna za premagovanje nevarnosti in težav.

Delovni kolektiv železarne Jesenice je lahko ponosen na to, da so bili za drugo himalajsko odpravo izbrani trije člani našega kolektiva. Našim alpinistom pa želimo že sedaj, ko se pripravljajo in pozneje, ko se bodo vzpenjali po strminah Himalaje, veliko uspehov, hkrati pa upamo, da nas bodo častno zastopali in da bodo opravičili naše zaupanje. Bodimo prepričani, da bodo Marko, Pavle in Klavdij storili vse, kar zmorejo, mi pa bomo po njihovi vrnitvi s Himalaje lahko več napisali o njihovem sodelovanju v drugi jugoslovanski himalajski odpravi.

Zuro

Na krajevni konferenci SZDL so delegati povedali, da je tudi Blejska Dobrava turistični kraj

Konferenca SZDL je bila na Dobravi prejšnji petek. Dosedanji predsednik Krajevnega odbora Bernard Jakopič je v poročilu povedal, da je bila v pretekli mandatni dobi pri delu dobra povezava z vsemi organizacijami. Na Kočni in Lipcah jim manjka primeren prostor za delo podružnic in sploh za sestajanje vseh organizacij. Ob širjenju naselja na Lipcah pa je rešitev tega predvidena, saj bo tu naselje za okrog 5000 prebivalcev. Želja vseh je, da bi bilo bolje, če bi bile zgradbe zidane in ne montažne, ker je trajnost le teh veliko manjša.

ZELEZAR

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA ZELEZARNE JESENICE — Ureja redakcijski odbor — Glavni in odgovorni urednik Remigij Noč — rokopisov in fotografij ne vračamo — Naslov: Uredništvo Železarja, Železarna Jesenice. Tel. int. 758 in 394 — Tisk ČP »Gorenjski tisk«

Proizvodna obrt povečuje svojo dejavnost

Občinski sindikalni svet Jesenice je 17. decembra sklical posvetovanje s samoupravnimi organi proizvodnih obrtnih podjetij »Kovinoservisa«, Zavoda za zaposlovanje invalidnih oseb, »Lesno-galanterijskega obrata« in »Cokle«. Osnovna ugotovitev na tem posvetovanju je bila, da v jeseniški komuni pretežni del celotnega dohodka Jesenic ustvarja železarna, medtem ko je delež ostalih dejavnosti, posebno obrti, zelo skromen.

Obrt lahko razdelimo v uslužnostno in proizvodno. Od obrtnih dejavnosti ima največ možnosti za povečanje proizvodnje prav proizvodna obrt. Se več, vse štiri organizacije imajo možnosti, da v doglednem času prerastejo okvire obrtniške proizvodnje ter preidejo na serijsko proizvodnjo.

Trenutno pravzaprav te delovne organizacije še nihajo med uslužnostno in proizvodno obrtjo, vendar naj bi v perspektivi opustile usluge ter obrtniški način proizvodnje in pričele s serijskim — industrijskim načinom proizvodnje. Da so te organizacije sposobne takšnega kvaliteta prehoda, dokazujejo podatki o dosedanjem razvoju teh organizacij.

Tako je na primer Zavod za zaposlovanje invalidnih oseb začel svojo dejavnost zelo skromno z delavnico za šivanje otroške konfekcije.

Pozneje so organizirali še knjigoveznico in delavnico kovinske galanterije, vendar se je pokazalo, da knjigoveznica in konferencijska delavnica nimata perspektiv in to prav zaradi tega, ker z obrtniškim načinom proizvodnje nista mogli konkurirati cenam na trgu. Kovinska delavnica pa je kmalu pokazala, da ima možnosti za nadaljnji razvoj. Tako se je bruto proizvodnja zavoda v letih od 1961 do letos povečala za enkrat (od 80 milijonov na 171 milijonov dinarjev) in to kljub temu, da je pri Zavodu čez 40 % invalidov. Bistveni del k tem uspehom je doprinesla prav kovinska galanterija, zato se je zavod sčasoma preusmeril le v to smer delovanja.

Po perspektivnem planu predvidevajo, da bo delavnica v bodoče dosegla kar 500 milijonov letne realizacije in to samo pri 50 % povečevanju zaposlenih.

Podobna stremjenja po povečanju proizvodnje kažejo tudi ostale tri organizacije. Tako »Lesno-galanterijski obrat« predvideva povečanje dohodka podjetja od 170 milijonov v letošnjem letu na 250 milijonov v letu 1970. To povečanje naj bi dosegli predvsem z boljšim izkoriščanjem kapacitetam ter s tem, da bi izdelovali artikole v večjih in stalnih letnih količinah. Pri tem bo še posebno povečan izvoz v tuje države, saj ga bodo od sedanjih 30 milijonov povečali kar na 80 milijonov povečali kar na 80 milijonov letne realizacije. Pri tem bodo stremeli predvsem za tem, da bo podjetje izvažalo neposredno, to je v dogovoru z inozemskimi kupci, brez posredovanja izvoznih podjetij.

Samoupravni organi »Cokle« so tudi prišli do zaključka, da je perspektiva njihovega podjetja le v specializaciji proizvodnje oziroma na osnovi razširitve proizvodnje. Po sedemletnem perspektivnem planu predvidevajo, da bo podjetje povečalo proizvodnjo oziroma družbeni proizvod od sedanjih 100 enot na 177 enot v letu 1970.

Razvoj »Kovinoservisa« je podoben razvoju ostalih. Začeli so z majhno obrtno delavnico, sedaj pa podjetje počasi prehaja na kooperacijo z različnimi delovnimi organizacijami in izdeluje za njihove finalne izdelke razne dele in sicer večinoma v serijski proizvodnji.

Takšen način delovanja prinaša določene koristi, ima pa tudi nekaj negativnih strani, saj podjetje na primer ne ve, ali bo in v koliki meri sklenilo pogodbe za prihodnje leto.

Iznešeno je bilo tudi vprašanje obdavčitve. Sedanji pavšali, s katerimi občinska skupščina te organizacije obdavčuje, so pretirano veliki, saj na primer »Kovinoservis« predvideva, da bo v letošnjem letu ustvaril 3 milijone skladov, pavšala pa morajo odvesti kar 7 milijonov.

Zato bi bilo prav, da skupščina reši to vprašanje tako, da se bodo dajatve zbirale na določenem skladu in se od tu vračale nazaj v podjetje v obliki raznih kreditov.

Na vsak način je treba podpreti samoiniciative delovnih kolektivov proizvodnih obrtnih dejavnosti, saj bo tu možno z majhnimi investicijami doseči lepe rezultate.

Vendar je treba pri realizaciji teh programov vseskozi paziti predvsem na notranjo ureditev in organizacijo dela in ne plane dosežati s pretiranimi obremenitvami delovnega človeka, kar ni cilj delovanja naše družbe v tem, da človeka — proizvajalca fizično obremenjujemo, temveč nasprotno, da ga razbremenjujemo. Organizacija poslovanja pa naj bo taka, da bo najbolj prilagojena možnostim izkoriščanja strojev. Pri tem ne bi smeli pozabiti na pravilno in stimulatивно nagrajevanje, saj bi že s tem lahko dosegli večjo storilnost.

S. H.

Železarski globus

ALŽIRIJA — Italijanski železarski koncern »Italsider« je sklenil pogodbo za dobavo 500.000 ton alžirske železne rude. Dobavljati jo bodo pričeli leta 1965 in sicer letno po 150.000 ton.

ARGENTINA — V letošnjem oktobru je pričela obratovati nova argentinska železarna Zapla, ki jo je projektiralo in zgradilo zahodnonemško podjetje Demag AG iz Duisburga. Železarna, ki vključuje plavž, jeklaro in profilne valjarne, je zgrajena v bližini gorovja Sierra di Zapla, kjer je nahajališče železne rude, ki je tudi njena surovinska baza.

ZAHODNA NEMČIJA — V prvem polletju leta 1964 so proizvedle zahodnonemške železarne 18,1 milijona ton surovega jekla, kar je za 17,9 % več kot v istem razdobju leta 1963. Proizvodnja Thomasovega jekla je narasla samo za 0,3 %, medtem ko je proizvodnja jekla v kisikovih konvertorjih narasla kar za 101,9 %. Vzroka, da je proizvodnja Thomasovega jekla v zastoji, sta predvsem dva: nizke cene staremu železu in veliki stroški za čiščenje dimnih plinov pri teh napravah, ki je postalo v Zahodni Nemčiji obvezno.